

Jaarverslag 2011

RIJKS MUSEUM
a m s t e r d a m

Jaarverslag 2011

RIJKS MUSEUM
a m s t e r d a m

Inhoud

Begunstigers	4
Patronen	8
Schenken en nalaten	11
Verslag van de directie	12
Bericht van de Raad van Toezicht	26
Publiek en media	31
Tentoonstellingen	32
Bruiklenen	35
Aanwinsten	38
Conserveren en restaureren	52
Publicaties van het Rijksmuseum	56
Publicaties van medewerkers	57
Presentaties en lezingen door medewerkers	63
Externe activiteiten van medewerkers	71
Organogram	75
Personeel	76
Financieel verslag	81
Colofon	104

Begunstigers

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Royal Philips Electronics Founder
BankGiro Loterij Hoofdsponsor
ING Hoofdsponsor
AkzoNobel Sponsor

Baker & McKenzie

Aankopen voor 20ste-eeuwse fotografie
- John Albok, *Man met verminkte hand verkoopt potloden op straat*, New York City, 1936
- Eugène Atget, *Binnenplaats met bereklauw*, Parijs, ca. 1900-1925
- Peter Henry Bosse, *Gezicht op de Mississippi vanaf de voet van een dam*, cyanotypie, 1889
- Dave Heath, *Portret van een vrouw*, ca. 1965
- Lewis Hine, *Kinderarbeid: meisje dat op straat loopt met een bundel op haar hoofd*, ca. 1909
- Leon Levinstein, *Straat-scène met groep mensen*, Haïti, ca. 1965; *Straatbeeld met een vrouw met een hoed en een stoel op haar hoofd*, Haïti, ca. 1965; *Straatbeeld in New York City*, ca. 1965

Bank of America Art Conservation Project

- Restauratie Simpliciakast

BankGiro Loterij

Aankopen
- Nicolaes de Kemp (I), *Geïllustreerd handschrift met de genealogie van de heren en graven van Culemborg*, ca. 1590
- *De brand van Persepolis*, wandtapijt uit de reeks ‘Geschiedenis van Alexander de Grote’, 1619

- Yves Saint Laurent, ‘*Mondriaanjurk*’, 1965
- *Maria als Mater Dolorosa*, ca. 1500-1510
- Christoph Ritter (III), *Twee bokalen, in de vorm van een hemelglobe en een aardglobe*
- Vincent Mentzel, ca. 2300 foto’s uit de periode 1965-2010
Extra trekking
- RijksXL, platform voor digitale ontsluiting van beeldmateriaal uit de collectie

Elise Mathilde Fonds

- Restauratie pastels Gerard ter Borch

Geheugen van Nederland

- Digitalisering Frederik Muller Collectie

The Getty Foundation

- Bestandscatalogus *Nederlandse schilderkunst van de zeventiende eeuw in het Rijksmuseum*, deel II, 1600-1624

Hata Foundation

- Bestandscatalogus *Nederlandse schilder-kunst van de zeventiende eeuw in het Rijksmuseum*, deel II, 1600-1624

ING

- Rijksmuseum Schiphol
- Familiecampagne
- Stand TEFAF in Maastricht
- Patronen Winterdiner

Jaffé-Pierson Stichting

- Julien le Roy, *Pendule van verguld en gepatineerd brons*, ca. 1760

JT International Company Netherlands B.V.

- Tentoonstelling *Kiefer & Rembrandt*
- Restauratie Wenzel Jamnitzer, *Zilveren tafelstuk*, 1549

Mondriaan Stichting

- Christoph Ritter (III), *Twee bokalen, in de vorm van een hemelglobe en een aardglobe*
- Modehuis.nl: online platform voor mode- en kostuumcollecties van zeven musea, waaronder het Rijksmuseum

Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO)

- Climate Effects on Decorated Wooden Panels (Science4Arts)

PACCAR Foundation

- Apparatuur voor restauratieateliers

Prins Bernhard Cultuurfonds

- Woodbury & Page, Set van 3 fotoalbums *Vues de Java photographies par Woodbury y Page Batavia*, afscheidsgeschenk voor de apothekersfamilie Specht-Grijp bij hun terugkeer vanuit Indië naar Nederland, 1865

SNS REAAL Fonds

- Christoph Ritter (III), *Twee bokalen, in de vorm van een hemelglobe en een aardglobe*

Stichting Daendels

- Restauratie *Portret Leonardus van der Voort*

Stichting Gifted Art

- Restauratie schilderijlijsten

Stichting Dr. Hendrik Muller’s Vaderlandsch Fonds

- Restauratie *wapenschild Batavia*

Maatschap tot Nut van ’t Algemeen

- Restauratie *poppenhuisdeuren Petronella Dunois*

Stichting Zabawas

- Inrichting Teekenschool

Turing Foundation

- Turing Museumpleinbus, in samenwerking met Stedelijk Museum en Van Gogh Museum

Vereniging Rembrandt

- Nicolaes de Kemp (I), *Geïllustreerd handschrift met de genealogie van de heren en graven van Culemborg*, ca. 1590, mede dankzij het Prenten- en tekeningenfonds van de Vereniging Rembrandt
- Christoph Ritter (III), *Twee bokalen, in de vorm van een hemelglobe en een aardglobe*, mede dankzij het Prins Bernhard Cultuurfonds

VSBFonds

- Christoph Ritter (III), *Twee bokalen, in de vorm van een hemelglobe en een aardglobe*

F.G. Waller Fonds

- Aankopen Rijksprentenkabinet

Rijksmuseum Fonds en Fondsen op Naam

Het Rijksmuseum Fonds is een onafhankelijke stichting die in de meest brede zin steun verleent aan het Rijksmuseum. Elke schenking aan het Rijksmuseum Fonds is zeer welkom. Particulieren die specifieke verzamelgebieden, collecties of andere activiteiten van het Rijksmuseum willen versterken, kunnen door middel van een financiële bijdrage een Fonds op Naam oprichten. Het Rijksmuseum Fonds beheert de gelden en wendt het rendement aan voor een door de schenker bepaald specifiek doel, bijvoorbeeld aankoop, restauratie, onderzoek of educatie. In alle communicatie rondom de activiteit wordt het Fonds op Naam vermeld. Hieronder volgt het overzicht van de Fondsen op Naam.

Maria Adriana Aalders Fonds

Ten behoeve van de collectie vaderlandse geschiedenis en de collectie Nederlands cultureel erfgoed.
- Woodbury & Page, Set van 3 fotoalbums *Vues de Java photographies par Woodbury y Page Batavia*, afscheidsgeschenk voor de apothekersfamilie Specht-Grijp bij hun terugkeer vanuit Indië naar Nederland, 1865
- Een ring (ca. 1725-1750), dolk (ca. 1700-1799) en wandelstok (ca. 1695-1750) van Cornelis Calkoen

Sara Geertruida Aalders-Huender Fonds

Ten behoeve van de collectie kant.
- Twee brievenassen van Cornelis Calkoen, 1728

Bank ten Cate & Cie Fonds

Aankoop, restauratie en onderzoek ten behoeve van het textiel voor het interieur.

Bestuursfonds Hollandse Meesters

Ten behoeve van educatieve programma’s, projecten en middelen.
- Theatrale rondleiding
- Bijzondere leerstoel Museumbeleid en Collectievorming, Vrije Universiteit Amsterdam

Juwelenfonds

Ten behoeve van de collectie juwelen van het Rijksmuseum.
- Jan Eissenloeffel, *Diadeem van goud met koraal*. Nederland, ca. 1900-1905

M.J. Drabbe Fonds

Verwerving van kunstvoorwerpen ten behoeve van de afdeling Aziatische kunst van het Rijksmuseum.

Dr. Anton C.R. Dreesmann Fonds

Ten behoeve van fundamenteel materiaal-

technisch onderzoek naar schilderijen.

- Aanstelling Joana Vaz Pedrosa, technisch analist Conservering & Restauratie

Ebus Fonds

Ten behoeve van de collectie middeleeuwse kunst in de breedste zin van het woord.

Flora Fonds

Ten behoeve van de digitalisering en ontsluiting van de kostuum- en modeprenten van het Rijksmuseum.
- Digitale catwalk
- *Journal des Dames et des Modes*

Fonds 1975

Maakt werving mogelijk ten behoeve van documentaire fotografie voor de collectie van het Rijksmuseum.
- Martin Roemers, 3 portretten uit de serie *The Never-Ending War*

Fonds Delfts Aardewerk

Ten behoeve van het garanderen en overdragen van kennis van Nederlands specifiek Delfts aardewerk in het Rijksmuseum.

Gerhards Fonds

Aankoop en behoud van Nederlandse schilderijen uit de 19e eeuw en de Romantische School.

Migeliën Gerritzen Fonds

Ten behoeve van educatieve activiteiten voor de afdeling Conservering & Restauratie in de breedste zin van het woord.
- Masterclass ‘Historical silver plating: art history, technology, science and conservation’
- Masterclass ‘Modular Cleaning Program’

Scato Gockinga Fonds

Het ondersteunen van de collectie

scheepsmodellen in het Rijksmuseum in de meest ruime zin van het woord.

Goslings NieuwBeerta Fonds

Het in stand houden en het uitbreiden van de collectie Japanse prenten, in het bijzonder Surimono-prenten, ten behoeve van het Rijksprentenkabinet.

- Kubo Shumman, *Taketori Monogatari* (De vertellingen van Taketori), ca. 1800

Bas ten Haaf Fonds

Ondersteunen van het optimaal toegankelijk maken van het museum voor mindervaliden en lichamelijk gehandicapten.

Fonds De Haseth-Möller

Ten behoeve van de bevordering van de 18de-eeuwse schilderkunst en kunstnijverheid in het Rijksmuseum, met name op het gebied van onderzoek en opleiding.

Manfred & Hanna Heiting Fonds

De bevordering van fotohistorisch onderzoek door aankomende conservatoren uit binnen- en buitenland aan de hand van originelen uit de Nationale Fotocollectie in het Rijksmuseum.

- Publicatie van het tiende en elfde deel van de reeks *Rijksmuseum Studies in Photography*

Paul Huf Fonds

Het realiseren van aankopen voor de Nationale Fotocollectie.

- Jan Banning, *Sporen van de oorlog. Overlevenden van de Birma- en Sumatraspoorweg, 1942-1945*

Irma Theodora Fonds

Ten behoeve van het ondersteunen van projecten in de breedste zin van het woord.

Johan Huizinga Fonds

De optimale presentatie van het cultureel

historisch erfgoed van Nederland in het Rijksmuseum.

A.E. van Kampen Fonds

Aankoop, restauratie, tentoonstellingen en onderzoek van zilver.

- Aanstelling junior restaurator metalen Arie Pappot

Johanna Kast-Michel Fonds

Het ondersteunen van opleidingsmogelijkheden, onderzoek en uitvoering van projecten voor restauratoren.

Knecht-Drenth Fonds

Ten behoeve van aankoop Nederlands geïllustreerde schilderijen 20ste eeuw.

Louis Vuitton

Ten behoeve van educatieve programma's, o.a. Dick Bruna Workshop in het Rijksmuseum.

Willy van der Mandele Fonds

Ten behoeve van restauratie en onderzoek van schilderijen.

van Marle Fonds

Ten behoeve van onderzoek en restauratie van werken op papier van het Rijksmuseum.

Veluvine Molijn de Groot Fonds

Jongeren uit Nunspeet op een inspirerende wijze kennis laten maken met het nationaal cultureel erfgoed.

- Bezoek van ruim 500 kinderen uit Nunspeet aan het Rijksmuseum op 7, 8 en 10 februari 2011

Sem Presser Fonds

Mogelijk maken van een educatief project voor jongeren waarbij het uitgangspunt is dat jaarlijks een actueel aspect van de Nederlandse samenleving in een serie foto's wordt vastgelegd. Het project wordt ver-

bonden en loopt parallel aan de jaarlijkse foto-opdracht Document Nederland.

J.W. Edwin Vom Rath Fonds

Aankoopfondsen voor schilderijen, prenten of objecten in de categorie beeldhouwkunst en kunstnijverheid. Objecten mogen alleen in Amsterdam worden tentoongesteld.

Receptuurboeken Fonds

Aankoop, restauratie, onderzoeken onderwijs ten behoeve van de receptuurboeken en de handleidingen voor de kunstenaar.

- *The art of painting restored to its simplest and surest principles. Translated from the German of Libertat (sic!) Hundertpfund*, London, David Bogue, 1849

- *On some further improvements in lithographic printing*, Charles Hullmandel, London, 1829. Lithographic dedication leaf with explanatory notes by Hullmandel. 8 lithographic plates in various techniques (one colour plate)

- *Teeken-konst : Prima (-septima) pars, 't eerste (-sevende) deel van de teeken-konst*, A. Bloemaert, inv. Amstelodam, F. de Wit, exc., [ca. 1650-1680]. - 7 dl. in 1 bd.: 7 gegraveerde titelpag., 140 gravures

- *The principles of beauty in colouring systematized*, David Ramsey Hay. Edinburg & London, William Blackwood and Sons, 1845. 14 gravures met uitgesneden handgekleurde voorbeeldstaaltjes door Lizars naar Hay

- *Les quatre livres d'Albert Durer, peintre & geometrien tres excellent, de la proportion des parties & pourtraicts des corps humains / Quatre livres d'Albert Durer ... traduits par Loys Meigret l'annois, de langue Latine en françoise.* - *Derechef reueu & corrigé de nouveau*, A Arnhem, chez Jean Ieansz, 1614

- *Handschrift met kunsttechnologische notities*, Noordoost Frankrijk, ca. 1800

J.A.J. en M.A. Risseeuw Fonds

(opgericht door mevrouw M.A. Risseeuw) Ten behoeve van aankoop, restauratie en tentoonstellingen van schilderijen en aquarellen uit de periode van de Haagse School.

Staal aan Zee, Tata Steel IJmuiden B.V.

Ten behoeve van de aanstelling van een conservator Indiase kunst.

- Aanstelling conservator Indiase kunst Anna Ślaczka

Suman Fonds

Het bevorderen van de toegankelijkheid van het Rijksmuseum voor Engelstalige kinderen.

Frits en Phine Verhaaff Fonds

Aankoop en restauratie van, tentoonstellingen over en onderzoek naar middel-eeuwse kunst.

Vandenbroek Foundation

- Educatief programma 'Jij en de Gouden Eeuw'

Virtutis Opus Fonds

Ten behoeve van een conservator en een restaurator voor het behoud en wetenschappelijk onderzoek naar de collectie marinemodellen.

- Aanstelling conservator scheeps- en schaalmodellen Jeroen van der Vliet

Van der Vossen-Delbrück Fonds

Ten behoeve van aankoop, restauratie en onderzoek van kunsttheoretische en kunsttechnologische bronnen.

Sylvia en Carel Willink Fonds

Ten behoeve van het bestuderen, restaureren, verwerven en uitdragen van het werk van Carel Willink.

Schenkers

De heer en mevrouw H.S.L. Beuth en L.E. Beuth- Asses

- Aankoop Jan van de Velde (II), *Winterlandschap*

Mevrouw J. Gans-Premsele en de heer L.B. Gans

- Christoph Ritter (III), *Twee bokalen, in de vorm van een hemelglobe en een aardglobe*

Familie M.B.T. de Groot

Ten behoeve van de aankoop 'FK 23, 'Bantam' en bijbehorend fragment linnen spandoek.

Echtpaar Van Hulsen-Ognibeni

Bijdragen leveren aan de verzameling Italiaanse tekeningen van het Rijksmuseum Amsterdam ten behoeve van aankoop, restauratie, tentoonstelling en onderzoek.

- Felice Giani, *Het offer van koning David*, ca. 1812-1813

- Andrea Michieli (toegeschreven), *De Aanbidding der Koningen*, 1575-1599

Van Linschoten Beheer B.V.

Ten behoeve van de Nationale Foto-collectie.

Rijksmuseum International Circle

- Bestandscatalogus *Nederlandse schilderkunst van de zeventiende eeuw in het Rijksmuseum*, deel II, 1600-1624

De heer H.B. van der Ven

Ten behoeve van diverse aankopen.

en anonieme schenkers

Meer informatie

Voor meer informatie over sponsors- en partnerships, schenkingen, legaten en Fondsen op Naam kunt u contact opne-

men met de afdeling Development 020 6747 302 of de website www.rijksmuseum.nl/steunraadplegen.

Patronen

De heer A.G.S. Abraham, Abcoude
F.J.G. Bakker, Antwerpen
De heer ing. Y.M. Baven, Nootdorp
De heer A.F.B.M. Beerkens, Amsterdam
Drs. John Harvey S. Bergen, Amsterdam
De heer A.F.D. Berger, Amsterdam
De heer H. van Beuningen, Amsterdam
De heer en mevrouw Beuth-Asses, Amsterdam
Drs. L.M. Bevers-Reinders, Rotterdam
De heer en mevrouw Bierman, Benningbroek
W.J. Blok, Rijsbergen
De heer J.G. de Boer, Hoogeveen
Jan Maarten en Pauline Boll-Kruseman, Amsterdam
Matthias Boswinkel, Room, Naarden-Vesting
Drs. T.A.C. Bouman, Amsterdam
De heer M.L.M. Brenninkmeijer, Laren
Mevrouw drs. J.M. Bridie, Hilversum
De heer en mevrouw Van den Broek-Crebolder, Amsterdam
Annemiek en Hans Brouwer, Badhoevedorp
De heer dr. G.A.W. Bruijn, Loenga
C.M.J. van der Burg, Vandoeuvres, Zwitserland
De heer en mevrouw F. Buunk en M. Simonis, Ede
Mevrouw M. van Buuren, Den Haag
Christie's, Amsterdam
Mevrouw M. Cupac-Sopic, Amsterdam
Prof. Cees Dam
Diederik Dam en Yvette Dam-Garritsen
R. Dattatreya, Total Solutions Group, Amsterdam

Drs. A.A. Baron van Dedem, Amstelveen
De heer N.A. Deen, Hoorn
G.J.M. Derksen, Amsterdam
Hans en Marina Dik-Foursoff, Wassenaar
Drs. F.J.M. Disch, Bilthoven
Will Ditmeijer, Galerie Diva
Ir. J.D. Doets, Amsterdam
De heer P.H.C.J. van Doorne, Laren
De heer en mevrouw van Doorne-Pörteners, Hilversum
Theo Dorresteijn, Realworks BV, Amsterdam
R. Drake, Wassenaar
Mevrouw mr. J.A.J.M. van der Drift, Amsterdam
Drs. P.A. van Duinen, Vrije Academie, Amsterdam
Mevrouw drs. O. Ebbing-Meijer, Wassenaar
De heer mr. B.J. van Egteren, Amsterdam
P.M. Elte, internist, Amsterdam
De heer J. Endlich, Haarlem
Sacha Engels en Evert-Jan de Jong, Broek in Waterland
De heer E.F.H.C. Ernst, Blaricum
De heer J.F.H.M. van Exter, Heemstede
Drs. F.H. Fentener van Vlissingen
De heer B.J. Finke, Wergea
De heer T.P. Flokstra, Laren
Arent Fock, Amsterdam
Familie Fokke-Heutink, Nijverdal
H.T. von der Gablentz, Amsterdam
W.J. van Geest, Grindelwald, Zwitserland
Gehring & Heijdenrijk, Amstelveen
C.H. Gerritsen, Oosterbeek
Ir. H. de Goederen, Aerdenhout
Mevrouw H.M.A. Gorter-van Gorp, Bussum
Mevrouw E.S.M. Granpré Molière, Amsterdam
Mevrouw mr. B.A. van der Grijp

M.W. de Gruyter, Amstelveen
Hans en Manuscha de Haan Koelega, Willem van Nus Stichting, Amsterdam
De heer P.J.H. van Harderwijk, Haarlem
Mevrouw L.F. Harff, Loenen aan de Vecht
Mr. H. den Hartog, Arnhem
Mr. R.R. Hazewinkel, Bussum
De heer mr. H.F. Heerkens Thijssen, Wassenaar
Mr. J.M. Hessels, Wassenaar
C.F. Hessing, Amsterdam
De heer en mevrouw H.A. de Heus, Barneveld
De heer L. Hofker, Rijswijk
De heer J. van Hoof, Tilburg
De heer en mevrouw Hoogendijk-Bol, Bussum
De heer ir. G.W. van Hoogevest, Den Haag
Drs. W.J. Hoogsteder, Den Haag
De heer M.J.F. Hudig, Rotterdam
H. Hulsinga, Amersfoort
De heer dr. V.P.M. van der Hulst, Amsterdam
ING
N.H.E. Jakobs, Amsterdam
De heer mr. M. Jansen, Bussum
De heer E.P. Janssen, Venlo
J.M.J. Jas, Studio Jas, Amsterdam
Mevrouw mr. E.H. de Jong, Amsterdam
Mr. H.A.J.M. van Kaam, Van Kaam advocaten, Amsterdam
De heer M. Kahn, Amsterdam
De heer B.J.Th. Kastrop, Heemstede
De heer H.J. Keiser, Amsterdam
Familie Klerk, Londen
Kleyn Foundation
De heer J.S.C.M. de Koning, Eemnes
Mevrouw S. Koning, Laag Zuthem
De heer D.W. Kronemeijer, Amsterdam
De heer A.J. Krooswijk, De l'Europe, Amsterdam
De heer B.J. Kuck, Amsterdam

Marcelle en Joost Kuiper-Gerlach
Kunsthandel Salomon Lilian, Amsterdam
De heer A.L.J.M. Kurstjens, Amsterdam
De heer mr. M.L.B. van der Lande, Amsterdam
Mr. Maarten J. Langeveld
De heer drs. S. Lauers, Amsterdam
De heer M.F. Leenaerts, Tilburg
Prof. dr. R. de Leeuw, voormalig hoofddirecteur Rijksmuseum
Dr. S.H. Levie, voormalig hoofddirecteur Rijksmuseum
A.M.C. van der Linden-Taverne, Amsterdam

De heer M. van Linschoten, Zwijndrecht
De heer A.J.A.M. Lisman, Nieuwersluis
De heer en mevrouw van Lith-Dumont, Wassenaar
Mr. R.I. Loosen, Amsterdam
Mevrouw mr. A.C. Maats-Noordeloos, Naarden
De heer R. Mans, Amsterdam
Mark Smit Kunsthandel, Ommen
Rudy M.J. van der Meer, Emst
De heer J.W. Meeuwis en mevrouw C. Jansen Verplanke, Amsterdam
De heer en mevrouw F. Meijer, Warmond
De heer mr. M.R. Meijer, Amsterdam

Drs. M.Y. Meijer-Bergmans, Wassenaar
P.B. Mensing, Amsterdam
Mr. Rien H. Meppelink, notaris, Amsterdam
Mevrouw C.S. de Meyere, Amsterdam
Jelle en Marian Miedema-Cramer, Amsterdam
F. Molenaar, Amsterdam
De heer G.A. Mos, Rosmalen
E. Munnig Schmidt, Loenen
De heer S.T. Nauta, Bergen
Frank P.N. Nelissen, Venray
De heer F.W.P. de Nerée tot Babberich, Bloemendaal
De heer G.J. Nielsen, Amsterdam

Impressies van het Patronen Winterdiner op 1 februari 2011 in het depot in Lelystad. Het diner is mede mogelijk gemaakt door ING en overige partners. Foto's: RVDA.

Bas Nienhaus, Wealth Management Partners N.V.
De heer E.A. Nijkerk, Wassenaar
Mevrouw E.M.H.C. van Nispen tot Sevenaer, Londen
H.A. van Notten-van Roijen, Wassenaar
Adriaan en Glenda Nühn-Morris, Bussum
De heer A.D. van Odenhoven, Blaricum
De heer mr. A.R.T. Odle, Amsterdam
De heer R. Oerlemans, Laren
De heer en mevrouw D.M. Ogilvie, Zeist
Melanie en Robert Jan van Ogtrop-Quintus, Stichting Walk your Talk, Amsterdam
Rob en Marijke van Oordt-Jones, Brussel
De heer mr. D.J. van Orden, Amsterdam
Prof. dr. H.W. van Os, voormalig hoofddirecteur Rijksmuseum
De heer dr. J.J. Oudejans
Mr. M.J. Oudeman, Amsterdam
De heer J.P. van Ouwerkerk, Bussum
Wouter en Sabine Paardekooper-Merkus, Amsterdam
C. Paulus van Pauwvliet, Amsterdam
Piaget, Mevrouw A.H. Bank en de heer J.T. de Vries
De heer mr. J. Pierik, Hattem
De heer drs. J.H.L. Pit, Amsterdam
Mevrouw A.L.E.J. Plugge, Utrecht
Pot Family Foundation
Mevrouw I. Quist-Tomey, Nootdorp
De heer B.J. Ragas, Bloemendaal
B.J.L. Reefman-Coenen, Blaricum
Mevrouw mr. M. Renders-Scheele, Amsterdam
Mr. D.F. Richters, Rotterdam
L.B. Romeyn, Teylingen

De heer en mevrouw van Rosmalen-de Koning, Borzo Modern Art, Amsterdam
Jonkheer B.W.J.M. de Roy van Zuidewijn, Amsterdam
De heer en mevrouw Ruding-Hekking, Brussel
De heer dr. T. Rusche, Oelde
De heer Rustveld, Amsterdam
De heer mr. A. Ruys, Wassenaar
De heer F.C. de Ruyter de Wildt, Den Haag
Mr. E.J. van Schaardenburg-Louwe Kooijmans, Amsterdam
Mr. T.H. Scheer, Aerdenhout
Elisabeth Schep, Amsterdam
Mevrouw G. Schlick, Blaricum
Mevrouw C.M. Schmidt, Amsterdam
J.J. Schoeber, Theodoor Gilissen Bankiers N.V., Amsterdam
Mevrouw M.J. Schreiner, Amsterdam
Sieb Posthuma Studio, Amsterdam
De heer L.H. Siertsema, Wassenaar
Dr. J.P. Sigmond, Oegstgeest
De heer en mevrouw W. Sijthoff, Amsterdam
Ir. C.P. van der Slikke, Amsterdam
De heer en mevrouw A.B. Smalbraak-Loudon, Amsterdam
Mr. Dirk-Jan J. Smit, Laren (NH)
Mevrouw V. Smit, Weesp
De heer en mevrouw J.H.M. Smulders, Aerdenhout
De heer drs. C.A.C. Spaans, Amsterdam
G.J.R. Staal, Düsseldorf
Willem F.C. Stevens, Amsterdam
Stichting Gifted Art, Rotterdam
Stichting Nieuw Niftarlake
Mevrouw W. Stolle-de Vries, Amsterdam
De heer A. Strating, Vinkeveen
Mr. F.D.E. Sulzer, Breda
De heer E.A. Sweens, Tilburg
De heer drs. S.J. Tettero, Amsterdam

T.M. Teves, Amsterdam
Mevrouw J.J. Tiemens, Kaag
Mevrouw A.J.T. van Tilburg, Amsterdam
Rien en Ingrid Ton, Breukelen
Ph.R. Tondu, Hardegarijp
Drs. P. Toorenburgh, Amsterdam
De heer A. Twigt, Amsterdam
K.W. Valken en A.A. Engels, Bussum
Monique Vastenavond, Amsterdam
Wim B.I.M. Vehmeijer, Amsterdam
De heer M.J.A. Velings, Utrecht
Rob en Ellen Vellekoop-Mol, Rotterdam
Mevrouw A.D. Verhoef-Van Spaendonck, Warmond
De heer A.C.M. Verlinde, 's-Hertogenbosch
A.J. Verlinde, Sotheby's, Amsterdam
De heer J. Verstijnen, Oosterbeek
Jhr. drs. D.M. de Villeneuve
De heer H.H. Visser, Amsterdam
Mevrouw mr. K. Visser, Amsterdam
Koen Visser, Amsterdam
De heer R.J. Vlek
Mr. J.F. van Vlijmen, Naarden
De heer drs. B. van der Vlist, Amsterdam
Marian Voigt, Bussum
Kees de Vries en Paul Titulaer, Amsterdam
Hans Vroom, Utrecht
Arthur P. van der Wees
P.E. Wessels-van Houdt, Amsterdam
Jhr. dr. H.E. Witsen Elias, Dordrecht
De heer en mevrouw De Witt Wijnen-Jansen Schoonhoven, Bergambacht
Mevrouw dr. A.D. Wolff-Albers, Bilthoven
Mevrouw C.S. Wynaendts, Den Haag
Cor en Jannet van Zadelhoff, Amsterdam

Schenken en nalaten

Beeldende Kunst

De heer J.G. Berkhout, Haarlem
De heren Jan Dees en René van der Star, Rotterdam
Erven ir. C.A. Doets, Amsterdam
Mevrouw dr. K.D.H. Fremantle, Laren (NH)
Collectie Goldschmidt-Pol, Eindhoven
Erven H.O. Goldschmidt, Eindhoven
De heer en mevrouw Van de Goot, Amsterdam
Joris Laarman Lab. B.V., Amsterdam en Droog Design Inc., New York
Mr. P.W.L. Russell, Amsterdam
Mr. drs. R.W.L. Russell, Amsterdam
De heer H.B. van der Ven, Den Haag
Erven Margot Zanstra-van Wilgenburg, Almere
Anonieme schenkers

Geschiedenis

De heer Pieter Boersma, Amsterdam
De heer Ben Joosten, Dodewaard
De heer Ronald Plasterk, Bussum
Galerie Reflex, Amsterdam
Ministerie van Financiën, Den Haag

Rijksprentenkabinet

Tekeningen

Mevrouw D. Campert-Wolf, Amsterdam
De heer Ger Luijten, Parijs
De heer Jan Rothuizen, Amsterdam
Anonieme schenker, Haarlem
Anonieme schenkers, Lochem
Anonieme schenkers

Prenten

De heren E.H. Akkeringa en P. Jonkers, Amsterdam
Stichting Familie Asser, Amstelveen
De heer en mevrouw Den Blaauwen-Kerst, Uitgeest
De heer M.H. Breuning, Oegstgeest
Mevrouw prof. dr. C.W. Fock, Den Haag
De heer P. Jonker, Oosterwolde
De heer Huigen Leefflang, Amsterdam
De heer Ger Luijten, Parijs
De heer Peter Schatborn, Amsterdam
De heer N. Teeuwisse, Berlijn
De heer H.B. van der Ven, Den Haag
Mevrouw Caroline van der Waals-Hissink, Amsterdam
De heer Karel Wetselaar, Krommenie
Anonieme schenkers

Foto's

Mevrouw L. Couvée-Jampoller, Amsterdam
Mevrouw Jet Baruch, Amsterdam
Breda's Museum, Breda
Mevrouw Josje Janse-de Ronde Bresser, Amsterdam
De heer Steven F. Joseph, Brussel
De heren H.E.D.J. ter Keurs, Calgary (Canada), en W.J. ter Keurs, Voorschoten
Lee Gallery, Winchester, MA (USA)
De heer J.H.C.A. Lisman, Amsterdam
Erven Gerard Reve, Machelen (B)
Mevrouw Beatrice Stokhuyzen, Amsterdam
De heer Ernst van der Vossen en mevrouw Else van der Vossen-Delbrück, Amsterdam
De heer R.J.W. Winter, Hoofddorp
Mevrouw D. Wintgens Hötte, Baarn
Anonieme schenker

Bibliotheek

Mevrouw dr. K.D.H. Fremantle, Laren (NH)
De heer J. Neumann, Arnhem
De heer Hans van Helsdingen, Amsterdam
De heren Ruud en Menno de Metz, Amstelveen
De heer Sydney L. Moss, Londen
De heer Thony Ruys, Wassenaar
De heer Jaco Rutgers, Amsterdam
De heer Ernst van der Vossen en mevrouw Else van der Vossen-Delbrück, Amsterdam
Mevrouw J.C.G. Verhaaff-Hofslag, Amsterdam (legaat)

Verslag van de directie

In 2011 werd boven alles één ding duidelijk: de gesubsidieerde kunsten en dus ook de musea moeten zich voortaan meer dan ooit verantwoorden om hun plaats in de samenleving te verantwoorden. De legitimatie van het Rijksmuseum voor de samenleving is daarmee een prioriteit van het grootste belang geworden. In meerdere opzichten betekende 2011 een kanteling in het denken. Wie had begin 2011 kunnen bevroeden dat gerespecteerde instituten als de Rijksakademie, het Tropenmuseum en Museum Boerhaave gedurende het jaar met opheffing zouden worden bedreigd. Ook het Rijksmuseum bleef niet gespaard. De wetenschappelijke functie staat immers ter discussie, de status van de Rijkscollectie wordt heroverwogen, en ook de formele relatie van het Rijk en het Rijksmuseum, en daarmee de fiscale status van de stichting, staat op losse schroeven.

Bij het opstellen van de begroting voor 2011 zijn gelukkig tijdig maatregelen getroffen voor een gezonde financiële basis. Van tal van grote en kleine activiteiten

werd afscheid genomen, het tijdschrift *Oog* hield op te bestaan, de buitenplaats Trompenburg is afgestoten, evenals de winkel op Schiphol, die uiterst kostbaar in exploitatie was. Het Rembrandtontbijt verviel, digitale activiteiten werden ingeperkt en op externe adviseurs werd bezuinigd. Ook door kritisch te kijken naar abonnementen, vaste leveranciers, servicecontracten en bijvoorbeeld de wekelijkse bloemdecoraties is de bedrijfshuishouding fitter dan voorheen. Achteraf blijkt dat deze keuzes geholpen hebben om focus aan te brengen in onze activiteiten. De recente bezuinigingen dwingen ons kritisch te blijven kijken naar de veelheid van activiteiten die wij ondernemen.

Het jaar 2011 was in bezoekersaantal het op een na beste jaar sinds de opening van *De Meesterwerken* eind 2003. Alleen in het Rembrandtjaar, 2006, werden meer bezoekers ontvangen. Meer dan een miljoen mensen kwamen naar het Rijksmuseum, een stijging van ruim 10% ten opzichte van 2010, met name door meer internationale bezoekers. Deze stijging was ook goed merkbaar in de dependance op Schiphol, waar het bezoekerscijfer eveneens een stuk hoger lag dan in het voorgaande jaar. Ook buiten Amsterdam was het museum op diverse

locaties in binnen- en buitenland zichtbaar. *De Brieflezende vrouw* van Vermeer was het middelpunt van een tentoonstelling die langs drie steden in Japan reisde en in Mexico maakte men kennis met de Escher-collectie van het Rijksmuseum. Ondanks de ook in 2011 van kracht blijvende verlaging van het eigen aankoopbudget konden opnieuw bijzondere aanwinsten aan de collectie worden toegevoegd: twee zilveren bokalen, in de vorm van een aardglobe en een hemelglobe, die halverwege de 17de eeuw in Neurenberg door Christoph Ritter (III) zijn vervaardigd, en een terracotta buste van Maria als Mater Dolorosa uit de eerste helft van de 16de eeuw. Deze en andere aanwinsten waren niet mogelijk geweest zonder externe steun, waarvoor het museum veel dank verschuldigd is, in het bijzonder aan de BankGiro Loterij, Vereniging Rembrandt, Baker & McKenzie, Mondriaan Stichting, SNS REAAL Fonds, VSBfonds en particuliere schenkers. Het werven van eigen inkomsten wordt in toenemende mate belangrijk en het Rijksmuseum was hierin ook in het afgelopen jaar succesvol. De BankGiro Loterij stelde de middelen beschikbaar waarmee het beeldmateriaal van de collectie op een innovatieve manier met een breed publiek kan worden gedeeld en in

12 Anselm Kiefer wordt geïnterviewd door de (inter)nationale pers.
Foto: René den Engelsman

13 *La Berceuse* van Anselm Kiefer, met in de spiegeling *De Nachtwacht*, presentatie mogelijk gemaakt door JT International Company Netherlands B.V..
Foto: René den Engelsman

'The director's choice' kreeg een vervolg met een serie van opmerkelijke 17de-eeuwse vrouwenportretten die naast elkaar werden vertoond zonder hun mannelijke pendant.

Een nieuwe publiekslieveling blijkt Caesar van Everdingens *Meisje met brede hoed*, dat vele bezoekers inspireerde om deel te nemen aan de publieksactie om haar een naam te geven. Aan het einde van de zomer werd ze *Augusta* gedoopt.

Onder de titel *Rembrandt & Degas* werden zelfportretten van beide kunstenaars getoond. De presentatie is onderdeel van de reeks waarin wordt getoond dat meesters uit de Gouden Eeuw latere kunstenaars hebben geïnspireerd.

De eigen collectie was de bron voor de wintertentoonstelling 2011/2012, *Geschenk uit de hemel*, die bestond uit een aantal middeleeuwse beelden en schilderijen.

In de Aanwinstenzaal was het na een overzicht van 20ste-eeuwse foto's van fotografen als László Moholy-Nagy, Bill Brandt, Robert Capa, Helen Levitt en Man Ray, die konden worden verworven dankzij de steun van Baker & McKenzie, de beurt van 16de-eeuwse sculptuur, een terracotta beeld van de profeet Balaam van Tommaso Porlezza Della Porta, gevolgd door een barnstenen speeldoos afkomstig van stadhouder Willem IV die hem als geschenk kreeg bij zijn huwelijk met Princess Ann. In de zomermaanden werd een selectie getoond van het in bruikleen gekregen werk van Dick Bruna en daarna stond de *bone chair* van Joris Laarman centraal. Vervolgens waren de tekeningen van de prijswinnaars van de Gouden en Zilveren Penselen te zien, waarna de laatste opstelling van het jaar was gewijd aan een project van de Britse kunstenaar Siân Bowen die zich liet inspireren door prenten die op Nova Zembla zijn gevonden.

De reeks van meesterwerken op papier werd voortgezet. De thema's die achtereenvolgens aan bod kwamen waren de tekenles (prenten en tekeningen die een beeld geven van het tekenonderwijs in de Gouden Eeuw), het Hollandse landschap, het geheim van de lijn (tekenen, etsen en graveren beginnen met het zetten van lijnen, waarmee vrijwel alles kan worden uitgedrukt: vorm, lichtval, volume), twee Nederlanders in Brazilië (Johan Maurits, gouverneur van Nederlands-Brazilië van 1637 tot 1644, en kunstenaar Frans Post, die de militaire veroveringen en de exotische flora en fauna vastlegde) en ten slotte Nova Zembla (ongeveer 75 originele objecten – wapens, handelswaar [prenten], persoonlijke bezittingen en gereedschap – die in 1597 op het eiland werden achtergelaten nadat Willem Barentsz. daar met zijn bemanning had overwinterd).

In de vitrinekast bij de Rotterdamse trap zijn enkele kleinere aanwinsten getoond. In de wintermaanden ging het om een gebedsnoot (een luxe devotie-object uit de late middeleeuwen) en een beeldengroep van de Heilige Familie (ca. 1650) door Jan III van Doorne. Vervolgens stond er een zeer zeldzaam 18de-eeuws glas met een voorstelling van de Surinaamse suikerplantage Siparipabo. Met een foto die Kadir van Lohuizen een week na '9/11' van het karkas van de Twin Towers in New York maakte, werd de reeks van 2011 beëindigd. In Rijksmuseum Schiphol waren in de eerste maanden van het jaar Hollandse winterlandschappen (*Dutch Winters*) te zien. Vervolgens stond een ander typisch Hollands thema centraal, *Dutch Flowers* (negen bloemstillevens). De door de hoofddirecteur gekozen serie vrouwenportretten reisde in het najaar van de Philipsvleugel naar de luchthaven waar zij te zien waren als *Dutch Girls*.

Presentaties in Nederland

Op uitnodiging van de TEFAF koos de hoofddirecteur voor *TEFAF on Paper* uit de collectie van het Rijksprentenkabinet een aantal prenten met jachtscènes, daterend uit de late 15de, de 16de en de vroege 17de eeuw.

Kakiemon-porselein uit eigen collectie werd getoond in Museum Prinsessehof in Leeuwarden. Deze tentoonstelling is onderdeel van het samenwerkingsverband van de vier Nederlandse musea met een grote collectie van oosterse ceramiek (de overige twee zijn het Haags Gemeentemuseum en het Gemeentemuseum Groningen).

In de Lakenhal was *Lucas van Leyden en de Renaissance* te zien. Van de 250 getoonde werken was ongeveer de helft afkomstig uit de collectie van het Rijksmuseum. Tegelijkertijd was het Rijksmuseum in een ander Leids museum aanwezig met 170 kunstvoorwerpen uit diverse islamitische cultuurgebieden (*Handelswaar en souvenirs*).

De jaarlijkse foto-opdracht van Rijksmuseum en *NRC Handelsblad* was dit jaar gewijd aan de burgemeester. De door Dana Lixenberg gemaakte foto's werden gepresenteerd in het Amsterdam Museum, evenals de resultaten van Document Nederland jr., een masterclass fotografie voor elf middelbare scholieren die eveneens burgemeesters fotografeerden.

Presentaties buiten Nederland

Het Rijksmuseum was voor het eerst aanwezig in het Midden-Oosten, met een reizende tentoonstelling in Qatar. Bij de tentoonstelling is de eerste catalogus over 17de-eeuwse Nederlandse kunst in het Arabisch uitgegeven.

Ter gelegenheid van een handelsmissie van de stad Amsterdam naar China maakte het Rijksmuseum een kleine

tentoonstelling met impressionistische schilderijen rondom het zelfportret van Van Gogh die in Beijing te zien was.

In Mexico werd een minder traditioneel maar niet minder Nederlands en vermaard gezicht getoond met een tentoonstelling met werken van Escher (en tijdgenoten) uit eigen collectie.

Twee werken van Vermeer reisden naar het buitenland: de *Brieflezende vrouw* is naar drie locaties in Japan geweest, waar de dankbaarheid voor haar komst in het door een aardbeving en tsunami getroffen land extra groot was. *De liefdesbrief* is een maand in de Hermitage in Sint-Petersburg geweest.

Tijdens de grote internationale fotobeurs Paris Photo waren foto's van Breitner uit de Rijksmuseumcollectie te zien in het

Institut Néerlandais in Parijs. *Gabriel Metsu*. Een meester herontdekt reisde in het voorjaar naar de National Gallery of Art in Washington.

Collectie

Wellicht voor de eerste keer in zijn geschiedenis verwierf het Rijksmuseum het afgelopen jaar geen schilderij. Op andere terreinen werd de collectie met diverse belangwekkende voorwerpen verrijkt. Sinds 1970 had het museum een paar bijzondere bokalen in langdurig bruikleen, die in 2011 door de eigenaar aan het museum zijn verkocht. Het gaat om bokalen in de vorm van een hemelen en een aardeglobe, prachtige aanvullingen op de topcollectie van 17de-eeuwse Duitse edelsmeedkunst in het museum.

Boven: Directeur Collecties Taco Dibbits spreekt op de opening van *Van Gogh and the Amsterdam Impressionists* in Beijing.
Foto: The Capital Museum, Beijing, China

De aankomst van een kunsttransport op de luchthaven van Doha, Qatar. Voor het eerst is de collectie in het Midden-Oosten te zien. De tentoonstelling is het begin van een langdurige samenwerking tussen het Rijksmuseum en de Qatar Museum Authority,

waar de musea van Qatar deel van uitmaken. Met deze samenwerking onderstrepen beide instellingen het belang van de culturele dialoog.
Foto: Taco Dibbits

Middelpunt van de wintertentoonstelling *Geschenk uit de hemel* was het unieke, levensechte Vlaamse terracotta beeld van Maria als Mater Dolorosa uit 1500-1510. Een andere vermeldenswaardige verwerving voor de collectie beeldhouwkunst is een beeldje dat op de veiling van eigendommen van koningin Juliana is gekocht en dat kon worden toegeschreven aan Jean-Louis van Geel, een van de belangrijkste neoclassicistische beeldhouwers in de Nederlanden. Het beeldje bestaat uit twee vrouwenfiguren die de staatkundige vereniging van Nederland en België tussen 1815 en 1830 voorstellen.

Met meer dan 2300 portretten en reportages is een representatieve keuze uit het werk van fotograaf Vincent Mentzel in de collectie opgenomen. De foto's geven een goed beeld van de binnen- en buitenlandse geschiedenis in de periode 1965-2010. Fotograaf Willem Diepraam schonk 800 van zijn foto's en uit de nalenschap van Gerard Reve ontving het museum van Joop Schafthuizen ruim 500 portretten van de schrijver, gemaakt tussen 1947 en 2004. Dick Bruna, wereldwijd bekend om de door hem gecreëerde figuur van Nijntje, gaf een selectie uit zijn werk in langdurig bruikleen. Het gaat om ontwerpen voor pocketomslagen, reclamemateriaal en kinderboeken, waaronder uiteraard Nijntje.

Tekeningen, prenten en foto's uit de 20ste eeuw behoorden al langere tijd tot het verzamelgebied van het museum. Het afgelopen jaar sloeg het museum echter de vleugels verder uit met de verwerving van een historisch vliegtuig, in 1917 ontworpen door Frits Koolhoven. Het vliegtuig, een FK 23 Bantam, is het oudste in authentieke toestand bewaarde vliegtuig in Nederland. Met een 'Mondriaanjurk' van Yves Saint Laurent

werd een mode-icoon met Nederlandse wortels aan de kostuumverzameling toegevoegd. De Franse couturier maakte in 1965 een serie jurken geïnspireerd op de schilderijen van Piet Mondriaan. Andere iconen, nu van Nederlands ontwerp, zijn het buffet en de lamp van W.H. Gispen, hoogtepunten van de Nieuwe Zakelijke vormgeving van rond 1930.

De 21ste eeuw werd betreden met een in het oog vallend voorwerp: het prototype van de *bone chair* van Joris Laarman, die nu al als een van de design klassiekers van deze eeuw geldt.

Andere belangrijke verwervingen in 2011 waren:

- een geïllustreerd handschrift van Nicolaes de Kemp (I) met een genealogie van de heren en graven van Culemborg (ca. 1590), de enige bekende genealogie met afbeeldingen;
- een 17de-eeuws wandtapijt van de Delftse Karel van Mander II met een voorstelling van de brand van Persepolis uit de reeks 'Geschiedenis van Alexander de Grote';
- twee zilveren sausbotten uit 1764;
- een tekening uit ca. 1812-1813 van Felice Giani, voorstellende het offer van koning David;
- drie fotoalbums met 300 zeer vroege Indische foto's door Woodbury & Page;
- een concentratiekampjasje dat in bruikleen is gegeven door de familie van de vrouw die het heeft gedragen, een uniek kledingstuk omdat maar weinig originele kampkleding uit de Tweede Wereldoorlog bewaard is gebleven;
- een vaas uit 1958, ontworpen door Andries Dirk Copier en uitgevoerd door de Glasfabriek Leerdam;
- een exemplaar van het door Irma Boom ontworpen jubileumboek dat SHV in 1996 uitgaf ter gelegenheid van het 100-jarig jubileum;

- een marmeren portret van voormalig hoofddirecteur Ronald de Leeuw door Tony van de Vorst, waarmee de traditie is voortgezet dat van de hoofddirecteur bij zijn afscheid een portret wordt gemaakt.

Er was ook in 2011 sprake van intensief bruikleenverkeer: voor 93 tentoonstellingen in binnen- en buitenland werden 1114 bruiklenen ter beschikking gesteld door het Rijksmuseum.

Het museum heeft zich bij diverse gelegenheden beijverd om de in demniteitsregeling te verruimen. Dit zal de collectiemobiliteit ten goede komen omdat de almaar stijgende verzekeringskosten bemerkerend werken.

De projectmatige aanpak om achterstanden op registratiegebied in te halen is voortgezet. Ondanks de druk op de begroting is besloten om het grootste project, Prentenkabinet Online, dat het museum uit eigen middelen financiert, in 2012 voort te zetten. Voorts wordt gewerkt aan de deelcollecties Militaria en Textiel.

Met steun van de BankGiro Loterij kon RijksXL worden gestart, een platform dat het mogelijk maakt dat de beeldbank die het Rijksmuseum de afgelopen jaren van de collectie heeft opgebouwd op een innovatieve manier wordt ontsloten voor een breed publiek. Een geavanceerde zoek-en-vindfunctie waarbij het publiek ook via eigen vragen kan zoeken, zal de inmiddels meer dan 150.000 voorwerpen goed doorzoekbaar maken. Het is ook de bedoeling dat het publiek via RijksXL zelf actief aan de slag gaat met de collectie.

Het gereedmaken van de voorwerpen voor het nieuwe Rijksmuseum bleef in deze periode voor de restauratoren het belangrijkste werk. Daarnaast werden in 2011 wederom diverse bijeenkomsten ge-

Impressies van de workshop Nova Zembla.
Foto's: Myra May

organiseerd om (inter)nationaal kennis te delen. Samen met NWO werd een internationale bijeenkomst gehouden waarop deskundigen uit Europa en de Verenigde Staten een onderzoeksagenda hebben vastgesteld die het behoud en de conservering van *panel paintings* op een hoger, wetenschappelijk niveau moet brengen. De Getty Foundation maakte de bijeenkomst mogelijk door reis- en verblijfkosten te betalen. In november werd een masterclass gegeven over *silverplating*.

Onderzoek aan het schilderij van Goya in de Rijksmuseumcollectie heeft uitgewezen dat onder het portret van Don Ramón Satué een ander portret verborgen zit, mogelijk van Joseph Bonaparte, broer van Napoleon. De ontdekking is gedaan door gebruik te maken van een

nieuwe techniek die is ontwikkeld door de Universiteit Antwerpen en de TU Delft (Scanning Macro X-ray – Fluorescence Spectrometry).

Het Rijksmuseum is betrokken bij een project dat is gestart door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de Rijksgebouwendienst. Onderzocht wordt hoe op duurzame wijze een nationale depotvoorziening kan worden gerealiseerd die door verschillende instellingen wordt gedeeld (Nationaal Duurzaam Depot).

De tweejaarlijkse vragenlijst (Erfgoed Monitor) van de Erfgoedinspectie inzake het behoud en beheer van de collectie is beantwoord evenals een vragenlijst over veiligheidszorg in musea.

OCW heeft een subsidie ter beschikking gesteld voor het onderzoek dat musea

moeten uitvoeren naar de herkomst van sinds 1933 tot heden verworven museumobjecten. Met het bedrag, dat lager is dan gevraagd, kan een beperkt onderzoek worden gedaan. Gekozen is om in relatief korte tijd (ruim een jaar) met een team van vier onderzoekers de collecties schilderijen en tekeningen te onderzoeken.

De staatssecretaris heeft het advies van de Adviescommissie Restitutieverzoeken Cultuurgoederen en Tweede Wereldoorlog inzake het schilderij *Winterlandschap* van Jan van de Velde (II) overgenomen. Het schilderij, dat zich in de collectie van het Rijksmuseum bevond, is overgedragen aan de rechthebbenden, die het vervolgens hebben verkocht aan het Rijksmuseum.

Een gedragslijn is ingevoerd voor het

taxeren van schenkingen van (kunst)-voorwerpen. Transparantie is hierbij belangrijk omdat de waardering de grondslag is voor eventuele belastingaftrek. Bij schenkingen van € 10.000,- en hoger wijst het Rijksmuseum een onafhankelijke taxateur aan.

Educatie

Het Rijksmuseum is van en voor iedereen. Het educatieve beleid is erop gericht een bezoek aan het museum tot een verrassende ervaring te maken, waarbij ieder op zijn eigen manier schoonheid kan beleven, kennis kan opdoen en kan genieten. Het afgelopen jaar is hard gewerkt om alle voorbereidingen te treffen voor producten die het nieuwe Rijksmuseum op educatief gebied voorbeeldstellend maken. Terwijl in steeds meer musea de aandacht wordt getrokken door digitale overdrachtsmiddelen kiest het Rijksmuseum voor focus op het object. Alle additionele middelen die worden ingezet dienen om de aandacht naar het object te leiden. Om meer te zien, meer te leren, meer te begrijpen en meer te genieten. Vanaf 2013 kunnen kinderen, families en volwassenen in de Teekenschool leren tekenen en op een actieve manier leren kijken en ervaren door middel van fotografie en beeldbewerking. Kinderen krijgen een actieve, dynamische ervaring met verhalen uit de Gouden Eeuw, waarin immers de mooiste objecten uit de Vaderlandse geschiedenis zijn gemaakt, objecten die te bewonderen zijn in het Rijksmuseum.

Het educatieplan voor primair, voortgezet en speciaal onderwijs voorziet in een breed scala van activiteiten, met speciale aandacht voor het basisonderwijs. Het streven is om ieder kind tijdens zijn basisschoolperiode een bezoek te laten brengen aan het Rijksmuseum. Aan het versterken

van de relatie met het onderwijs werd gewerkt door de klankbordgroepen primair en voortgezet onderwijs, door inspiratiebijeenkomsten voor leraren en door speciale folders met het aanbod voor het onderwijs. Tijdens de grote tweejaarlijkse Nationale Onderwijs Tentoonstelling was het Rijksmuseum aanwezig als gast van Heutink, de grootste leverancier voor het onderwijs in Nederland.

Het Rijksmuseum, het Van Gogh Museum en het Stedelijk Museum gaan vanaf 2012 de Museumpleinbus laten rijden. Met deze bus, die mogelijk wordt gemaakt door de Turing Foundation, worden schoolklassen uit een straal van 60 km rondom Amsterdam opgehaald om een bezoek te brengen aan een van de drie musea aan het Museumplein. Uit onderzoeken blijkt dat vervoer voor scholen een drempel is die hen weerhoudt van museumbezoek.

Voor families met kinderen werden de succesvolle familierondleidingen en familiekijkroute voortgezet. De workshops in het Tuinhuis gaan ook door. Drie nieuwe workshops zijn aan het aanbod toegevoegd. In *Superheld* is aangesloten op het thema van de Kinderboekenweek 2011, Nova Zembla en Dick Bruna waren de inspiratiebron voor de overige twee nieuwe workshops.

Het Rijksmuseum was ook in 2011 een van de deelnemers aan de Museum Plus Bus. De doelgroep – bewoners van zorginstellingen – vraagt speciale begeleiding bij de toegang en tijdens het bezoek. De eigen museumdocenten geven een interactieve rondleiding. De Museum Plus Bus is een initiatief van zeven musea: Cobra Museum, Hermitage Amsterdam, Joods Historisch Museum, Kröller-Müller Museum, Mauritshuis, Van Gogh Museum en Rijksmuseum. De BankGiro Loterij ondersteunt de Museum Plus Bus.

Wetenschap en onderzoek

Voor het nieuwe Rijksmuseum wordt een brede portfolio van publicaties voorbereid:

- een museumgids;
- een vijfdelige serie collectieboeken: middeleeuwen, Gouden Eeuw, 18de eeuw, 19de eeuw en Aziatische kunst;
- een geschiedenis van Nederland in 100 objecten;
- een Rijksmuseum Landenreeks waarin de geschiedenis van de relaties met China, Ghana, Indonesië, Japan, Sri Lanka, Suriname en Zuid-Afrika wordt beschreven aan de hand van voorwerpen uit de collectie;
- een nieuwe dossierreeks, *de Rijksmuseum Reeks*, ongeveer 40 boeken die elk in principe zijn gewijd aan één voorwerp. De huidige verbouwingsperiode wordt voorts aangegrepen om te werken aan een groot aantal bestandscatalogi:
 - *Netherlandish Paintings of the 16th Century (artists born 1500-1570)*;
 - *Dutch Paintings of the Seventeenth Century*, delen 2 en 3;
 - *Flemish Paintings 1570-1800*;
 - *Foreign Paintings*;
 - *Marine Models*.

In 2011 verschenen vier afleveringen van het *Rijksmuseum Bulletin*, het wetenschappelijke tijdschrift van het museum, dat met ingang van 2009 in het Engels wordt gepubliceerd. Het Bulletin is opgenomen in de 'Archive' van JSTOR, een digitale bibliotheek die zich bezighoudt met de distributie van gedigitaliseerde tijdschriften. Stappen zijn genomen om van het Bulletin een peer-reviewed tijdschrift te maken.

In de serie *Rijksmuseum Studies in Photography* verschenen vier delen:

- Rixt A. Bosma, *Photography meets Film: Capa, Ivens and Fernhout in China, 1938*;
- Durkje van der Wal, *Christiaan Snouck Hurgronje: The First Western Photographer in Mecca, 1884-1885*;

Communicatie, marketing en development

Voor de periode tot en met de heropening in 2013 is een strategisch communicatieplan opgesteld. In de aanloop naar de heropening wordt vanaf eind 2012 een nieuwe huisstijl geïmplementeerd die door Irma Boom wordt ontworpen. Gezien de bezuinigingen is het verwerken van eigen inkomsten nog belangrijker geworden om een breed activiteitenprogramma te kunnen blijven aanbieden. Het afgelopen jaar is de sponsormarkt actief bewerkt en zijn gesprekken gevoerd met diverse potentiële partners. Een belangrijk succes was de voortzetting van de samenwerkingsovereenkomst met Royal Philips Electronics, founder van het Rijksmuseum. In de loop van het jaar is besloten de afdeling Development de komende periode te versterken gezien de activiteiten die in aanloop naar de opening in 2013 op stapel staan.

Het museum was dankzij hoofdsponsor ING ook in 2011 met een eigen stand aanwezig op de TEFAF en vroeg hier opnieuw ondersteuning voor restauratieprojecten. Ook het jaarlijkse Patronendiner stond in het teken van restauratie en tijdens de avond werden voldoende bijdragen toegezegd om de restauratie van de Beuningkamer mogelijk te maken (een stijkkamer die onderdeel is van de nieuwe opstelling vanaf 2013).

Voor de buitenlandse vrienden, verenigd in de *International Circle*, werden diverse goed bezochte activiteiten georganiseerd: een bezoek aan Nederland waar men onder meer werd ontvangen in de Oranjezaal op Huis ten Bosch, een ontvangst in Parijs tijdens de internationale fotobeurs Paris Photo en een ontvangst in Tokio bij de opening van de tentoonstelling rondom de *Brieflezende vrouw* van Vermeer.

Onder de paraplu van het Rijksmuseum

Fonds werden nieuwe Fondsen op Naam opgericht:

- *Fonds De Haseth-Möller*, ten behoeve van de bevordering van 18de-eeuwse schilderkunst en kunstnijverheid in het Rijksmuseum, met name op het gebied van onderzoek en opleiding;
- *Juwelenfonds*, ten behoeve van de collectie juwelen van het Rijksmuseum;
- *van Marle Fonds*, ten behoeve van onderzoek en restauratie van werken op papier van het Rijksmuseum.

Het Rijksmuseum was een van de 17 musea wereldwijd die participeerden in Google Art dat in februari in Londen werd gelanceerd. Google fotografeerde per museum één werk in gigapixel voor de nieuwe website, www.googleartproject.com, waarop verder ruim 1000 objecten te zien zijn en meer dan 350 museumzalen.

Bedrijfsvoering

In 2011 is een meerjarenraming voor de komende jaren opgesteld, die ook de basis is voor de subsidieaanvraag 2013-2016 die begin 2012 is ingediend. Een complicerende factor bij het opstellen van de raming is de onzekerheid over de hoogte van de korting die vanaf 2013 zal worden opgelegd. Met de gehanteerde uitgangspunten voor bezoekersaantallen, openingstijden en toegangsprijs en op basis van de huidige inschatting van de komende bezuiniging is een sluitende exploitatie haalbaar. Indien een van deze variabelen (*fors*) wijzigt, zullen de uitgangspunten en berekeningen moeten worden herzien.

Vanaf 1 januari 2011 zijn de rijksgesubsidieerde musea aangesloten bij het Pensioenfonds Zorg en Welzijn. De collectieve waardeoverdracht is in de loop van het jaar gerealiseerd, waarna de nieuwe pensioenpremie kon worden ingevoerd, die voor zowel werkgever als werknemer

- Femke Spielberg, *Scraps of Inspiration: Photographs and Graphics in a Designer's Album, 1870-1905*;

- Saskia Ooms, *Painters and Cameras: Exploring New Ways of Looking around 1900*.

Kakiemon Porcelain. A Handbook, dat verscheen bij de door het Rijksmuseum georganiseerde tentoonstelling in de Princessehof, is de eerste Engelstalige publicatie die geheel aan deze Japanse porseleinsort is gewijd. Een andere publicatie met een oosters thema was *Aziatische Weelde. VOC-kunst in het Rijksmuseum*.

Bij de tentoonstelling in Beijing verscheen een boekje over het zelfportret van Van Gogh en ter gelegenheid van de boekenbeurs in de Chinese hoofdstad, waar Nederland gastland was, heeft het

Fonds voor de Letteren een boek gemaakt waarin twintig auteurs schrijven naar aanleiding van twintig schilderijen uit de Rijksmuseumcollectie.

Aan Johannes Vermeer werd een nieuw publieksboekje gewijd: *Vermeer. Leven en werk van een meesterschilder*.

De E-strategie voor de komende periode is vastgesteld. Deze strategie omvat alle online content, producten en diensten van het Rijksmuseum, zowel op de eigen website als op andere websites, inclusief mobiel internet en multimediatours. Een van de eerste acties die uit de strategie voortvloeien, is de (actievare) aanwezigheid van het museum op Facebook, YouTube en Twitter.

lager is dan bij het oude pensioenfonds, Stichting Federatief Pensioenfonds (SFP). In de loop van het jaar is met de vakbonden overeenstemming bereikt over het afschaffen van het fiscaal onhoudbare overgangsrecht dat was ingevoerd na beëindiging van VUT- en prepensioenregelingen.

Na een verlenging van de CAO 2008-2010 tot 1 juli 2011 (zonder structurele loonsverhoging) is begin 2012 een nieuwe CAO afgesloten met een looptijd tot 1 april 2013. Werknemers krijgen per 1 januari 2012 een loonsverhoging van 1%. De implementatie van het nieuwe systeem voor de financiële en de personeelsadministratie is medio 2011 afgerond. In de volgende fase worden andere systemen gekoppeld (onder meer inkoop, voorraad-

beheer en logistiek van de winkel).

In het kader van de Horizontaal-Toezichtrelatie met de Belastingdienst is door de externe fiscaal adviseur een nulmeting uitgevoerd om de situatie rondom de fiscale processen en gerelateerde beheersmaatregelen vast te stellen. De resultaten zijn besproken met de Belastingdienst waarna werd geconcludeerd dat het Rijksmuseum goed zicht heeft op de fiscale risico's en dat adequate beheersmaatregelen zijn ingesteld.

Het Belastingplan 2012 biedt enerzijds een verruiming van de aftrekmogelijkheden bij giften aan culturele instellingen, maar heeft anderzijds mogelijk grote gevolgen voor het Rijksmuseum. Op dit moment kan het Rijksmuseum gebruikmaken van een faciliteit die ertoe

leidt dat het museum over de winkel geen vennootschapsbelasting hoeft te betalen. Deze faciliteit is in de nieuwe wet geschrapt. Bekeken wordt of het Rijksmuseum valt onder de nog bestaande uitzonderingen. Van nog grotere invloed op de fiscale positie is het besluit van de staatssecretaris om de leden van de Raad van Toezicht niet meer te benoemen. Daarmee kwalificeert het museum niet langer als semi-overheidsinstelling die is vrijgesteld van vennootschapsbelasting. De precieze gevolgen worden momenteel (begin 2012) bekeken. Het gesprek met OCW over een wijziging van het huisvestingsstelsel voor de rijks-gesubsidieerde musea is gestart. De staatssecretaris had dit in zijn uitgangspuntenbrief van juni 2011 aangekondigd. Het onderwerp is ook actueel in verband met de wijziging van het gehele rijks-huisvestingsstelsel en de Rijksgebouwendienst. Het probleem met het dak van het Ate-liergebouw, waar zich sinds de opleve- ring in 2007 regelmatig lekkages voor- doen, is door de RGD aangepakt. Eind 2011 zijn principe-afspraken ge- maakt over de aansluiting van het Stede- lijk Museum op PP10, de gezamenlijke meldkamer van Rijksmuseum en Van Gogh Museum.

Het nieuwe Rijksmuseum

De bouw nadert zijn voltooiing. De ruwbouw is klaar, de installaties zijn aangelegd en de nieuwe gebouwdelen – het Aziatisch Paviljoen en het Entree- gebouw met de dienstingang voor me- dewerkers en leveranciers – zijn gereed. Het interieur wordt afgewerkt, de vloer- en gevels gestuukt. Ook de Teekenschool, het nieuwe educatieve centrum van het Rijksmuseum, is klaar. Spectaculair is de Voorhal waar het oor- spronkelijke decoratieschema van Cuy-

pers in oude glorie wordt hersteld. Op de wanden zijn de decoraties teruggebracht en de geschilderde wanddoeken van Georg Sturm worden na een restauratie op hun oude plaatsen gehangen. De mo- zaïek- en terrazzovloer is gereconstru- eerd op basis van het ontwerp van Cuy- pers. De oplevering van de bouw door de aannemers aan de RGD is gepland in het voorjaar van 2012.

De plannen voor de nieuwe museale op- stelling zijn gereed. Inrichtingsarchitect Willem de Wit heeft de definitieve ontwer- pen voor het hoofdcircuit, de Speciale Collecties (porselein, glas, zilver, textiel, juwelen, relieken, marinemodellen, wa- pens, muziekinstrumenten) en het Azi- atisch Paviljoen afgerond. Ook het ont- werp voor de inrichting van niet-museale ruimtes als de Teekenschool en de winkel is gereed. Voor de tuinen is door tuin- architect Copijn een ontwerp gemaakt dat is gebaseerd op ideeën van Cuypers. Verschillende aanbestedingstrajecten voor de inrichting zijn het afgelopen jaar gestart. Deze lopen op schema. Zo is al het tentoonstellingsmateriaal zoals vi- trines, vlonders, sokkels e.d. besteld en is de productie gestart. In 2012 start het museum met de inrichting. Als eerste worden de grote, moeilijk hanteerbare en zware voorwerpen verhuisd naar het hoofdgebouw. De objecten die worden ingebouwd staan eveneens vooraan in de planning: bijvoorbeeld de stijlkamers (Beuningkamer en Kopskamer). In het nieuwe Rijksmuseum komen twee horecavoorzieningen, een café in het Atri- um en een restaurant in de Philipsvleugel. Begin 2012 is na een zorgvuldig selectie- traject een keuze gemaakt voor de externe partner waarmee deze voorzieningen worden gerealiseerd en geëxploiteerd. In het derde kwartaal werd met nieuw licht op de *Nachtwacht* gevierd dat de sa-

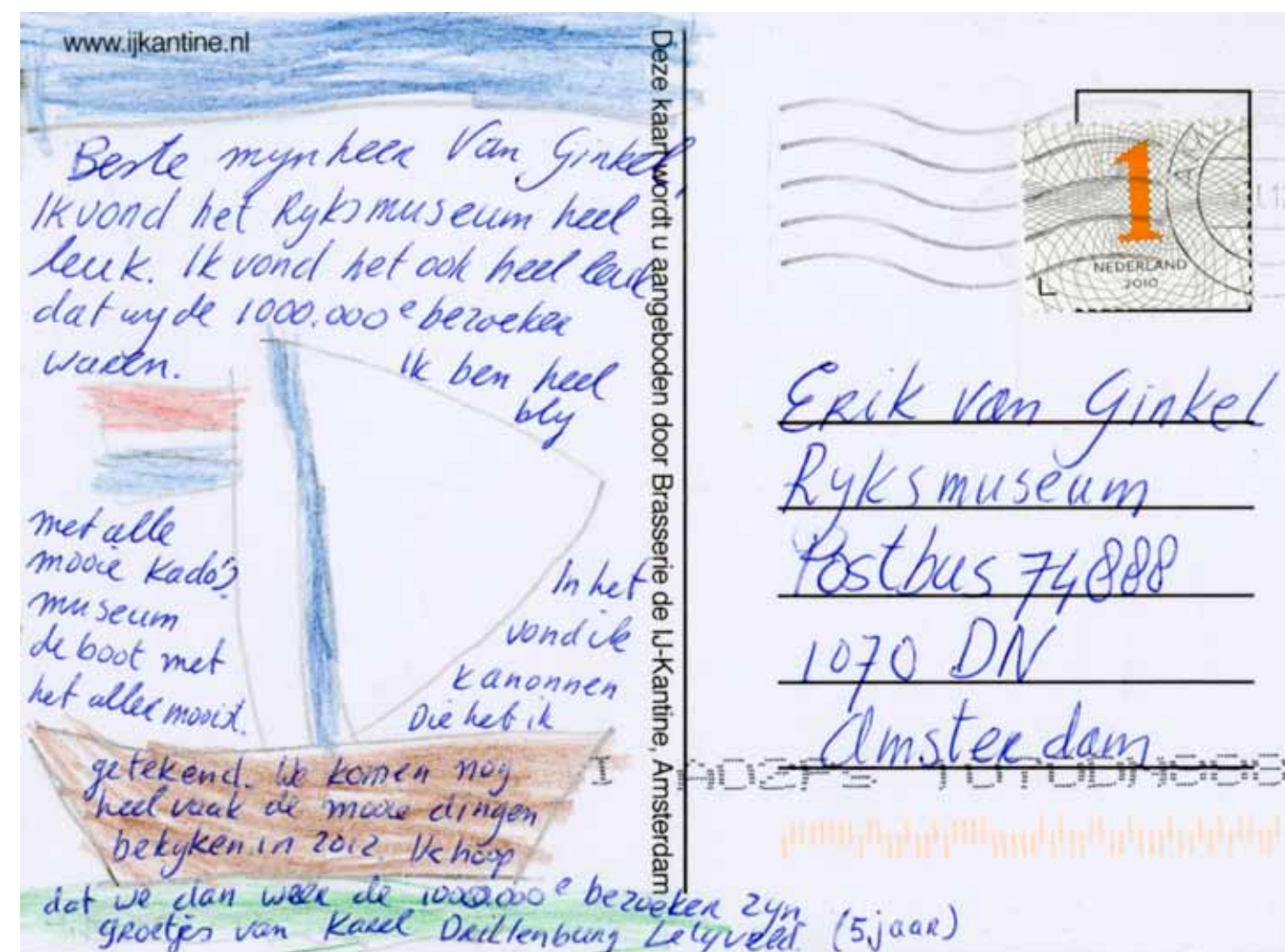
menwerking met founder Philips wordt voortgezet. In een Innovatieteam met vertegenwoordigers van het Rijksmu- seum en Philips vindt een intensieve kennisuitwisseling tussen beide partijen plaats over de ontwikkeling van LED- lichtoplossingen in de belichting van kunst en gebouwen.

Na de heropening van het hoofdgebouw zal de Philipsvleugel, die tijdens de ver- bouwing voor het publiek is opengebleven, worden gerenoveerd. De eerste voorberei- dingen zijn in het afgelopen jaar gestart. Zo is bekeken hoe het Programma van Eisen in het gebouwdeel kan worden ingepast en hebben hoofdarchitecten Cruz y Ortiz en- kele ontwerpschetsen gemaakt.

De exploitatie vanaf de heropening in 2013 maakt onderdeel uit van het pro- ject. Op basis van een meerjarenraming voor de komende jaren kan worden ge- concludeerd dat een sluitende exploita- tie haalbaar is. Een belangrijke onzekere factor zijn de aangekondigde bezuinigin- gen, waarover pas op Prinsjesdag 2012 duidelijkheid wordt verkregen.

Stadsdeel Zuid heeft een Programma van Eisen voor het openbare gebied bij het Rijksmuseum opgesteld. Het stadsdeel wil de Passage niet altijd openstellen voor fietsers. Voor scooters en bromfiets- sen zal sowieso gelden dat zij niet door de Passage mogen. In 2012 wil het stadsdeel onderzoeken wanneer openstelling voor fietsers uit het oogpunt van verkeersvei- ligheid mogelijk is.

Het museum wil de Passage tot voetgan- gersgebied maken. De Passage is immers de ingang van het grootste museum van Nederland en de toegangspoort tot het drukst bezochte culturele plein van Ne- derland. De verwachte aantallen bezoek- ers laten zich niet veilig combineren met het toegenomen fietsverkeer, dat uitstekend kan worden geaccommo-

deerd via routes langs beide kanten van het gebouw.

Via diverse kanalen wordt informatie ge- geven over de voortgang van het project. De Tweede Kamer heeft zoals gebruike- lijk tweemaal een voortgangsrapportage ontvangen van de staatssecretaris van OCW. De buitenwacht is op de hoogte gehouden met twee afleveringen van de nieuwsbrief *Het nieuwe Rijksmuseum*, de gezamenlijke uitgave van het ministerie van OCW, de Rijksgebouwendienst en het Rijksmuseum. In de eerste zes maan- den kon het publiek middels de weke- lijkse 'Hard Hat Tours' de voortgang van

de verbouwing met eigen ogen bekijken. Daarnaast werden ook het afgelopen jaar rondleidingen en bezichtigingen geor- ganiseerd voor diverse stakeholders en voor de pers. In november kon het per- soneel met familie tijdens een speciaal weekend het hoofdgebouw bekijken. Met ingang van juli 2011 zijn deze rond- wandelingen gestopt om niet te veel van de nieuwe inrichting vroegtijdig te laten zien. Het publiek kon in augustus wel een blik werpen in het Atrium, het nieu- we binnenplein waar de bezoekers in de toekomst worden ontvangen. De Pas- sage van het Rijksmuseum was toen als

onderdeel van de Uitmarkt toegankelijk. Ongeveer 15.000 mensen bezochten de boekenmarkt in de Passage en deze eerste succesvolle ervaring met een evenement smaakte naar meer.

Wim Pijbes
Hoofddirecteur

Bericht van de Raad van Toezicht

Jaarrekening en bestemming van het exploitatieresultaat

De door de directie opgestelde jaarrekening over het boekjaar 2011 is gecontroleerd door Deloitte Accountants B.V. (conform artikel 13.3 van de statuten). De verklaring van de accountants is opgenomen bij de overige gegevens. De directie heeft de jaarrekening ter goedkeuring voorgelegd aan de Raad van Toezicht. De Raad heeft mede op grond van de accountantsverklaring en het bijbehorende verslag de jaarrekening goedgekeurd waarna deze door de algemeen directeur van de Stichting is vastgesteld (conform artikel 13.4 van de statuten). In overleg met de directie is besloten het exploitatiesaldo verminderd met de toevoeging aan het bestemmingsfonds OCW toe te voegen aan de algemene reserve.

Toezicht

De Raad heeft in het verslagjaar regelmatig overleg gevoerd met de directie. De Raad heeft viermaal met de directie vergaderd en viermaal zonder de directie. De vergaderingen werden vrijwel steeds door alle leden van de Raad bijgewoond. Buiten de vergaderingen was er regelmatig tussentijds overleg tussen individuele leden van de Raad en de directie. In de vergaderingen met de directie was het renovatieproject Het nieuwe Rijksmuseum een vast agendapunt. Tweemaal werd tijdens een vergadering gesproken met mevrouw drs. J.A. van Kranendonk, directeur-generaal Cultuur en Media van

het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), en de heer P. Scholten, programmacontroller van het project. Naast de voortgang van de bouw werden het financiële kader en de tijdsplanning nauwlettend gevolgd en werd gesproken over de spanning tussen het halen van de beoogde openingsdatum in de eerste helft van 2013 binnen de gestelde kaders van tijd en geld en het bereiken van het kwaliteitsniveau dat hoort bij een museum voor 21ste-eeuwse bezoekers. Bijzondere aandacht is besteed aan de exploitatiebegroting van het museum vanaf de heropening. Het realiseren van een sluitende exploitatie vanaf 2013 is onderdeel van het renovatieproject.

Voorts werd met de directie overlegd over de financiële gang van zaken en de begroting 2012, het jaar waarin de door het kabinet-Rutte aangekondigde bezuinigingen ingaan. De rijksgesubsidieerde musea hebben de afgelopen jaren overigens al een korting van 3,4% op de subsidie verwerkt.

De jaarrekening over 2010 werd besproken in aanwezigheid van de externe accountant.

Een belangrijk gespreksonderwerp in het overleg met de directie was de meerjarenraming voor de komende jaren. Een complicerende factor bij het opstellen van de meerjarenraming is de onzekerheid over de hoogte van de bezuinigingen die vanaf 2013 worden opgelegd. Nadat de staatssecretaris van OCW in juni zijn uitgangspunten voor het cultuurbeleid in de komende periode had bekendgemaakt, werd begonnen met de voorbereidingen voor de subsidieaanvraag 2013-2016. In zijn brief kondigde de staatssecretaris aan diverse topinstituten te willen ontwikkelen waarvan één door samengaan van het Rijksmuseum en het Rijksbureau voor Kunst-

historische Documentatie (RKD). Met de directie is gesproken over de vorm en inhoud van het topinstituut, dat gestalte zal krijgen door de bundeling van wetenschappelijke activiteiten en projecten van het Rijksmuseum en RKD in een samenwerkingsverband. De staatssecretaris heeft voorts het Nederlands Openluchtmuseum (NOM) gevraagd een aantal activiteiten van het Nationaal Historisch Museum over te nemen en om een fysieke presentatie van de Canon van de Nederlandse geschiedenis te realiseren in samenwerking met het Rijksmuseum. De Raad is geïnformeerd over de plannen voor deze presentatie.

Na de afronding van de Beleidsnota voor de komende jaren is het Collectieplan geactualiseerd. Bij de bespreking van het plan is aandacht besteed aan het unieke karakter van de collectie, waarin niet alleen Nederlandse kunst maar ook Nederlandse geschiedenis een belangrijke rol speelt.

De overgang naar een ander pensioenfonds is in 2011 geëffectueerd. De musea die zijn verenigd in de VRM (Vereniging van Rijksgesubsidieerde Musea) zijn nu aangesloten bij het Pensioenfonds Zorg & Welzijn, een van de grootste pensioenfondsen in Nederland.

De risicomatrix is geactualiseerd en besproken. Afgesproken is om de belangrijkste risico's periodiek in de Financiële Commissie aan de orde te stellen.

Middels kwartaalrapportages van de directie wordt de Raad uitgebreid geïnformeerd over de activiteiten op het gebied van collectievorming en -beheer, tentoonstellingen, publicaties, wetenschappelijk onderzoek, relatiebeheer in de ruimste zin van het woord (o.a. sponsors, schenkers, Vrienden, International Circle), het sociale beleid en het personeelsbeleid. Deze rapportages worden in de vergadering besproken.

Het voornemen om tweemaal per jaar een themabijeenkomst te houden om beter in de gelegenheid te zijn onderwerpen diepgaander en zonder de druk van een af te werken agenda met de directie te bespreken is afgelopen jaar uitgevoerd. In juni is uitgebreid gesproken over de activiteiten op het gebied van sponsoring, fondsenwerving en (internationale) particuliere schenkers. De plannen voor het aan de 20ste eeuw gewijde deel van de nieuwe

opstelling zijn in december met de Raad besproken. Mevrouw Irma Boom gaf een presentatie over de nieuwe huisstijl die vanaf eind 2012 wordt ingevoerd. Een rondgang door het hoofdgebouw was tijdens beide themabijeenkomsten een onderdeel van het programma.

De Raad heeft in zijn vergaderingen zonder de directie veel aandacht besteed aan een wijziging van de statuten om deze

beter te laten aansluiten bij de huidige opvattingen over (cultural) governance. De principes en de best-practicesbepalingen uit de Code Cultural Governance zijn nu, voor zover dat nog niet het geval was, in de statuten verwerkt. De Reglementen van de Raad en de directie zijn aangepast evenals de Profielschets van de Raad. De statutenwijziging is nog niet doorgevoerd, omdat de staatssecretaris eind 2011 liet weten niet langer gebruik

De Raad van Toezicht en Directie in december 2011. Van links naar rechts bovenste rij: Paul Huvenne, Russell Shorto, Abdelkader Benali en Erik van Ginkel, onderste rij: Taco Dibbits, Wim Pijbes, Margot Scheltema, Thony Ruys en Maarten van der Lande,

rechts vooraan: Jaap de Hoop Scheffer. Foto: Myra May

te zullen maken van zijn statutaire bevoegdheid om de leden van de Raad te benoemen. Dit heeft gevolgen voor de fiscale positie van het museum, die momenteel worden onderzocht.

Een van de vergaderingen van de Raad zonder de directie was gewijd aan een evaluatie van het eigen functioneren en de relatie met de directie. De Raad is voorstander van een proactieve werkwijze, waarbij tijdige betrokkenheid en adequate informatievoorziening de sleutelbegrippen zijn.

De gevolgen van de Wet bestuur en toezicht, die een maximum stelt aan het aantal bestuurs- en toezichthoudende functies dat iemand tegelijkertijd mag uitoefenen, zijn aan de orde geweest. Tijdens de behandeling van het wetsvoorstel bleek in de Staten-Generaal brede steun te bestaan om een uitzondering te maken voor culturele instellingen. De herstelwet die vervolgens is opgesteld, lijkt dit doel – althans voor het Rijksmuseum – echter niet te bereiken. Voor culturele organisaties als het Rijksmuseum waar deze functies veelal ongehonoreerd worden vervuld, is het essentieel dat er voldoende gekwalificeerde kandidaten zijn voor de toezichthoudende functies.

Andere gespreksonderwerpen in de vergaderingen zonder de directie waren de remuneratie van de directieleden en de relatie met de accountant. Op dit laatste punt is besloten om na een periode van meer dan tien over te stappen naar een ander accountantskantoor. De jaarrekening 2011 wordt nog gecontroleerd door het huidige kantoor, Deloitte Accountants B.V., aan wie het museum veel dank verschuldigd is voor de goede samenwerking sinds de verzelfstandiging in 1995.

De Financiële Commissie heeft viermaal vergaderd, waarbij de belangrijkste ge-

spreksonderwerpen werden gevormd door de financiële resultaten, de meerjarenraming en de exploitatie vanaf de heropening in 2013. Een belangrijk aandachtspunt in dit verband waren de (opgelegde en nog te verwachten) bezuinigingen. Voorts is meermalen gesproken over de ontwikkelingen op pensioengebied (het afschaffen van het overgangsrecht uit eerder beëindigde VUT- en pensioenregelingen) en de overgang naar het nieuwe pensioenfonds.

De vergadering van de Financiële Commissie waarop de jaarrekening 2010 werd besproken, werd bijgewoond door de externe accountant.

Drie leden van de Raad, de heren Benali en De Hoop Scheffer en mevrouw Scheltema, woonden ieder een Overlegvergadering met de Ondernemingsraad bij. De voorzitter van de Raad had een gesprek met een delegatie van de Ondernemingsraad en de heer Van der Lande, binnen de Raad het aanspreekpunt voor de Ondernemingsraad, had enkele malen een overleg met de Ondernemingsraad. Zij hebben aan de Raad verslag gedaan van deze besprekingen.

Mutaties en benoemingen

Medio 2011 werd de heer R. Shorto in de Raad benoemd als opvolger van de heer prof. dr. F.P. van Oostrom die in 2010 uit de Raad was teruggetreden. Met deze benoeming werd invulling gegeven aan de wens dat een van de leden directeur van een andersoortige instelling en/of leading intellectual is. De heer Shorto, directeur van het John Adams Institute in Amsterdam en gezaghebbend auteur, voldoet bij uitstek aan deze omschrijving. De Raad is verheugd dat hij de heer Shorto als nieuw lid kon verwelkomen. De Raad heeft besloten om de heer mr. J.G.

de Hoop Scheffer te benoemen tot voorzitter van de Raad met ingang van 1 maart 2012, wanneer de heer mr. A. Ruys terugtreedt uit de Raad wegens het bereiken van de maximale zittingstermijn van acht jaar. De Raad is de heer Ruys zeer dankbaar voor zijn grote inzet en betrokkenheid en voor de belangrijke bijdragen die hij aan het werk van de Raad heeft geleverd.

Er waren in 2011 geen herbenoemingen. De relevante bepalingen van de Code Cultural Governance worden bij (her)benoemingen in acht genomen en alle (her)benoemingen worden getoetst aan de profielschets voor de Raad.

De heer mr. K.E. van Ginkel is per 1 september 2011 benoemd tot zakelijk directeur. De heer Van Ginkel was voorafgaand aan deze benoeming sinds 2006 zakelijk leider/plaatsvervangend directeur van Museum Boijmans Van Beuningen in Rotterdam.

De heer C. Anker vervulde de functie van zakelijk directeur ad interim in de eerste acht maanden van 2011. De Raad is hem veel dank verschuldigd voor zijn waardevolle bijdragen.

Tot slot dankt de Raad van Toezicht de directie en de medewerkers van het Rijksmuseum voor hun bijdragen in het afgelopen jaar.

Amsterdam, 28 maart 2012

De Raad van Toezicht

De heer mr. J.G. de Hoop Scheffer,
voorzitter

De heer A. Benali

De heer dr. P.L.C. Huvenne

De heer mr. M.L.B. van der Lande

Mevrouw drs. M.A. Scheltema

De heer R. Shorto

Samenstelling Raad van

Toezicht Rijksmuseum

Mr. A. Ruys (1947),

voorzitter (tot 1 maart 2012)

Voormalig voorzitter Raad van Bestuur Heineken N.V.

Nevenfuncties

voorzitter Raad van Commissarissen Schiphol Group N.V.; lid Raad van Commissarissen Janivo Holding B.V.; voorzitter Raad van Toezicht Stichting Madurodam; voorzitter Raad van Toezicht Aidsfonds/StopAidsNow; lid Raad van Commissarissen Scheepvaartmuseum Amsterdam; board member British American Tobacco PLC UK; board member ITC PLC India; board member Lottomatica SRL Italia

Prof. mr. J.G. de Hoop Scheffer (1948)

voorzitter (vanaf 1 maart 2012)

Hoogleraar Universiteit Leiden, Campus Den Haag (Kooijmansleerstoel voor vrede, veiligheid en recht)

Nevenfuncties

Lid Board of Directors Air France-KLM; bestuurslid J.H.W. Pasman Stichting; lid Raad van Toezicht Stichting Diabetesonderzoek Nederland; vicevoorzitter Nederlands-Franse Samenwerkingsraad; lid Internationale Adviesraad Koninklijke Ten Cate N.V.

A. Benali (1975)

Schrijver

Dr. P.L.C. Huvenne (1949)

Administrateur-generaal Koninklijk

Museum voor Schone Kunsten

Antwerpen

Nevenfuncties

Leeropdrachten aan de Universiteit Antwerpen en de Vrije Universiteit Brussel; voorzitter Commissie van het Eigen Vermogen van het KMSKA; bestuurder Centrum voor de Vlaamse Kunst van de 16de en 17de eeuw in de Nederlanden, Kunsthistorische Instituut Antwerpen, Vlaamse Kunstcollectie en Arcobleno; voorzitter Crignon Genootschap

Mr. M.L.B. van der Lande (1950)

Onafhankelijk adviseur inzake fiscale, juridische en governance vraagstukken

Drs. M.A. Scheltema (1954)

Commissaris/Toezichthouder bij o.m. ASR, Pensioenfonds ABP, Schiphol, TNT Express, Triodos Bank en Warmtebedrijf Rotterdam

Nevenfuncties

Lid Raad van Toezicht Energy Research Centre of the Netherlands (ECN); lid Commissie Externe Verslaggeving AFM; lid Raad van Advies Plan Nederland; lid Raad van Toezicht World Press Photo; penningmeester Institut Néerlandais, Parijs

R. Shorto (1959)

Schrijver en directeur John Adams Institute in Amsterdam

Profielchets Raad van

Toezicht Stichting

Het Rijksmuseum

Deze profielschets is opgesteld op basis van de statuten van de Stichting Het Rijksmuseum ('de Stichting') en de relevante bepalingen uit de Code Cultural Governance.

Stichting Het Rijksmuseum

De Stichting heeft als statutaire doelstelling het in stand houden van het Rijksmuseum als museum van kunst en geschiedenis. In het Rijksmuseum krijgen kunst en geschiedenis betekenis voor een breed samengesteld nationaal en internationaal publiek. Als het museum van Nederland biedt het Rijksmuseum een representatief overzicht van de Nederlandse kunst en geschiedenis vanaf de middeleeuwen en belangrijke aspecten van Europese en Aziatische kunst.

De Stichting tracht haar doel onder meer te bereiken door:

- het bewaren, beheren, conserveren, restaureren en bewerken van voorwerpen van kunst en geschiedenis;
- het wetenschappelijk onderzoeken, verzamelen en toegankelijk maken van voorwerpen van kunst en geschiedenis;
- voorwerpen van kunst en geschiedenis te presenteren en tentoonstellingen te organiseren.

Het Rijksmuseum beheert een collectie van ruim 1 miljoen (kunst)objecten van

Rooster van aftreden						
	Geboortjaar	Benoemd	Herbenoemd	Herbenoeming	Max. zittingsduur tot	
Dhr. Benali	1975	2010	-	2013	2018	
Dhr. De Hoop Scheffer	1948	2009	-	2012	2017	
Dhr. Huvenne	1949	2009	-	2012	2017	
Dhr. Van der Lande	1950	2007	2010	2013	2015	
Mw. Scheltema	1954	2007	2010	2013	2015	
Dhr. Shorto	1959	2011	-	2015	2019	

en over Nederland vanaf de middeleeuwen tot en met de 20ste eeuw. Voorafgaand aan de start van de grootscheepse renovatie ontving het Rijksmuseum jaarlijks ruim een miljoen bezoekers. Na de opening van het vernieuwde museum in 2013 verwacht het Rijksmuseum jaarlijks 1,5 tot 2 miljoen bezoekers. Er werken ongeveer 400 mensen bij het Rijksmuseum.

Omvang en samenstelling

De Raad van Toezicht ('de Raad') heeft minimaal vijf en maximaal zeven leden. De Raad heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van de directie en op de algemene gang van zaken in de Stichting en de met haar verbonden organisatie. De Raad staat de directie met advies terzijde. Voorkomen moet worden dat de Raad een eenzijdige samenstelling krijgt, ondanks mogelijke individuele geschiktheid van elk der leden. Bij de samenstelling wordt daarom rekening gehouden met een zo groot mogelijke spreiding, zowel geografisch en maatschappelijk als wat deskundigheden betreft.

De Raad is in staat de taken die aan hem krachtens de wet, de statuten, de Code Cultural Governance en overige regelgeving zijn toegekend, verantwoord te vervullen. Deskundigheid en ervaring op financieel, economisch en commercieel terrein moeten gespreid aanwezig zijn. Voorts is deskundigheid ten aanzien van een efficiënte bedrijfsvoering en het realiseren van eigen inkomsten belangrijk. Ten minste één persoon in de Raad dient te beschikken over kennis en ervaring op het terrein van sociale verhoudingen. Daarnaast zal ten minste één lid (ook inhoudelijk) verstand moeten hebben van de specifieke soort van activiteiten van de Stichting, in casu van de taak en het functioneren van een groot museum.

Benoeming

Het Rijksmuseum ontvangt een subsidie van de Staat en heeft met de Staat een beheersovereenkomst gesloten voor de rijkscollectie die door het Rijksmuseum wordt beheerd. Het Rijk is eigenaar van de gebouwen. Sinds 1 januari 2012 maakt de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap geen gebruik meer van zijn statutaire bevoegdheid om de leden van de Raad te benoemen. De leden worden nu benoemd door de Raad.

Onafhankelijkheid, deskundigheid en functioneren

Het naar behoren functioneren van de Raad hangt nauw samen met de objectiviteit en onafhankelijkheid van de leden. De Raad is zo samengesteld dat de leden onafhankelijk van elkaar, van de directie en van deelbelangen kunnen functioneren als goede toezichthouders en adviseurs. Bij benoeming dient de Raad zich ervan te vergewissen dat daaraan geen tegenstelling of verstrengeling van belangen in de weg staan. In de Raad hebben geen voormalige directieleden zitting. De leden van de Raad hebben een brede blik en een open oog voor maatschappelijke ontwikkelingen. Ten minste één lid brengt een visie in die mede vanuit een andere culturele achtergrond wordt gevormd. Leden van de Raad worden geacht in staat te zijn en over voldoende tijd te beschikken om het beleid van de directie en de algemene gang van zaken binnen de Stichting tijdig en op adequate wijze te controleren. Zij kunnen de directie in de voorbereiding en uitvoering van het beleid met advies bijstaan en een stimulerende rol spelen. Bij ontstentenis van de directie zijn de leden in staat om maatregelen te nemen om in de leiding van de Stichting te voorzien.

Bij het samenstellen van de Raad dient

invulling te worden gegeven aan de wens dat de Raad beschikt over deskundigheid op de volgende gebieden (in willekeurige volgorde): culturele sector, bestuur en politiek op landelijk niveau, management en organisatie, sociale verhoudingen, financiën en economie, commercie en marketing, juridische expertise.

De Raad hecht eraan dat een van zijn leden een directeur is van een (internationale) museale instelling en dat een van zijn leden voldoet aan de kwalificatie 'leading intellectual'.

Het voorzitterschap is niet bij voorbaat aan een van de genoemde categorieën verbonden, met dien verstande dat een directeur van een museale instelling geen voorzitter van de Raad kan zijn.

Publiek en media

Bezoekersoverzicht	
<i>Betalende bezoekers</i>	
Volwassenen	613.215
Volwassenen in groepsverband	53.812
Houders Museumkaarten	94.711
Gereducerd individueel	53.336
Subtotaal	815.074
<i>Gratis bezoekers</i>	
Kinderen	87.602
Kinderen in groepsverband	338
Schoolverband en museumles	48.555
Avondontvangsten	6.407
Bezoekers studiezaal	3.406
Sponsors	872
Overigen	48.148
Subtotaal	195.328
Totaal	1.010.402

Kengetallen

	2011	2010	2009	2008
<i>Bezoek</i>				
Rijksmuseum	1.010.402	896.393	876.453	975.977
Rijksmuseum Schiphol	208.923	150.000	103.457	164.970
<i>Digitaal bezoek</i>				
Website: unieke bezoekers	1.477.880	1.100.000	1.471.795	1.463.760
Website: bezoeken*	2.096.069	1.451.249	1.979.030	1.920.469
Webcatalogus Bibliotheek: zoekacties	12.969.455	6.973.317	6.154.559	5.221.571
Uitgaande bruiklenen	1.114	848	666	1.438
Publieksinkomsten	13.404.000	12.102.000	11.492.000	12.245.000
Overige inkomsten	4.266.000	4.022.000	4.848.000	3.108.000
Exploitatiesubsidie (inclusief huisvesting)	27.877.000	27.212.000	27.626.000	27.311.000
Gemiddeld aantal medewerkers (fte's)	346	336	357	335
<i>Media</i>				
Artikelen: nationaal	961	675		
Artikelen: internationaal	59	72		
Artikelen: online	1.087			

*Een unieke bezoeker kan de website meermalen bezocht hebben (bezoeken).

Tentoon- stellingen

Rijksmuseum

t/m 2012

De Meesterwerken

7 september 2010 – 14 maart 2011

Rembrandt en Jan Six. Een Amsterdamse vriendschap

Conservatoren Marijn Schapelhouman, Gregor Weber

30 november 2010 – 28 februari 2011

Meesterwerken op papier: Tekenles

Conservator Marijn Schapelhouman

7 december 2010 – 14 februari 2011

Aanwinst: 20ste-eeuwse fotografie

Conservatoren Mattie Boom, Hans Rooseboom

14 december 2010 – 28 februari 2011

Rotterdamse trap: Gebedsnoot, Heilige Familie

Conservator Frits Scholten

16 december 2010 – 21 maart 2011

Gabriël Metsu. Een meester herontdekt

Conservator Pieter Roelofs

22 februari 2011 – 4 april 2011

Aanwinst: Tommaso Porlezza della Porta: De profeet Balaam

Conservator Frits Scholten

29 februari 2011 – 6 september 2011

't Welvaren van Siparipabo

Conservator Eveline Sint Nicolaas

8 maart 2011 – 20 juni 2011

Meesterwerken op papier: Duinen: de Hollandse wildernis

Conservatoren Huigen Leefflang, Marijn Schapelhouman

5 april 2011 – 2 mei 2011

Aanwinst: Barnstenen speeldoos

Conservatoren Reinier Baarsen, Femke Diercks

3 mei 2011 – 4 juli 2011

Anton Corbijn fotografeert Anselm Kiefer

Conservator Ludo van Halem

7 mei 2011 – 4 juli 2011

Kiefer & Rembrandt

Conservator Ludo van Halem

21 juni 2011 – 19 september 2011

Meesterwerken op papier: Het geheim van de lijn

Conservatoren Huigen Leefflang, Marijn Schapelhouman

21 juni 2011 – 29 augustus 2011

Oog in oog, Director's choice 2011

Conservator Wim Pijbes

28 juni 2011 – 24 oktober 2011

Rembrandt & Degas. Twee jonge kunstenaars

Conservator Jenny Reynaerts

5 juli 2011 – 29 augustus 2011

Aanwinst: Dick Bruna. Een Nederlands ontwerper van wereldklasse

Conservator Marijn Schapelhouman

Vanaf 23 augustus 2011

Ritter globes

Conservator Dirk Jan Biemond

30 augustus 2011 – 26 september 2011

Aanwinst: Bone chair

Conservator Ludo van Halem

7 september 2011 – 12 december 2011

Rotterdamse trap: Een week na 9/11

Conservator Martine Gosselink

20 september 2011 – 21 november 2011

Meesterwerken op papier: Johan Maurits & Frans Post: twee Nederlanders in Brazilië

Conservatoren Marijn Schapelhouman, Martine Gosselink

27 september 2011 – 21 november 2011

Penselen in het Rijksmuseum. De mooiste kinderboekillustraties

Conservator Pauline Kintz

23 november 2011 – 5 maart 2012

Meesterwerken op papier: Nova Zembla

Conservatoren Jan de Hond, Tristan Mostert

22 november 2011 – 6 maart 2012

Capturing the Ephemeral: Siân Bowen en Nova Zembla

Conservator Jan de Hond

14 december 2011 – 4 maart 2012

Geschenk uit de hemel

Conservatoren Frits Scholten, Matthias Ubl

Rijksmuseum Amsterdam Schiphol

24 november 2010 – 4 april 2011

Dutch Winters

Conservatoren Jessica Korschanowski, Pieter Roelofs

6 april 2011 – 5 september 2011

Dutch Flowers

Conservatoren Anne Lenders, Pieter Roelofs

7 september 2011 – 12 december 2011

Dutch Girls

Conservatoren Anne Lenders, Pieter Roelofs

21 december 2011 – 26 maart 2012

Dutch Winters

Conservatoren Anne Lenders, Pieter Roelofs

Amsterdam Museum, Amsterdam

15 oktober 2011 – 29 januari 2012

Document Nederland 2011: De burgemeester. Dana Lixenberg fotografeert een alledaags ambt

Foto-opdracht Rijksmuseum en NRC Handelsblad

Conservator Mattie Boom

Prinsessehof, Leeuwarden

12 december 2010 – 3 april 2011

Kakiemon. Meester-porseleinmakers uit Japan

Conservator Menno Fitski

Lakenhal, Leiden

20 maart 2011 – 26 juni 2011

Lucas van Leyden en de Renaissance

Conservatoren Huigen Leefflang, Christiaan Vogelaar (Lakenhal)

Rijksmuseum van Oudheden, Leiden

21 april 2011 – 4 september 2011

Handelswaar en souvenirs. Islamitische kunst uit het Rijksmuseum Amsterdam

Conservator Jan de Hond

Bezoekers van de Burenavond op 1 april 2011, mogelijk gemaakt door de BankGiro Loterij.
Foto: Myra May

MECC, Maastricht (TEFAF)

17 maart 2011 – 27 maart 2011

TEFAF Stand: Righetti: Restoring for the Future

Conservator Frits Scholten

17 maart 2011 – 27 maart 2011

TEFAF on Paper: The Happy Hunter

Conservator Wim Pijbes

Kunsthall, Rotterdam

9 oktober 2010 – 16 januari 2011

Document Nederland 2010: Zjeitu.

Ilse Frech fotografeert Curaçao & Bonaire

Foto-opdracht Rijksmuseum en NRC Handelsblad

Conservatoren Jet Baruch, Mattie Boom

The Capital Museum, Beijing, China

23 augustus 2011 – 9 oktober 2011

Van Gogh and the Amsterdam Impressionists

Conservatoren Hanna Melse, Jenny Reynaerts

Museum of Islamic Art (MIA), Doha, Qatar

10 maart 2011 – 6 juni 2011

The Golden Age of Dutch Painting. Masterpieces from the Rijksmuseum

Conservatoren Taco Dibbits, Gregor Weber, Gerdien Wuestman

Kyoto Municipal Museum Of Art, Kyoto, Japan

25 juni 2011 – 29 augustus 2011

Communication: Visualizing the Human Connection in the Age of Vermeer

Conservator Gregor Weber

Munal, Mexico City, Mexico

24 november 2011 – 4 maart 2012

Escher y sus contemporáneos. Colección Rijksmuseum Amsterdam.

Conservatoren Jacqueline de Raad, Marijn Schapelhouman, Caro Verbeek

The Metropolitan Museum of Art, New York, USA

5 oktober 2010 – 17 januari 2011

Miró, The Dutch Interiors

Conservatoren Panda de Haan, Ludo van Halem

Institut Néerlandais, Parijs, Frankrijk

3 november 2011 – 21 januari 2012

Breitner – Pionier van de straat-fotografie

Breitner: pionnier de la photographie de rue

Conservator Hans Rooseboom

The Miyagi Museum of Art, Sendai, Japan

27 oktober 2011 – 14 december 2011

Communication: Visualizing the Human Connection in the Age of Vermeer

Conservator Gregor Weber

Bunkamura, Tokio, Japan

23 december 2011 – 14 maart 2012

Communication: Visualizing the Human Connection in the Age of Vermeer

Conservator Gregor Weber

National Gallery of Art, Washington, USA

17 april 2011 – 24 juli 2011

Gabriel Metsu, 1629-1667

Conservator Arthur Wheelock

The Clark Institute, Williamstown, USA

13 november 2011 – 5 februari 2012

Rembrandt & Degas. Two young artists

Conservator Jenny Reynaerts

Bruiklenen

In 2011 werden 92 schilderijen, 67 tekeningen, 331 prenten, 1 etsplaat, 10 boeken, 6 Indiase miniaturen, 22 foto's, 54 voorwerpen van kunstnijverheid, 47 beelden, 1 poppenhuis, 184 zilveren miniaturen, 75 stuks poppenhuisgoed, 12 miniatuurkostuums, 15 tegels, 31 vazen, 1 pomander, 1 japon, 7 tapijten, 11 zijdeweefsels, 24 meubelen, 24 kommen, 12 koppen, 9 kannen, 5 glazen, 5 flessen, 6 potten, 6 ruiten, 6 schalen, 7 schotels, 4 sieraden, 3 wandelstokken, 11 voorwerpen van de afdeling Aziatische kunst, 3 nimcha's, 11 voorwerpen van de afdeling Geschiedenis, 2 degens, 2 brillen, 5 tassen en 1 knottepong in bruikleen afgestaan aan 93 tentoonstellingen in binnen- en buitenland.

- Alkmaar, Stedelijk Museum Alkmaar: *Familie Van Foreest en het landgoed Nijenburg*
- Amersfoort, Museum Flehite: *Nachtlicht*
- Amsterdam, Amsterdam Museum: *Presentatie Bartholomeus van der Helst*
- Amsterdam, Joods Historisch Museum: *The Triumph of Identity, the Esther Scrolls of Salom Italia*
- Amsterdam, Museum het Rembrandthuis:
 - *Rembrandt, the Master of Light and Shadow III*
 - *Gedrukt tot Amsterdam. Amsterdamse prentmakers en -uitgevers in de Gouden Eeuw*
- Amsterdam, Museum Van Loon: *Thérèse Schwartz aan de gracht. De Nederlandse fine fleur*
- Amsterdam, Tropenmuseum: *Indië in scène - Fotostudio*

- Amsterdam, Van Gogh Museum: *Snapshot. Schilders en fotografie 1888-1915*
- Antwerpen, Museum aan de Stroom: *Een verhaal van het beeld*
- Antwerpen, Rubenshuis: *Palazzo Rubens. De meester als architect*
- Antwerpen, Zilvermuseum Sterckshof: *Van haarnaald tot schoengesep*
- Apeldoorn, CODA (Cultuur onder Dak Apeldoorn): *Gust. van de Wall Perné*
- Apeldoorn, Paleis Het Loo Nationaal Museum: *100 jaar Vereeniging van Handelaren in Oude Kunst*
- Arnhem, Museum voor Moderne Kunst: *Even terugschouwen*

- Beijing, Capital Museum: *Vincent van Gogh en de Amsterdamse impressionisten*
- Berlijn, Berlinische Galerie: *Eva Besnyö*
- Berlijn, Bode-Museum: *The Portrait in Renaissance Italy from Masaccio to Bellini/Gesichter der Renaissance*
- Bologna, Museo di Palazzo Poggi: *Scienza e arte della guerra in epoca moderna*

- Cambridge, Fitzwilliam Museum: *Vermeer's Women: Secrets and Silence*
- Cambridge (Massachusetts), Harvard University Art Museums: *Prints and the Pursuit of Knowledge in Early Modern Europe*
- Coburg, Kunstsammlungen der Veste Coburg: *Rembrandts Erben - Verbesserung, Vollendung und Vermarktung eines verehrten Vorbilds*

- Delft, Museum Het Prinsenhof: *Portretfabriek Van Mierevelt*
- Den Haag, Gemeentemuseum
 - *Duitse expressionisten*
 - *Mondriaan en De Stijl*

- *Parijs. Stad van de moderne kunst 1990-1960*
- *Poppenhuizen, poppengoed, 17e-20e eeuw*
- *Rechte stoelen, rechtschapen burgers*
- Den Haag, Mauritshuis: *Jan Steen in het Mauritshuis*
- Den Haag, Museum Meermanno: *Enge Dingen. Het aangetaste lichaam*
- Detroit (Michigan), Detroit Institute of Arts: *Heads of Christ, from Life: Rembrandt and the Images of Jesus*
- Doornenburg, Kasteel Doornenburg: *Het leven achter de kantelen - Ontdek het laatmiddeleeuwse leven op Kasteel de Doornenburg*
- Doorwerth, Museum Veluwezoom: *Frederik Hendrik Hendriks (1808-1865) en zijn leerlingen*
- Düsseldorf, Museum Kunstpalast: *Johan Thorn Prikker - Mit allen Regeln der Kunst. Vom Jugendstil zur Abstraktion*
- Enschede, Rijksmuseum Twenthe: *Nicolaas Verkolje*
- Florence, Galleria dell'Accademia: *Lorenzo Bartolini: Ideal Beauty and Natural Beauty*
- Frankfurt am Main, Städtische Galerie Liebieghaus: *Niclaus Gerhaert van Leyden*
- Gdansk, Muzeum Narodowe w Gdańsku: *Matter of Light and Flesh - Alabaster in the Sculpture of 16th and 17th centuries*
- Gent, Museum voor Schone Kunsten Gent: *De wereld van Minne en Maeterlinck*
- Gouda, MuseumgoudA: *De reusachtige tekeningen van Dirck Crabeth*
- Groningen, Groninger Museum: *Famille Verte*

- Haarlem, Frans Halsmuseum:
 - *Denkend aan Holland - Het Hollandse landschap in de Nederlandse kunst van 1850 tot heden*
 - *Feesten in de Gouden Eeuw*
 - *Jan Nagel (1560/65-1602)*
- Haarlem, Teylers Museum:
 - *De ontdekking van Egypte. De expeditie van Napoleon*
 - *Claude Lorrain*
- 's-Heerenberg, Kasteel Huis Bergh: *De eenhoorn en de Maag*
- Karlsruhe, Staatliche Kunsthalle Karlsruhe: *Von Schönheit und Tod - Tierstilleben von der Renaissance bis zur Moderne*
- Kortrijk, Broelmuseum: *Roeland Savery, 400 jaar ambassadeur in Europa*
- Leens, Museum Verhildersum: *Mode en het Groninger platteland*
- Leeuwarden, Keramiekmuseum Princessehof: *10.000 x Happiness!*
- Leiden, Rijksmuseum van Oudheden: *Handelswaar en Souvenir. Islamitische kunst uit het Rijksmuseum Amsterdam*
- Leiden, SieboldHuis: *Hokusai 250 - deel 2*
- Leiden, Stedelijk Museum De Lakenhal:
 - *Lucas van Leyden en de Renaissance*
 - *Leidens Ontzet. Vrijheidsstrijd & Volksfeest*
- Lille, Palais des Beaux-Arts de Lille: *Portraits de la pensée, La figure du philosophe au siècle d'or/ Madrid - Naples - Utrecht*
- Lissabon, Museu Collecção Berardo: *Mappamundi*
- Londen, Dulwich Picture Gallery: *Dulwich Picture Gallery 200 Years*
- Londen, Royal Academy of Arts: *Antoine Watteau: the Drawings*
- Londen, Wellcome Collection:
 - *Dirt: The filthy reality of everyday life*
- Luxemburg, Villa Vauban - Musée d'Art de la Ville de Luxembourg: *Myths of the studio*
- Madrid, Museo del Prado: *Landscape painting in Rome, 1600-1650*
- Madrid, Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofia: *René Daniëls*
- Madrid, Museo Thyssen-Bornemisza: *Architectural Backgrounds in Paintings*
- Marseille, Centre de la Vieille Charité: *Oriëntalisme in Europa: van Delacroix tot Kandinsky*
- München, Kunsthalle der Hypo-Kulturstiftung: *Oriëntalisme in Europa: van Delacroix tot Kandinsky*
- Nagoya, Nagoya City Art Museum: *Rembrandt: Dark Tonalities, Washi, Chiaroscuro*
- Nantes, Musée des Beaux-Arts de Nantes: *Le théâtre des passions, peintures d'histoire(s) (1700-1760)*
- Naumburg, Naumburger Dom: *The Naumburger Master*
- New York, The Metropolitan Museum of Art: *The Portrait in Renaissance Italy from Masaccio to Bellini/Gesichter der Renaissance*
- Nijmegen, Museum Het Valkhof: *Mythen van het atelier*
- Parijs, Fondation Custodia: *Jan van Scorel: les retables de Marchiennes - I*
- Parijs, Galeries nationales du Grand Palais: *Odilon Redon rétrospective - I*
- Parijs, Musée du Louvre:
 - *Rembrandt and the Face of Jesus Heads of Christ, from Life: Rembrandt and the Images of Jesus*
 - *Claude Gellée, le Lorrain (1604/05-1682) dessinateur*
 - *Fantin-Latour, Manet, Baudelaire: L'hommage à Delacroix*
- Philadelphia, Philadelphia Museum of Art: *Rembrandt and the Face of Jesus Heads of Christ, from Life: Rembrandt and the Images of Jesus*
- Quimper, Musée des Beaux Arts de Quimper: *De Turner à Monet, la découverte de la Bretagne par les paysagistes au XIXe siècle*
- Rome, Fondazione MAXXI, Museo Nazionale delle Arti del XXI Secolo: *Universo Rietveld*
- Rotterdam, Kunsthall: *W.A. Oepts*
- Rotterdam, Maritiem Museum Rotterdam: *Maritime China - the Netherlands, Rotterdam - Shanghai*
- Rotterdam, Museum Boijmans Van Beuningen: *De Collectie Drie*
- San Francisco, Asian Art Museum: *Bali: Art, Ritual, Performance*
- Scheveningen, Museum Beelden aan Zee: *Les animaliers. Van Barye tot Bugatti*
- Sint Petersburg, The State Hermitage Museum: *Johannes Vermeer. The Love Letter*
- Straatsburg, Musées de la Ville de Strasbourg: *L'Europe des Esprits*
- Tokio, The National Museum of Western Art: *Rembrandt: Dark Tonalities, Washi, Chiaroscuro*
- Tokio, Tokyo National Museum: *Toshusai Sharaku - His Art and Age*
- Utrecht, Centraal Museum: *Het Bloemaert-effect. Kleur en compositie in de Gouden Eeuw*
- Utrecht, Museum Catharijneconvent: *Onderweg naar Santiago de Compostela*
- Wenen, Kunsthistorisches Museum:

- Winter Tales. Depictions of Winter in European Art from Bruegel to Beuys
- Wijhe, Museum de Fundatie: *Kunst uit de tijd van de Moderne Devotie*
- Wolfsburg, Kunstmuseum Wolfsburg: *The Art of Deceleration. Motion and Rest in Modern Art since the Enlightenment*

Rembrandt's *Titus* werd uitgeleend aan Dulwich Picture Gallery om het 200-jarig bestaan te vieren. Foto: © Dulwich Picture Gallery

Aanwinsten

Beeldende kunst

Aziatische kunst

Anoniem

Parasol van de barones Van der Capellen, geboren Van Tuyll, met een ivoren, gesneden handgreep. Kanton, 1816-1826.

AK-RAK-2011-1

Anoniem

22 zijden kimono's. Japan. Schenking van de heren Jan Dees en René van der Star, Rotterdam. AK-RAK-2011-2 t/m 23

Beeldhouwkunst

Anoniem (omgeving Jan Borman II)

Maria met Christus. Brussel, ca. 1480.

Eikenhout, 69,7 x 20,7 x 15,5 cm.

Eigendomsoverdracht ter voldoening van erfbelasting door de erven H.O. Goldschmidt, Eindhoven. BK-2011-2

Anoniem

Ovaal reliëf van dansende putto. Zuid-Duitsland, ca. 1650-1700. Ivoor, 13,5 cm;

Ovaal reliëf van dansende putto met hond en thyrsustak. Zuid-Duitsland, ca. 1650-1700. Ivoor, 13,5 cm.

Eigendomsoverdracht ter voldoening van erfbelasting door de erven Margot Zanstra-van Wilgenburg, Almere.

BK-2011-46-1 en 2

Anoniem

Maria met kind. Vlaanderen, ca. 1480.

Ivoor, 11,5 cm. Schenking uit de collectie Goldschmidt-Pol. BK-2011-24

Anoniem

Engel met wapenschild van Breda.

Breda, ca. 1500. Eikenhout, 31,2 x 27,3 x 19,2 cm. Schenking uit de collectie Goldschmidt-Pol. BK-2011-21

Anoniem

Pietà. Utrecht, ca. 1450-1470. Pijpaarde, 42,3 x 27,6 x 11,2 cm. Schenking uit de

collectie Goldschmidt-Pol. BK-2011-22

Anoniem

Jacobus. Nederrijn, ca. 1480-1500.

Palmhout/buxushout, 8,9 x 3,2 x

2,5 cm. Schenking uit de collectie

Goldschmidt-Pol. BK-2011-23

Anoniem

Ovaal reliëf met dansende putto.

Zuidelijke Nederlanden/Zuid-

Duitsland, ca. 1650-1700. Eigen-

domsoverdracht ter voldoening

van erfbelasting door de erven

Margot Zanstra-van Wilgenburg,

Almere. BK-2011-46-1

Anoniem

Maria als Mater Dolorosa. Zuidelijke Nederlanden, ca. 1500-1510.

Terracotta en olieverf, 43,7 x 37,5 x

25 cm. Aankoop met steun van de

BankGiro Loterij. BK-2011-31

Chéret, Gustave Joseph

Tafelstuk 'Coup de Vent'. Parijs,

ca. 1894. Terracotta, 47,5 x 21 x 12,7

cm. Schenking ter herinnering aan

mevrouw Willy Halsema-Kubes

(1938-1992) door mevrouw dr. K.D.H.

Fremantle, Laren (NH). BK-2011-20

Franck, Jan Frans

Ontwerp voor een standbeeld van

Michiel de Ruyter op sokkel. Gent, 1829.

Terracotta, 39,6 x 5,3 cm. Schenking

van een particulier. BK-2011-29

Heschler, David

Meleager en Atalanta met haar

volgelingen. Ulm, ca. 1650-1660.

Ivoor, 15 cm. Eigendomsoverdracht

ter voldoening van erfbelasting

door de erven Margot Zanstra-van

Wilgenburg, Almere. BK-2011-44

Hurdter, Johann Ulrich

Zittende Jupiter en Juno in

omarming. Ulm, ca. 1670. Ivoor,

15 cm. Eigendomsoverdracht ter

voldoening van erfbelasting door

de erven Margot Zanstra-van

Wilgenburg, Almere. BK-2011-45

Meester van het retabel van

Hakendover

Petrus in berouw. Ca. 1425. Eikenhout,

34,6 x 33,5 x 12 cm. Schenking

ter voldoening van erfbelasting

door de erven H.O. Goldschmidt,

Eindhoven. BK-2011-3

Vinckenbrinck, Albert Jansz.

Kruisiging. Amsterdam, ca. 1650. Reliëf,

palmhout, 26 x 17,5 cm, in ebbenhouten

lijst. Schenking van de heer P.W.L.

Russell, Amsterdam. BK-2011-47

Vorst, Tony van de

Buste van Ronald de Leeuw op sokkel, met

drie bijbehorende schetsen in was en gips.

Vlierden, april 2008-mei 2011. Wit

en zwart marmer. BK-2011-8 t/m 11

Edele metalen

Bömcke, Valentijn Caspar

(toegeschreven aan)

Twee zilveren sauskommen op onder-

schotels, Amsterdam 1764. Schenking

ter voldoening van erfbelasting.

BK-2011-12

Ritter, Christoph (III)

Twee bokalen, in de vorm van een

hemelglobe en een aardglobe. Neuren-

berg, ca. 1645-1651. Zilver. Aankoop

met steun van de BankGiro Loterij, de

Mondriaan Stichting, de Vereniging

Rembrandt, mede dankzij het Prins

Bernhard Cultuurfonds, het SNS Reaal

Fonds, het VSBfonds, mevrouw J.

Gans-Premsele en de heer L.B. Gans,

Amsterdam. BK-2011-27 en 28

Glas

Anoniem, naar Frans Floris (I)

Geometria. Nederland, ca. 1570.

Gebrandschilderd glas, 22 x 27,7 cm.

BK-2011-1

Copier, Andries Dirk

Flesvaas. Glasfabriek Leerdam, 1958.

Schenking van de erven ir. C.A.

Doets, Amsterdam. BK-2011-30

Gheyn, Jacob de (I)

Vier ruiten met voorstellingen van

Geometria, Aritmetica, Rhetorica

en Grammatica. Na 1565-in of

voor 1582. Gebrandschilderd

glas. Schenking van de heren

P.W.L. Russell en R.W.L. Russell,

Amsterdam. BK-2011-51 t/m 54

Textiel

Anoniem

Doek. Geborduurde zijde. Frankrijk, ca.

1700-1749. 173 x 290 cm. BK-2011-15

Mander, Karel van (II)

De brand van Persepolis. Wandtapijt

uit de reeks 'Geschiedenis van

Alexander de Grote'. Delft, 1619. 438

x 513 cm. Aankoop met steun van

de BankGiro Loterij. BK-2011-19

Juwelen

Eisenloeffel, Jan

Diadeem of haarband van goud met

koraal. Nederland, ca. 1900-1905.

Aankoop met steun van het Juwelen-

fonds (onderdeel van het Rijksmuseum

Fonds). BK-2011-48

Kostuums en accessoires

Anoniem

Brisé waaier, te gebruiken als balboekje.

Nederland, ca. 1907. Schenking

van de heer en mevrouw Van de

Goot, Amsterdam. BK-2011-16

Anoniem

Japon of robe à la française, bestaande

uit een japon en bijpassende rok.

Frankrijk, ca. 1770. BK-2011-7

Saint Laurent, Yves

'Mondriaanjurk'. Parijs, 1965.

Wol. Aankoop met steun van de

BankGiro Loterij. BK-2011-58

Meubelen

Anoniem

Miniatuur armstoel. Noordelijke

Nederlanden, ca. 1660. 33,5 x 20,5

x 22 cm. Schenking van de heer J.G.

Berkhout, Haarlem. BK-2011-5

Diehl, Charles-Guillaume en

Emmanuel Frémiet

Sigarenkist, ca. 1865. Acajouhout met

verzilverd bronzen voorstellingen

met fantasiedieren, 28 x 39 x 27

cm. Schenking van de heer H.B. van

der Ven, Den Haag. BK-2011-6

Gispén, Willem Hendrik

Buffet no. 706. Rotterdam, 1933-

1934. Mahoniehout, multiplex,

beits, verchromd staal en messing,

95 x 126 x 31 cm. BK-2011-56

Giso no. 23. Rotterdam, 1927 ontwerp,

ca. 1931-1936 uitvoering. Chroom,

messing, glas, bakeliet en draadwerk,

hoogte 95 cm. BK-2011-57

Laarman, Joris

Paper bone chair. Amsterdam, 2006.

Papier en metaal, 76 x 45 x 75,5 cm.

Schenking van Joris Laarman Lab.

B.V., Amsterdam en Droog Design

Inc., New York. BK-2011-50

Roy, Julien le

Pendule van verguld en gepatineerd

brons. Parijs, ca. 1760. 88,5 x 42 x

26 cm. Aankoop met steun van de

BankGiro Loterij, de Jaffé-Pierson

Stichting en de heer H.B. van der

Ven, Den Haag. BK-2011-55

Schilderijen

Kruseman, Jan Adam

Salomé met het hoofd van Johannes de

Doper. Olieverf, 120 x 90 cm. Anonieme

schenkers, Amsterdam. SK-A-5009

Velde, Jan van de (II)

Winterlandschap. Ca. 1620-1630.

Paneel, 9,1 x 11,5 cm. Aankoop met

steun van de heer en mevrouw Beuth-

Asses, Amsterdam. SK-A-3241

Langdurige bruiklenen

Seihō, Takeuchi

Blauwe golf. Kyoto, 1905. Inkt

Joris Laarman, *Bone chair*, Nederland, 2006, aluminium, BK-2011-49. In langdurig bruikleen van de heer J. Laarman, Amsterdam. Foto: Carola van Wijk

en pigment op zijde, 99,9 x 35,4 x 192,5 cm. Bruikleen van de Vereniging van Vrienden der Aziatische Kunst. AK-MAK-1731 **Laarman, Joris** *Bone chair*. Nederland, 2006. Aluminium, 76 x 44,5 x 75,5 cm. Bruikleen van Joris Laarman Lab B.V., Amsterdam. BK-2011-49 **Andriessen, Jurriaan** *Zes behangselschilderingen*. Ca. 1776. Olieverf op doek. Bruikleen van het Amsterdam Museum. BK-2011-38 t/m 43

Geschiedenis

Accessoires

Anoniem

Rode brieventas met gekleurd bloemborduursel en gouddraad van Cornelis Calkoen. Istanbul, 1727, 21 x 11,5 cm; *Blauwe brieventas met gekleurd bloemborduursel en gouddraad van Cornelis Calkoen*. Istanbul, 1728, 17,5 x 10,5 cm. Aankoop met steun van het Sara Geertruida Aalders-Huender Fonds (onderdeel van het Rijksmuseum Fonds). NG-2011-25 en 26

Beeldhouwwerken

Geel, Jean-Louis van

Terracotta groep van twee allegorische vrouwenfiguren met een leeuw. België/Nederland, 1816. Terracotta, 48 x 31 x 19 cm. BK-2011-4

Wedgwood

Buste van Johan van Oldenbarnevelt. Stoke-on-Trent, ca. 1779-1780. Black basalt, 48,8 cm. NG-2011-96

Boeken

Kemp, Nicolaes de (I)

Geïllustreerd handschrift met de genealogie van de heren en graven van

Culemborg. Ca. 1590. Aankoop met steun van de BankGiro Loterij en het Prenten- en tekeningenfonds van de Vereniging Rembrandt. NG-2011-98

Foto's en fotoalbums

Associated Press

Vijffoto's ten tijde van de Spaanse Burgeroorlog. NG-2011-11 t/m 15 **Banning, Jan** *Sporen van de oorlog. Overlevenden van de Birma- en Sumatraspoorweg, 1942-1945*. Nederland, 2001-2003. Aankoop uit het Paul Huf Fonds (onderdeel van het Rijksmuseum Fonds). NG-2011-21-1 t/m 24

Boersma, Pieter *Blauwe Maandag (24 maart 1975). De ontruiming van de Nieuwmarkt*. Amsterdam, 24 maart 1975-juni 1975. Schenking van de heer Pieter Boersma, Amsterdam. NG-2011-35-1 t/m 28

Fotobureau Holland

Vrouwelijke schutter (titel op object: Woman shoots at rebels on Aragon front). Amsterdam, 11 september 1936. NG-2011-16 **Keystone View Company** *Regiment van vrouwen traint (titel op object: Les femmes dans la guerre civile)*. Parijs, 1936. NG-2011-10 **Mentzel, Vincent Samuel** *Ca. 2300 foto's uit de periode 1965-2010*. Aankoop met steun van de BankGiro Loterij. NG-2011-18

Moore, Andrew

Het Rijksmuseum tijdens de renovatie. 2010. Schenking van Galerie Reflex, Amsterdam. NG-2011-101-1 t/m 9 **Plasterk, Ronald** *Portretten van bezoekers van Ronald Plasterk, minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in het kabinet Balkenende-IV (2007-2010)*. Den Haag, 2007-2010. Schenking van de heer

Ronald Plasterk, Bussum. NG-2011-99 **Presse-Photo GmbH** *Soldaten in de ruïnes van het Alcázar (titel op object: In den Trümmern des Alkazar)*, 1936. NG-2011-9

Roemers, Martin

Portret van veteraan Leen Jonker, Bronbeek, 2004; *Portret van veteraan Fred Blakelock*, Den Bosch, 2004; *Portret van veteraan Johannes Neubert*, Bonn, 2004. Uit de serie *The Never-Ending War (De eindeloze oorlog)*.

Aankoop met steun van het Fonds 1975 (onderdeel van het Rijksmuseum Fonds). NG-2011-3 t/m 5

Woodbury & Page

Set van 3 fotoalbums *Vues de Java photographs par Woodbury y Page Batavia*, afscheidsgeschenk voor de apothekers-familie Specht-Grijp bij hun terugkeer vanuit Indië naar Nederland, 1865. Aankoop met steun van het Maria Adriana Aalders Fonds (onderdeel van het Rijksmuseum Fonds) en het Prins Bernhard Cultuurfonds. NG-2011-29 t/m 31

Munten, penningen en draagtekens

Jünger, Ludwig

P.J.H. Cuypers, penning aangeboden bij de opening van het Rijksmuseum te Amsterdam. Utrecht, 1885. Schenking van de heer Ben Joosten, Dodewaard. NG-2011-17

Shields, Dylan

Eerste Slag: Erasmus Laus Stultitiae. Voorschoten, 2011. Schenking van het Ministerie van Financiën. NG-2011-34 **Veen, Gerrit van der** *Huwelijk prinses Juliana en prins Bernhard*. Amsterdam, 1937. NG-2011-2

Papier

Calkoen, Abraham

Brief van Abraham Calkoen ‘Voor

papa’. Nederland, 1779-1790; *Brief*. Nederland, 27 februari 1813. Aankoop met steun van het Sara Geertruida Aalders-Huender Fonds (onderdeel van het Rijksmuseum Fonds). NG-2011-26-1 en 2 **Noordanus, George en Hendrik-Jan Koldeweij** *Verkiezingsaffiche ‘PSP ontwapenend’*. 1971. NG-2011-19

Tekeningen

Anoniem

Speeljonck daarmede den Ambassad. is gelandt. 1700-1799. NG-2011-22

Varia

Anoniem

Ring, zgn. entouragering van diamanten gezet in zilver van Cornelis Calkoen. Istanbul, ca. 1725-1750. Aankoop met steun van het Maria Adriana Aalders Fonds (onderdeel van het Rijksmuseum Fonds). NG-2011-24

Meissonnier, Juste Aurèle

Wandelstok met knop van goud van Cornelis Calkoen. Istanbul, ca. 1695-1750. Aankoop met steun van het Maria Adriana Aalders Fonds (onderdeel van het Rijksmuseum Fonds). NG-2011-28 **Koolhoven, Frits** *Dubbeldekker FK 23, genaamd ‘Bantam’ en bijbehorend fragment linnen spandoek*. Londen, 1918. Aankoop met steun van de familie M.B.T. de Groot. NG-2011-1 en 2

Wapens

Anoniem

Dolk met greep van onyx in schede met zilverbeslag van Cornelis Calkoen. Istanbul, ca. 1700-1799. Aankoop met steun van het Maria Adriana Aalders Fonds (onderdeel van het Rijksmuseum Fonds). NG-2011-27

Langdurige bruiklenen

Royer, Louis

Laurens Janszoon Coster. Nederland, 1852. Brons, 48 cm. Bruikleen van een particulier. NG-2011-33 **Porzellanmanufaktur Allach** *Nazi-schaakspel, vermoedelijk geschonken aan Anton Mussert*. München, vóór 1941. Bruikleen van een particulier. NG-C-2011-1 **Kampjas en persoonlijke documenten en objecten** *Uit de nalatenschap van mevrouw Isabel Wachenheimer (1928-2010)*. Bruikleen van mevrouw C. Elon, Leiden. NG-2011-97

Rijksprentenkabinet

Tekeningen

Nederland, 17de eeuw

*** Bramer, Leonaert**

Musicerend gezelschap bij kaarslicht. Ca. 1616-1628. RP-T-2011-93

Nederland, 18de eeuw

Strij, Abraham van (I)

Keukeninterieur met uitzicht op een tuin (van Abraham van Strij zelf). Ca. 1790-1810. RP-T-2011-50 **Verkolje, Nicolaas** *Allegorie: de Tijd beschermt de Waarheid en de Wijsheid tegen Nijd, Geveinsdheid en Leugen*. Ca. 1725-1735. RP-T-2011-85

Nederland, 19de eeuw

Greive, Johan Conrad

Gezicht op Port-Marly aan de Seine, met het washuis. 26 september 1880. RP-T-2011-14

Hoppenbrouwers,

Johannes Franciscus

Winterlandschap. 1850. RP-T-2011-15

Lobrij, W.

Gezicht op de bouw van de vestingwerken

te Ieper. 1821. RP-T-2011-13

Nederland, 20ste eeuw

Lohr, Sally

Drie ex libris, zes tekeningen en een schetsboek. Ca. 1920-1950. Schenking van particulieren, Lochem. RP-T-2011-2, RP-T-2011-5 t/m 10, RP-T-2011-96, RP-T-2011-166 en 167 **Nab, Dirck** *Zes tekeningen*. Nederland, 2007-2009. RP-T-2011-79 t/m 84

Pander, Henk

Uil met horloge. Portland, Oregon, 1990-2010. Schenking van de heer Ger Luijten, Parijs. RP-T-2011-3

Pieck, Anton

Roland bij Karel den Groten. 1926; *Vikingschip*. 1928-1929. Schenking van particulieren, Amsterdam. RP-T-2011-94 en 95

Rothuizen, Jan

Rijksmuseum. Amsterdam, 2011. Schenking van de heer Jan Rothuizen, Amsterdam. RP-T-2011-91 **Savornin Lohman, A. E. de** *Strijkkwintet*. Nederland, 1930-1940. Schenking van een particulier, Haarlem. RP-T-2011-1

Vos, Peter

Illustratie bij het sprookje ‘De man zonder ziel’. Utrecht, 1972. Schenking van mevrouw D. Campert-Wolf, Amsterdam. RP-T-2011-86

*** Vos, Peter**

Briefaan de heer Siedenburg. Stockholm, vóór 7 november 2010. RP-T-2011-92 **Willink, Carel** *Huis met bomen en zeppelin in de lucht*. Amsterdam, ca. 1933. Schenking van de heer Ger Luijten, Parijs. RP-T-2011-4

Langdurige bruiklenen

Bruna, Dick

Verzameling tekeningen en collages.

^[1] De met * gemerkte werken zijn verworven met steun van het F.G. Waller Fonds

Bruikleen van de heer D. Bruna,
Utrecht en Mercis Publishing bv.,
Amsterdam. RP-T-2011-90
Heyboer, Anton
Verzameling tekeningen. Ca. 1950-
1980. Bruikleen van een particulier,
Amsterdam. RP-T-2011-89

Italië

Giani, Felice
Het offer van koning David.
Ca. 1812-1813. RP-T-2011-77
Aankoop met steun van de heer en
mevrouw Van Hulsen-Ognibeni
Michieli, Andrea (toegeschreven)
De Aanbidding der Koningen.
Venetië, 1575-1599. RP-T-2011-76.
Aankoop met steun van de heer en
mevrouw Van Hulsen-Ognibeni

Prenten

Nederlanden, 16de eeuw
*** Anoniem**
*Nieuwjaarsprent met het Christuskind in
een hart, omringd door passiewerktuigen
en het kruis.* Mogelijk vervaardigd in
het Birginitessenklooster Mariënwater
bij 's Hertogenbosch, ca. 1500-1520.
Houtsnede, met de hand gekleurd.
RP-P-2011-113
Anoniem, naar Hendrick Goltzius
Mucius Scaevola. Gravure. Schenking
van de heer Huigen Leefflang,
Amsterdam. RP-P-2011-168
*** Balten, Pieter naar Ambrosius
Francken (I)**
*Christus zegent de kinderen (Laat de
kinderen tot mij komen).* Antwerpen,
ca. 1570. Gravure. RP-P-2011-85
**Crabbe, Frans, Lucas van
Leyden en anderen**
*Gebedenboek voorzien van ingeplakte,
handgekleurde gravures en etsen van
verschillende meesters.* Zuidelijke
Nederlanden, ca. 1525-1530.

Frans Crabbe, *Christus als Man van Smarten*, Me-
chelen, ca. 1525-1530, gravure, handgekleurd,
gehoogd met goud, opgeplakt op perkament en
voorzien van omlijsting in zwart en goud, RP-P-
2011-115-9. Aankoop met steun van de heer H.B.
van der Ven.

Handschrift met handgekleurde etsen
en gravures. Schenking van de heer H.B.
van der Ven, Den Haag. RP-P-2011-115
*** Dolendo, Bartholomeus Willemsz.**
*Vrolijk gezelschap aan tafel (Het
wereldse leven van Maria Magdalena).*
Ca. 1600. Gravure. RP-P-2011-6
**Goltzius, Hendrick, naar
Polidoro da Caravaggio**
Mercurius. 1592. Gravure op geel
gekleurd papier, gehooqd. Collectie
Jan van der Waals, schenking van
mevrouw Caroline van der Waals-
Hissink, Amsterdam. RP-P-2011-104
*** Cornelisz. van Oostsanen, Jacob**
*Christus aan het kruis met Maria
en Johannes.* Houtsnede, met de
hand gekleurd. RP-P-2011-123
*** Meester P.R.K.**
*Spits-boeck Dienstich den Gout en
Silversmeden om te Snijden en te
Dryven door P.R.K.;* in klein album
met zes andere ornamentprenten.
1617. Gravures. RP-P-2011-114
*** Sadeler, Johann (I),
naar Dirck Barendsz.**
Jonas uitgespuugd door de walvis.
Ca. 1580. Gravure. RP-P-2011-154
*** Wierix, Jan, naar Frans Floris**
Judith met het hoofd van Holofernes.
1570. Gravure. RP-P-2011-62

Nederland, 17de eeuw

*** Anoniem**
*Collectie prenten met uitbeeldingen
van rokers.* Diverse technieken.
RP-P-2011-173-1 t/m 46
Anoniem
De evangelist Marcus. Ca. 1620. Gravure
gemonteerd op 17de-eeuws textiel.
Collectie Jan van der Waals, schenking
van mevrouw Caroline van der Waals-
Hissink, Amsterdam. RP-P-2011-99
*** Anoniem, naar Willem Buytewech**
Titelblad met twee jagers, onder

*wie een valkenier in een landschap,
gebruikt als titelblad voor een oudere
reeks met vogels.* Ca. 1615. Gravure.
RP-P-2011-80-1 t/m 6
*** Bruyn, Nicolaes de, naar
Abraham de Bruyn**
De aanbidding der koningen.
Gravure en ets. RP-P-2011-60
*** Feddes van Harlingen, Pieter**
*De dode Christus met Maria en rouwende
discipelen; Maria op haar sterfbed.*
Ca. 1615. Etsen op blauw papier,
gehoogd met wit. RP-P-2011-26 en 27
*** Passe, Crispijn van de (I)**
*Serie van zeven prenten met de zeven
wereldwonderen voorzien van titelblad
in boekdruk.* 1614. Gravures.
RP-P-2011-72-1 t/m 8;
*Cognoscite lilia agri guomodo
crescant [...]. Reeks van 61 prenten,
inclusief titelblad, met weergaven
van bloemen, planten en vruchten,
versierd met rinceaux en kleine
voorstellingen van dieren.* Ca. 1600-
1604. Gravures, proefdrukken.
Schenking van de heer H.B. van der
Ven, Den Haag. RP-P-2012-24
*** Velde, Jan van de (II)**
Het kasteel Egmond op de Hoeff.
Ca. 1620. Ets, met de hand gekleurd.
RP-P-2011-111

Nederland, 18de-19de eeuw

Anoniem
*Onversneden blad met illustraties voor
een almanak met spotprenten op de
mode en twee gezichten op Amsterdam
tijdens de overstromingen van 1775.* Ca.
1775. Ets en gravure. Schenking van
de heer Huigen Leefflang, Amsterdam.
RP-P-2011-171
*** Anoniem, naar Reinier Vinkeles**
*Adam als wetenschapper (Vignet met
allegorie op de natuurwetenschappen).*
Ca. 1750. Gravure. RP-P-2011-11

*** Monogrammist KD**
*Een politieke spotprent met de zeven
Schwabben en de haas.* Ca. 1820. Litho-
grafie, met de hand gekleurd.
RP-P-2011-9
Roosing, Willem
*Allegorische voorstelling rond de
handelingen van de apostelen.* Ca. 1780.
Ets. Schenking van de heer Huigen
Leefflang, Amsterdam. RP-P-2011-169
Schenk, Pieter (I)
Het Oudemannenhuis in Amsterdam.
Ca. 1700. Ets, met de hand gekleurd.
Schenking van de heer Huigen Leefflang,
Amsterdam. RP-P-2011-112

Nederland, 20ste-21ste eeuw

Kruiningen, Harry van
Edgar Allan Poe (zes héliolithografieën).
1977; *Halewijn* (elf kleurenlitho's).
1956; *Gilgamesj* (twaalf
kleurenlitho's). 1955; *Metamorphosen*
(elf kleurenlitho's). 1952-1953.
Schenking van de heer M.H.
Breuning, Oegstgeest. RP-P-2011-
89-1 t/m 6, 2011-131 t/m 133
Landsaat, Hans
*Het volledige grafisch oeuvre van Hans
Landsaat* (verzameld door Bram den
Blaauwen). Verschillende technieken,
voornamelijk zeefdruk. Periode van
1972 t/m 2009. Schenking van de
heer en mevrouw Den Blaauwen-
Kerst, Uitgeest. RP-P-2011-5
Lazarov, Peter
Guanlan moon. 2009. Houtgravure.
Schenking van de heer P. Jonker,
Oosterwolde. RP-P-2011-86
*** Leusden, Willem van**
*Reconstructies van etsen van Hercules
Segers.* Ca. 1950-1960. Ets en
suikeraquatint. RP-P-2011-29 t/m 35
Lohr, Sally
Portret van een vrouw. Ets. Schenking
van de heer P. Jonker, Oosterwolde.

De met * gemerkte werken zijn verworven met steun
van het F.G. Waller Fonds

RP-P-2011-21

Nab, Dirck

Duinlandschappen. Houtsneden en blinddruk. RP-P-2011-91 t/m 94

Pannekoek, Frans

Zestien prenten: landschappen, insecten en andere dieren. 1961-1979.

Aquatint en ets. Schenking van de heer Peter Schatborn, Amsterdam.

RP-P-2011-135 t/m 150

Reitsma-Valença, Engélien

Portret van Henriëtte Roland Holst-van der Schalk. Ca. 1930. Ets. Schenking van particulieren. RP-P-2011-12

Savornin Lohman, A. E. de

Vier landschappen met menselijke figuren en dieren. Nederland, 1930-1940.

Etsen. Schenking van een particulier.

RP-P-2011-1 t/m 4

Wetselaar, Karel

Acht prenten. Krommenie, 2009-2010; *Negen stadsgezichten en landschappen*.

2010-2011. Etsen. Schenking van de heer Karel Wetselaar, Krommenie.

RP-P-2011-13 t/m 20 en 2011-120

Langdurige bruiklenen

Bruna, Dick

Verzameling grafisch werk, omslag-ontwerpen voor Zwarte Beertjes

e.a. Bruikleen van de heer D. Bruna, Utrecht en Mercis Publishing bv, Amsterdam. RP-P-2011-125

Heyboer, Anton

350 prenten. Ca. 1950-1980. Bruikleen van een particulier, Amsterdam.

RP-P-2011-121

Duitsland

*** Anoniem**

Feestelijke optocht met Hertog August, keurvorst van Saksen verkleed als boer en diverse andere personages in boertige en allegorische uitdossingen. Fries bestaande uit 16 etsen. Ca. 1580.

RP-P-2011-81-1 t/m 16

*** Anoniem**

Ornamentprent met honden, hazen en andere dieren omgeven door blad- en rankenornamenten. Ca. 1600. Ets.

RP-P-2011-161

*** Amman, Hans**

Zelfportret van Hans Amman als toneelspeler in de rol van Peter Leberwurst. Ca. 1632. Ets

en gravure. RP-P-2011-158

*** Buchhorn, Ludwig**

Portretbuste van Karl Friedrich Schinkel.

Ca. 1800. Lithografie. RP-P-2011-66-8

*** Bartsch, Adam von**

Titelprent voor de verzamelbanden van de prentcollectie van de Weense Hofbibliotheek. 1786. Ets. RP-P-2011-118

*** Beheim, Johann, naar Franz**

Anton Maulbertsch

Het Christuskind als Salvator Mundi met verscheidene heiligen en paus Clemens XIII. 1762. Ets en gravure.

RP-P-2011-156

*** Eimmart, Georg Christoph (der**

Jungere) naar Daniel Neuberger

Portret van Georg Christoph Eimmart.

Ca. 1660. Gravure en ets.

RP-P-2011-157

*** Falbe, Joachim Martin**

Portret van een man met een gevederde baret (zelfportret?). 1752. Ets.

RP-P-2011-66-5

*** Falbe, Joachim Martin**

(toegeschreven)

Portret van een jongen. Ca. 1750; *Portret van een jongeman met hoed in profiel (Christian Bernhard Rode?)*. Ca. 1750.

Etsen. RP-P-2011-66-10 en 2011-66-3

*** Fritzs, Christian Friedrich**

naar Reinier Vinkeles

Adam als wetenschapper (Vignet met allegorie op de natuurwetenschappen).

Ca. 1760-1780. Gravure. RP-P-2011-10

Füssli, Rudolf (der Jüngste)

Allegorie op de jeugd en de wetenschap

(Nieuwjaarsprent van de Burger Bibliotheek te Zürich). 1758. Ets.

Schenking van de heer Huigen Leefflang, Amsterdam. RP-P-2011-170

*** Kolbe, Carl Wilhelm (I)**

Monument voor Salomon Gessner nabij Zürich. Ca. 1800. Ets. RP-P-2011-66-7

*** Meyer, Rudolph**

Soldatenbüchli. Serie van zestien voorstellingen van soldaten met titelblad en bijgevoegde prent. Ca. 1625. Etsen. RP-P-2011-83-1 t/m 16 en 2011-84

*** Monogrammist MEG**

Landschappen met huizen en ruïnes. Ca. 1700. Etsen. RP-P-2011-82-1 t/m 6

*** Rode, Christian Bernhard**

Sint Bonifatius hakt in Hessen een heilige eik om. 1781. Ets. RP-P-2011-90

*** Schadow, Gottfried**

Zelfportret van Johann Gottfried Schadow. 1825. Litho. RP-P-2011-66-6

Weinher, Peter

Praalbed van Hertog Albrecht V van Beieren. 1579. Gravure. Collectie

Jan van der Waals, schenking van

mevrouw Caroline van der Waals-

Hissink, Amsterdam. RP-P-2011-106

*** Wolfgang, Johann Georg**

Portret van de goudsmid Melchior

Dinglinger. 1722. Ets en gravure.

RP-P-2011-95

*** Veith, Johann Philip**

‘Arbeiten der Musse’/‘Ouvrages de loisir’, Reeks van zes etsen met omslag

en inhoudsopgave. 1822; *Huis in Italië (Italienischises Winzerhaus)*.

April 1822. Ets. RP-P-2011-66-2-1 t/m 7 en 2011-66-2-8

*** Russ, Karl**

Jupiter en Ganymedes. 1810. Ets. RP-P-2011-66-9

Engeland

*** Baillie, William**

Zeilschepen op volle zee. Ets. RP-P-2011-7

Baillie, William, naar Gerard Dou

De kantkloster. Mezzotint. Schenking van de heer Huigen Leefflang,

Amsterdam. RP-P-2011-172

*** Trotter, Thomas en James**

Cadwell naar Henry Fuseli

De heksen verschijnen aan

Macbeth en Banquo. 1798. Ets en stippelgravure. RP-P-2011-67

Frankrijk

*** Anoniem**

Landschap met twee ruiters en een reiswagen. Ca. 1560. Ets. RP-P-2011-54

*** Anoniem**

Allegorie op de val van Napoleon en hoofdpersonen van de Franse Revolutie

geënt op het Laatste Oordeel van Michelangelo. 1815. Ets en aquatint in

kleur, met gedrukte en handgeschreven toelichting. RP-P-2011-87

Anoniem

Twee onversneden, vrouwelijke treppoppen (Pantins). Ca. 1750.

Etsen. Collectie Jan van der Waals,

schenking van mevrouw Caroline

van der Waals-Hissink, Amsterdam. RP-P-2011-102 en 103

*** Anoniem**

Allegorie op het afwijzen en vernielen van de kunsten door een heerser.

Ca. 1760. Ets. RP-P-2011-160

Anoniem

Portret van een man omgeven door een

sierlijst met arabesken. Ca. 1640-1680. Ets en gravure gemonteerd op oud

damast. Collectie Jan van der Waals, schenking van mevrouw Caroline van

der Waals-Hissink, Amsterdam.

RP-P-2011-98

Anoniem

Journal des Dames et des Modes.

Parijs, 1912-1914. Modetijdschrift in eigentijdse foedraaltjes. Aankoop met

steun van het Flora Fonds (onderdeel van het Rijksmuseum Fonds).

RP-P-2011-107 t/m 110

Châtillon, Louis de

Apollo-fontein in Versailles. 1675-1699. Ets. Schenking van mevrouw prof. dr.

C.W. Fock, Den Haag. RP-P-2011-134

*** Chometon, Jean-Baptiste**

Portret van de schilder Pierre Henry

Révoil. 1811. Ets. RP-P-2011-66-1

*** Dubrayet, Jean**

Blinde man en oude vrouw die gezamenlijk op een fluit spelen (Nicolò detto il Ciecho da Pistoia). 1597. Gravure.

RP-P-2011-8

*** Dupérac, Etienne (toegeschreven)**

Rond fantasielandschap. Ca.

1560. Ets. RP-P-2011-117

*** Guérin, Pierre Narcisse**

De overijverige kunstenaar (Qui trop embrasse, mal étrient). 1816. Litho.

RP-P-2011-129

*** Huquier, Gabriel, naar ontwerp**

van Jacques de La Joue (II)

Titelprent en twaalf cartouches (Second

livre de cartouches). Ca. 1760. Ets en gravure. RP-P-2011-164-1 t/m 12

*** Manglard, Adrien**

Veerpont bij nacht ('Le bac'). Ca. 1750.

Ets en gravure. RP-P-2011-97

*** Massé, Charles**

Landschap met grote boom en een reiziger. Ca. 1663. Ets. RP-P-2011-71

Massé, Charles

Landschap met grote boom. Ca. 1663. Ets. Collectie Jan van der Waals, schenking van mevrouw Caroline van der Waals-Hissink, Amsterdam. RP-P-2011-101

*** Monnoyer, Jean Baptiste**

Album met vijftewintig bloemstukken van Jean Baptiste Monnoyer en zes landschappen van Nicolas

Perelle. Ca. 1680-1695. Etsen, gebonden in een contemporaine lederen band. RP-P-2011-65

*** Pierre, Jean Baptiste Marie**

Carnavalsoptocht van leden van de Franse Academie te Rome verkleed als Chinezen (La Masquerade Chinoise). 1735. Etsen. RP-P-2011-130

Rigaud, Jacques

Gezicht in een laan bij de ‘Cour des Fontaines’ van het kasteel van Fontainebleau. Ca. 1740. Ets, gesilhouetteerd. Collectie Jan van der Waals, schenking van mevrouw Caroline van der Waals-Hissink, Amsterdam. RP-P-2011-105

*** Sommerau, L.**

Portret van Rembrandt. Ca. 1760. Ets. RP-P-2011-155

*** Surugue, Pierre Louis, naar Jean Baptiste Siméon Chardin**

Meisje met pop gekleed als non ('L'inclination de l'age'). Parijs, 1743. Gravure. RP-P-2011-96

*** Vivant, Dominique Baron de Denont**

De acteur Joly in de rol van de bohémien

kunstenaar Lantara (Le peintre dans le cabaret). Ca. 1820. Litho.

RP-P-2011-128

*** Voysard, Etienne Claude**

Titelprent en vijf afzonderlijke ornamentprenten met monogrammen opgebouwd

uit bloemen (Deuxième cahier des chiffres). Ca. 1770. Ets en gravure. RP-P-2011-165-1 t/m 6

*** Wille, Pierre Alexandre**

Amor schietend met pijl en boog.

1763. Ets. RP-P-2011-66-4

Italië

*** Anoniem**

De heilige Franciscus ontvangt de stigmata. Ca. 1560. Gravure. RP-P-2011-23

*** Anoniem**

Madonna met Kind in rotsachtig landschap. Ca. 1570. Gravure. RP-P-2011-75

*** Anoniem, naar Domenico Campagnola**

Landschap met een rivier en een stad op een heuvel. Ca. 1530-1550. Gravure en ets. RP-P-2012-2

*** Anoniem**

Tobias en de engel in een landschap.

Ca. 1550-1599. Ets. RP-P-2011-116

*** Anoniem, uitgegeven door Nicolaas van Aelst**

Hemelkaart met dwarsdoorsnede van de hemelsferen en de Openbaringen van Johannes. 1593. Gravure. RP-P-2011-59

Anoniem, naar Baccio Bandinelli

Hercules met de kop van de Nemeïsche leeuw. 1548. Gravure. RP-P-2011-126

*** Alberti, Cherubino**

Johannes de Doper in een cartouche. 1591. Gravure. RP-P-2011-127

*** Angolo del Moro, Battista dell'**

Bewening van Christus. 1572. Ets.

RP-P-2011-163

Badalocchio, Sisto

Rebecca en Isaac ontdekt door Abimelech. 1607. Gravure. Schenking van de heer Ger G.C.M Luijten, Parijs.

RP-P-2010-332

*** Bartolozzi, Francesco, naar Henry Fuseli**

Koningin Katharina’s droom. 1788. Ets en aquatint. RP-P-2011-88

*** David, Giovanni**

De gondelier. Ets. RP-P-2011-74

*** Gini, Cesare Massimiliano**

Album met etsen in aquatint naar architectuurtekeningen van Mauro Tesi uit verschillende Italiaanse collecties (Raccolta di disegni originali di Mauro Tesi). 1787. Ets en aquatint gedrukt in kleur. RP-P-2011-73-1 t/m 28

*** Gregori, Carlo en Giovanni Domenico Campiglia, naar Jean Etienne Liotard**

Portret van Jean Etienne Liotard in Turkse dracht met baard en bontmuts. Ca. 1750-1762. Gravure, in kleur gedrukt. RP-P-2011-124

Hayez, Francesco

Zelfportret. Ca. 1831. Litho. Schenking van de heer N. Teeuwisse, Berlijn. RP-P-2011-76

*** Mitelli, Giuseppe Maria**

Allegorie op het menselijk gezichtsvermogen. Ca. 1660-1680. Ets.

RP-P-2011-122

*** Nelli, Niccolo**

Het gezegende leven van de luiaard Ipotopo (La vita beata d'Ipotopo...). Ca. 1565. Ets. RP-P-2011-58

*** Oselli, Gaspare, naar Federico Zuccaro (toegeschreven)**

Allegorie op de overvloed; Allegorie op de overvloed dankzij vrede. Ca. 1570.

Gravures. RP-P-2011-56 en 57

*** Rosaspina, Francesco**

Allegorie op de kunstenaar Francesco Mazzoli, bekend als Il Parmigianino.

Italië, ca. 1800. Ets en aquatint in rood. RP-P-2011-159

*** Santis, Orazio de**

Ontwerp voor een deuromlijsting met twee genii die een cartouche ophouden.

1591. Gravure. RP-P-2011-70

*** Santis, Orazio de (toegeschreven)**

Veronica met zweetdoek. Ca. 1540-1550. Ets. RP-P-2011-162

*** Scultori, Adamo, naar Giulio Romano**

Apollo in zijn triomfwagen. Ca. 1560. Gravure. RP-P-2011-61

*** Valentinis, Sebastiano de'**

Rust op de vlucht naar Egypte. Ca. 1550-1555. Ets. RP-P-2011-152

Japan

*** Anoniem**

Collectie van zeventien Osaka-prenten uit de verzameling van de heer J. van Doesburg. Osaka, ca. 1815-1850. Kleurenhoutsneden. RP-P-2011-37 t/m 53

Anoniem

Shunga album. Ca. 1850. Schilderingen.

Aankoop uit het Goslings NieuwBeerta Fonds (onderdeel van het Rijksmuseum Fonds). RP-P-2011-28

*** Koryusai, Isoda**

Twee jongens verzamelen hagi (blad van een struik) vanaf een vlot op een rivier. Ca. 1771. Kleurenhoutsnede.

RP-P-2011-153

Kubo Shumman

Taketori Monogatari (De vertellingen van Taketori). Ca. 1800. Kleurenhoutsnede. Aankoop uit het Goslings

NieuwBeerta Fonds (onderdeel van het Rijksmuseum Fonds). RP-P-2011-55

Kunisada (I), Utagawa

Tak met bollen. 1800-1864. Surimono. kleurenhoutsnede. Collectie Jan van der Waals, schenking van mevrouw Caroline van der Waals-Hissink,

Amsterdam. RP-P-2011-100

*** Kyosai, Kawanabe**

De fabels van Aesopus. Geïllusteerde Japanse boeken. RP-P-2011-151

*** Shuncho, Katsukawa**

Man en vrouw tijdens het voorspel (Imayo irokumi no ito). Ca. 1789-1790.

Kleurenhoutsnede. RP-P-2011-25

Documenten en objecten

Akkeringa, Johannes Evert

Notitieboek met harde zwarte kaft met onder meer tekeningen; Notitieboek met harde zwarte kaft en teksten. Den Haag, 1903-1922 en 1923-1925. Schenking van de heren E.H. Akkeringa en P. Jonkers, Amsterdam. RP-D-2011-2 en 3

Anoniem

Document betreffende de uitreiking van de Leopoldsorde aan Eduard Isaac Asser. Nederland, 1870-1895. Schenking van de Stichting Familie Asser, Amstelveen. RP-D-2010-2

Wijdeveld, Hendricus Theodorus

Beschouwingen naar aanleiding der Faustopvoering door H.Th. Wijdeveld (titel op object: Wendingen

April 1918). Amsterdam, 20 april 1918. RP-D-2011-4-1

Langdurige bruiklenen

Diepraam, Willem

Neerlands Hoop in Panama; 28 liedjes van Bram en Freek. Portretten van Freek de Jonge en Bram Vermeulen op grammofoonplatenhoezen (met bijbehorende lp's). Nederland, 1971 en 1975. Bruikleen van de heer Willem Diepraam,

Amsterdam. RP-D-2011-6 en 7

Toorn, Jan van

Proefvellen voor kinderpostzegels. Nederland, 1979. Bruikleen van de heer Willem Diepraam, Amsterdam.

RP-D-2011-8 t/m 11

Fotografie

Albok, John

Man met verminkte hand verkoopt potloden op straat. New York City, 1936. Aankoop met steun van Baker &

McKenzie, Amsterdam. RP-F-2011-48

Anoniem

Tentoonstelling van beeldhouwkunst in het Grand Palais op de

Exposition Universelle. Parijs 1900. Schenking van een particulier,

Amsterdam. RP-F-2011-39

Anoniem

Prentbriefkaart: groep vrouwen voor een winkel. Ca. 1910. Schenking van mevrouw L. Couvée-Jampoller,

Amsterdam. RP-F-2011-57

Anoniem

Miniatuurfoto gevat in een glazen staafje, dienend als aandenken aan een bedevaart. Ca. 1925-1950. Schenking van het Breda's Museum. RP-F-2011-82

Anoniem

Portret van Johannes Aegidius Lisman (1813-1856), waarnemend

gouverneur van Suriname; Portret van Adolphina Juliana Lisman-Meyer (1817-1903), echtgenote van Johannes

Aegidius Lisman; Portret van Johannes Hubertus Cornelius Lisman (1836-1919), zoon van Johannes Aegidius

en Adolphina Juliana Lisman, later rechter te 's Gravenhage. Daguerreotypieën. Paramaribo, ca. 1848.

Schenking van de heer J.H.C.A. Lisman, Amsterdam. RP-F-2011-66 t/m 68

Anoniem

Houten huis met de bewoners ervoor. Ferrotypie. Verenigde Staten, ca. 1870-1900. RP-F-2011-23

Anoniem

Houten huis in Allegany County, Maryland, met de bewoners ervoor, onder wie Isaac Van Nostrand (overleden

in 1859). Ferrotypie. Verenigde Staten.

De met * gemerkte werken zijn verworven met steun van het F.G. Waller Fonds

RP-F-2011-24

Anoniem

Paard en wagen en twee mannen. Ferrotypie. Verenigde Staten, ca. 1875-1900. RP-F-2011-25

Anoniem

Ferrotypieatelier bij Lake Pavillion Hotel, Nolan's Point, Lake Hopatcong, New Jersey. Prentbriefkaart. Verenigde Staten, 1906. RP-F-2011-26

Anoniem

Groepsportret van drie mannen en zes vrouwen. Ferrotypie. Verenigde Staten, ca. 1890-1910. RP-F-2011-27

Anoniem

Bouw van een huis in Masontown. Ferrotypie. Verenigde Staten, ca. 1879-1890. RP-F-2011-28

Anoniem

Zes foto's gemaakt aan de Parijse kades. Frankrijk, ca. 1900. RP-F-2011-31-1 t/m 6

Anoniem

Miniatuurboekje met 5 foto's van Amsterdam. Ca. 1900-1940. Schenking van mevrouw L. Couvée-Jampoller, Amsterdam. RP-F-2011-81

Anoniem

'Silver wedding'. The twenty-fifth anniversary of the founding of the First Congregational Church of San Francisco, celebrated Wednesday, July 29th, 1874. San Francisco (Spaulding & Barto) 1874. Fotografisch geïllustreerd boek. Schenking van Steven F. Joseph, Brussel. RP-F-2011-5

Anoniem

Tijdschrift van het Indisch Aardrijkskundig Genootschap, afl. 4 (1883). Fotografisch geïllustreerd tijdschrift. RP-F-2011-20

Atget, Eugène

Binnenplaats met bereklauw. Parijs, ca. 1900-1925. Aankoop met steun van Baker & McKenzie, Amsterdam.

RP-F-2011-49

Bain, George Grantham

Speelgoedbootje in een vijver in Central Park. New York City, 1921. RP-F-2011-34 t/m 36

Bosse, Peter Henry

Gezicht op de Mississippi vanaf de voet van een dam. Cyanotypie. Verenigde Staten, 1889. Aankoop met steun van Baker & McKenzie, Amsterdam. RP-F-2011-41

Bourke-White, Margaret

Straatmuzikant met accordeon. Sovjet-Unie, ca. 1930. Schenking van mevrouw Josje Janse-de Ronde Bresser, Amsterdam. RP-F-2011-40

Bourneville, Désiré-Magloire en Paul Regnard

Iconographie photographique de la Salpêtrière. Fotografisch geïllustreerd boek. Parijs (Adrien Delahaye et Ce) 1878. Schenking van Steven F. Joseph, Brussel. RP-F-2011-3

Davis, Edward

Groepsportret van een man, vrouw en jongen, met de Niagara Falls op de achtergrond; Groepsportret van een man, vrouw en jongen (in regenkleding), met de Niagara Falls op de achtergrond. Ambrotypie. Verenigde Staten, ca. 1855-1860. RP-F-2011-32 en 33

Dietrich, C.

Portret van Papuavrouwen en kinderen. Nieuw-Guinea, 1878. RP-F-2011-19

Elsken, Ed van der en Karel Appel
Karel Appel aan het schilderen. Door Karel Appel met pen opgewerkte foto, 1963. Schenking van de heer Ernst van der Vossen en mevrouw Else van der Vossen-Delbrück, Amsterdam. RP-F-2011-11

Gerlach, Martin

Baumstudien. Photographische Natur-Aufnahmen. Fotografisch geïllustreerd boek. Wenen (Gerlach &

Schenk), 1895. Schenking van Steven F. Joseph, Brussel. RP-F-2011-9

Heath, Dave

Portret van een vrouw. Ca. 1965. Aankoop met steun van Baker & McKenzie, Amsterdam. RP-F-2011-47

Hermans, Willem Frederik

Twee bustes liggend in de berm van de oprijlaan van Over-Holland. Loenen aan de Vecht, 1957; *Afrikaanse vrouw.* Ca. 1955-1965. Schenking van de heer R.J.W. Winter, Hoofddorp. RP-F-2011-87 en 88

Hine, Lewis

Kinderarbeid: meisje dat op straat loopt met een bundel op haar hoofd. Ca. 1909. Aankoop met steun van Baker & McKenzie, Amsterdam. RP-F-2011-10

Hine, Lewis
Italiaanse immigrante die een bundel textiel op haar hoofd draagt op weg naar huis. New York City, 1910; *Meisje (Sadie Pfeifer) dat in een katoenspinnerij werkt.* Lancaster, South Carolina, 1908. RP-F-2011-72 en 73

Hoppé, E.O.

Green Park. Londen, 1927; *Oxford Street.* Londen, 1929. RP-F-2011-90 en 91

Hötte, Fritz Arnold

Fotoalbum 'Souvenir van het Blinden Instituut Bandoeng november 1930', gemaakt voor Hötte als directeur van het Blindeninstituut Bandoeng; 3 autochromes; Serie glasnegatieven en afdrukken gemaakt tijdens de Eerste Wereldoorlog in een ziekenhuis in Boedapest; Groep lantaarnplaatjes uit Egypte; Groep afdrukken. Schenking van mevrouw D. Wintgens Hötte, Baarn. RP-F-2011-59

Hurel, J.-M.

Le château de Falaise. Étude historique. Falaise (Imprimerie de L. Regnault-Trolonge), 1885. Fotografisch geïllustreerd boek. Schenking van

Steven F. Joseph, Brussel. RP-F-2011-8

Jacobi, Lotte

Portret van de actrice Lil Dagover. Berlijn, ca. 1927-1935; *Bewegingsstudie van de danseres Claire Bauroff.* Berlijn, ca. 1927-1935; *Portret van de dichteres Marianne Moore.* Ca. 1940. Op prentbriefkaart gedrukte foto's. Schenking van de heer R.J.W. Winter, Hoofddorp. RP-F-2011-84 t/m 86

Jong, Willem en Piet de

Groep van 218 foto's, gemaakt door de huisartsen en amateurfotografen Willem en Piet de Jong. Ca. 1895-1920. Schenking van mevrouw Beatrice Stokhuyzen, Amsterdam. RP-F-2011-38-1 t/m 218

Keurs, Hendrik ter

Serie van 381 foto's en een landkaart,

gemaakt tijdens een reis naar Venezuela in 1936. Schenking van de heren H.E.D.J. ter Keurs, Calgary (Canada), en W.J. ter Keurs, Voorschoten. RP-F-2011-58-1 t/m 382

Lartigue, Jacques-Henri

Drie (zweef)vliegtuigen en een vlieger. 1910; *Plitt en Oléo in een tweezits-zeepkar met wielen.* 1910; *Meisje kijkend naar een zelfgebouwde 'loop' voor een karretje met een huisdier.* 1911; *Landschap met molen, zeilschip en auto.* Nederland, 1912; *Tweezits-zeepkar met wielen.* 1911; *Het oplaten van een zelfgebouwd zweefvliegtuig 'ZYX 24'.* 1910, Amsterdam. RP-F-2011-60 t/m 65

Levinstein, Leon
Straatscène met groep mensen. Haïti, ca. 1965; *Straatbeeld met een vrouw*

met een hoed en een stoel op haar hoofd. Haïti, ca. 1965; *Straatbeeld in New York City.* Ca. 1965. Aankoop met steun van Baker & McKenzie, Amsterdam. RP-F-2011-44 t/m 46

Milton, W.

Religion and Business. Memorials of Thomas Adams, J.P., of Nottingham, lace merchant. Londen (Hamilton, Adams, & Co.), 1874. Fotografisch geïllustreerd boek. Schenking van Steven F. Joseph, Brussel. RP-F-2011-6

Möller, A.W.
Houten huis met in de deuropening een negerin. In of bij Thomasville, Georgia, Verenigde Staten, ca. 1870-1880. RP-F-2011-42

Möller, A.W.

Negerin staand in een katoenveld. In of bij Thomasville, Georgia, Verenigde

Jacques Henri Lartigue, *Het oplaten van een zelfgebouwd vliegtuig Le "ZYX 24" (Papa, Joie, Zissou, Le Fermier, Rouzat, Sept. 1910),* Château de Rouzat, 1910, ontwikkelzilvergelatinedruk, RP-F-2011-60.

Staten, ca. 1870-1880. Schenking van de Lee Gallery, Winchester, MA.

RP-F-2011-43

Noack, H.

Gezelschap op een omnibus. Berlijn

1910. Prentbriefkaart. Schenking

van mevrouw L. Couvée-Jampoller,

Amsterdam. RP-F-2011-37

Olaf, Erwin

Portretten van Dick Bruna, Johan Cruijff,

Paul Crutzen, Lidewij Edelkoort, Joop

van den Ende, Janine Jansen en Hans

van Manen. Aankoop uit het Louis

Vuitton Malletier Fonds, onderdeel

van het Rijksmuseum Fonds.

RP-F-2011-50 t/m 56

Pokorni

Gezicht op fabriekscomplex in

Odessa. Ca. 1900. RP-F-2011-29

Onstijn, Jan Petrus

Album met foto's gemaakt in de

Rijksnormaalschool. Ca. 1900; *Zes*

positieven op glas (lantaarnplaatjes):

naaktstudies. Ca. 1900-1920; *Zeventien*

glasnegatieven: naaktstudies. Ca.

1900-1920; *Groep van 26 foto's.* Ca.

1900-1920. Schenking van mevrouw

Jet Baruch, Amsterdam. RP-F-

2011-22, RP-F-2011-78 t/m 80

Reymond, Marcel en Charles Giraud

Le Palais de Justice de Grenoble. Grenoble

(Imprimerie Breynat et Cie), ca. 1898.

Fotografisch geïllustreerd boek.

Schenking van Steven F. Joseph, Brussel.

RP-F-2011-2

Riboud, Marc

Drie figuren. India, 1971. Schenking

van de heer R.J.W. Winter, Hoofddorp.

RP-F-2011-83

Robertson, James en Felice Beato

Portico van de Süleymaniye-moskee

in Istanbul (Constantinopel). 1854.

Schenking van de heer R.J.W. Winter,

Hoofddorp. RP-F-2011-89

Robuchon, Jules

Paysages et monuments du

Poitou. Parijs (Imprimerie

Typographique de la Société

des Imprimeries réunies),

1888-1889. Fotografisch

geïllustreerd boek. Schenking

van Steven F. Joseph,

Brussel. RP-F-2011-1

Romein, Annelies,

Eddy Posthuma de Boer,

Steye Raviez, Vincent

Mentzel, Klaas

Koppe, Rineke

Dijkstra e.v.a.

Groep van 578 foto's van de

schrijver Gerard Reve. 1947-

2004. Schenking van de erven

Gerard Reve, Machelen (B).

RP-F-2011-21

Sallès, Antoine

Voyage au pays des fjords.

Parijs (E. Plon, Nourrit), 1898.

Fotografisch geïllustreerd

boek. Schenking van Steven F.

Joseph, Brussel. RP-F-2011-4

Seeberger Frères

Demonstratie van arbeiders. Parijs,

ca. 1900. RP-F-2011-30

Vaissière, Jean-Joseph-Basile

Chansons et poésies de J.-Jh.

Vaissière. Parijs (Garnier Frères),

1858. Fotografisch geïllustreerd

boek. Schenking van Steven F.

Joseph, Brussel. RP-F-2011-7

Van Besten, S.A.

Een zigeunerin (Utrecht 1915); *Schuiten*

met bloemen afgemeerd aan een gracht

(Rotterdam 1915) en vier andere auto-

chromes. RP-F-2011-13 t/m 18

Vrijman, Jan, Karel Appel

en Ed van der Elsken

Musique barbare van Karel Appel.

Baarn (World's Window) 1963.

Langspeelplaat (vinyl) met fotografisch

geïllustreerd tekstdeel. Schenking

van de heer Ernst van der Vossen

en mevrouw Else van der Vossen-

Delbrück, Amsterdam. RP-F-2011-12

Langdurige bruiklenen

Diepraam, Willem

Groep foto's afgebeeld in het boek

Frimangron. Suriname. Reportages

uit een Zuidamerikaanse republiek.

Amsterdam 1975. Bruikleen van de

heer Willem Diepraam, Amsterdam.

RP-F-BR-2011-1

Groep foto's afgebeeld in het boek *The*

Dutch Caribbean. Foto's uit Suriname

en de Nederlandse Antillen. Amsterdam

1978; Groep foto's afgebeeld in het boek

Sahel. Foto's van reizen naar Senegal,

Mali, Opper-Volta en de Kaap-Verdische

Eilanden. Amsterdam 1982; Groep

foto's afgebeeld in het boek *Portugal.*

Oktober 1974. Z.pl. 2010. Bruikleen

van de heer Willem Diepraam,

Amsterdam. RP-F-2011-69 t/m 71

Groep vroege foto's; Groep foto's

afgebeeld in het boek *Willem Diepraam.*

Foto's/Photographs. Amsterdam 1985;

Groep foto's afgebeeld in het boek

Landschap aan zee. Amsterdam 1995;

Groep van grote foto's gemaakt voor

tentoonstellingen. Bruikleen van de

heer Willem Diepraam, Amsterdam.

RP-F-2011-74 t/m 77

Bibliotheek

Selectie van bijzondere aanwinsten

The art of painting restored to its

simplest and surest principles.

Translated from the German of

Libertat (sic!) Hundertpfund

London, David Bogue, 1849. Aankoop

uit het Receptuurboeken Fonds.

BI-2011-2777

Groot schilderboek, waar in de

schilderkunst in al haar deelen

grondig werd onderweezen,

ook door redeneeringen en

prentverbeeldingen verklaard :

met voorbeelden uit de beste

konststukken der oude en

nieuwe puikschilderen

bevestigd : en derzelver wel- en

misstand aangewezen,

door Gerard de Lairesse. - Tweden

druk, vermeerdert met des schryvers

levensbeschrijving. Haarlem, Johannes

Marshoorn, 1740. - 2 dl. (in 1 band).

Schenking van mevrouw K.D.H.

Fremantle, Laren (NH). BI-2011-3928

Le moyen de devenir peintre en trois

heures et d'exécuter au pinceau les

ouvrages des plus grands maîtres,

sans avoir appris le dessin.

Amsterdam, chez M. Magérus,

1772. – Nouvelle édition, revue,

corr. & augm. BI-2011-3937

Nouveau traité de la perspective

des ombres, et de la théorie des

reflets, à l'usage des artistes

et des écoles de dessin

François Étienne Victor de Clinchamp.

Paris, Sautelet, 1826. BI-2011-0251

Nouveau traité de la perspective

linéaire à l'usage des artistes

et des écoles de dessin

François Étienne Victor de

Clinchamp. Paris, Carillan-Goery et

V. Dalmont, 1840. BI-2011-0250

On some further improvements

in lithographic printing

Charles Hullmandel. London, C.

Hullmandel, 1829. Lithographic

dedication leaf with explanatory

notes by Hullmandel. 8 lithographic

plates in various techniques

(one colour plate). Aankoop uit

het Receptuurboekenfonds.

BI-2011-3030

Photographie publicitaire

par Laure Albin Guillot. Paris, Gauthier-

Villars, 1933. Nouvelle bibliothèque

photographique. BI-2011-3950

Teeken-konst : Prima (-septima)

pars, 't eerste (-sevende) deel

van de teeken-konst

A. Bloemaert, inv. Amstelodam, F.

de Wit, exc., [ca. 1650-1680]. - 7

dl. in 1 bd.: 7 gegraveerde titelpag.

140 gravures. Aankoop uit het

Receptuurboekenfonds en het F.G.

Waller Fonds. BI-2011- 1293

The principles of beauty in

colouring systematized

David Ramsey Hay. Edinburg &

London, William Blackwood and Sons,

1845. 14 gravures met uitgesneden

handgekleurde voorbeeldstaaltjes

door Lizars naar Hay. Aankoop uit het

Receptuurboekenfonds. BI-2011-2778

Les quatre livres d'Albert Dvrer,

peintre & geometrien tres

excellent, de la proportion

des parties & pourtraicts

des corps humains

Quatre livres d'Albert Dürer ... tradvicts

par Loys Meigret lionnois, de langue

Latine en françoise. - Derechef reueu

& courigé de nouueau - A Arnhem,

chez lean Ieansz, 1614. Aankoop

uit het Receptuurboekenfonds.

BI-2011-1255

SHV

Samengesteld door Johan Pijnappel

en Irma Boom in opdracht van Paul

Fentener van Vlissingen. Utrecht,

SHV Holding, 1996. Uitgave ter

gelegenheid van het honderdjarig

bestaan van SHV. Schenking van Thony

Ruys, Wassenaar. BI-2011-1547

The single feather of

auspicious light : old Chinese

painting and calligraphy

Paul Moss. London, Sidney L. Moss,

2010. 4 vol. + 3 vol. of accordeon

folded plates. Schenking van Sydney

L. Moss, Londen. BI-2011-707-713

Teekenboekje voor

meergevorderden, inhoudende

onderscheidene afbeeldingen

van ossen, koeijen, schapen, enz.

enz. naar Potter en Van Berghem,

in 18 in koper geëtste platen

Amsterdam, Gebr. van Arum, [182?].

BI-2011-3854

Handschrift met

kunsttechnologische notities.

Noordoost Frankrijk, ca. 1800. Aankoop

uit het Receptuurboekenfonds.

BI-2011-2779

Lijst van nieuwe tijdschriften

- *Cambridge studies in conservation*

and material culture

- *Nautical research journal*

- *Palazzo Madama : studi e notizie (ruil)*

- *Report/Theo Niekus*

- *Scheepshistorie*

- *Vind (geschenk)*

- *West 86th*

Conserveren en restaureren

Beeldende kunst

Beeldhouwkunst

Behandelingen algemeen (onderhoud

collectie, aanwinsten, bestands-

catalogus, HNR - van kleinere

tot uitgebreidere behandelingen,

soms alleen onderzoek)

8 objecten, waaronder

Anoniem reliëf van marmer,

borstbeeld van een oude man met

karikaturale kop in profiel. Tweede

kwart 17de eeuw. BK-NM-3056

Rombout Verhulst beeld van

terracotta, *portret van Willem baron*

van Liere (1620-1654). Derde kwart

17de eeuw. BK-NM-11957-A

Rombout Verhulst beeld van

terracotta, *portret van Maria van*

Reygersbergh (1632-1674). Derde

kwart 17de eeuw. BK-NM-11957-B

Lorenzo Bartolini beeld van marmer,

portret van een onbekende dame.

Eerste kwart 19de eeuw. BK-2007-9

Bart van Hoven beeld van gips,

model van het verdwenen Atjeh-

monument te Batavia. Vierde

kwart 19de eeuw. NG-2005-16

Jean-Louis van Geel beeld van

terracotta, *groep van twee allegorische*

vrouwenfiguren met een leeuw. Eerste

kwart 19de eeuw. BK-2011-4

Ceramiek en glas

Behandelingen algemeen (onderhoud

collectie, aanwinsten, bestands-

catalogus, HNR - van kleinere

tot uitgebreidere behandelingen,

soms alleen onderzoek)

24 objecten, waaronder

Kom van aardewerk. Midden

Oosten, 10de eeuw. BK-1982-112

Ruit van gebrandschilderd

glas. Nederland, derde kwart

16de eeuw. BK-2011-1

Figuur van porselein. Weesp, derde

kwart 18de eeuw. BK-14559-J

Rotspiramide van porselein. China,

eerste kwart 18de eeuw. AK-MAK-592

Theepot van porselein. China, vierde

kwart 17de eeuw. AK-RBK-15875

Terrine van porselein. Weesp, derde

kwart 18de eeuw. BK-14542

Olie- en azijnstel van porselein. Weesp,

derde kwart 18de eeuw. BK-15547

Beeldengroep van biscuit. Loosdrecht,

vierde kwart 18de eeuw. BK-16054

Vaas van faience. Delft, vierde

kwart 17de eeuw. BK-16386

Beeld van porselein. Duitsland, derde

kwart 18de eeuw. BK-1978-171

Vaas van porselein. Frankrijk, derde

kwart 18de eeuw. BK-17514-A

Twee vazen van porselein.

Frankrijk, vierde kwart 18de

eeuw. BK-17510-A en B

Jardinière van porselein. Frankrijk,

vierde kwart 18de eeuw. BK-17512

Bloemhouder van faience. Delft, vierde

kwart 17de eeuw. BK-KOG-1533

Kandelaar van faience. Delft, vierde

kwart 17de eeuw. BK-1958-22

Klok van brons en porselein.

Frankrijk en Duitsland, tweede

kwart 18de eeuw. BK-17504

Twee kandelabers van brons

en porselein. Frankrijk en

Duitsland, tweede kwart 18de

eeuw. BK-17501-A en B

Bruiklenen, gastmusea en

reizende tentoonstelling

141 objecten van ceramiek, glas en steen

zijn gereedgemaakt voor opstelling en

bruikleen in binnen- en buitenland

Onderzoek

Serie van 6 Tang-dynastie

graffiguren. AK-MAK 65 t/m 70

Voortzetting van het in 2010 begonnen

onderzoek naar vervaardiging, koude

beschildering en toestand, i. s.m. dr.

Lucien van Valen, specialist op het

gebied van techniek van Chinese kunst

Portretbuste van Johann Neudörfer

de Jongere. BK-C-1994-1 Onderzoek

naar vervaardigingstechnieken

en beschildering

Edele en onedele metalen

Behandelingen algemeen (aanwinsten,

bestandscatalogus, HNR - van kleinere

tot uitgebreidere behandelingen,

soms alleen onderzoek)

Ca. 138 objecten, waaronder

Tafelservies een ensemble van

een verguld zilveren tafelservies

in empirestijl met het wapen van

Potekim, vervaardigd door Jean

Baptiste Claude Odier. Parijs,

1819. BK-17031 t/m BK-17039

Tafelstuk grotendeels van verguld

en geëmailleerd zilver, vervaardigd

door Wenzel Jamnitzer. Neurenberg,

tweede kwart 16e eeuw. BK-17040

Middeleeuws zilver 42 objecten,

waaronder de keten van het St.

Hubertusgilde (BK-NM-8843)

en de reliekhouder van de H.

Fredericus door Elias Scerpswert

(BK-NM-11450), 1200-1500

Verguld brons de 18de-eeuwse

collectie, behandeld voor de catalogus

Franse objecten en HNR, onder andere

een paar kroonluchters (BK-16893-A

en B) en een klok met porseleinen

plaques van Sèvres (BK-16672).

Nederlands zilver 16de -17de eeuw,

de laatste groep objecten uit de collectie

is behandeld en technisch beschreven

voor de betreffende bestandscatalogus,

onder andere een degen door Martinus

Merckse, NG-2002-23-241

Bruiklenen, gastmusea en

reizende tentoonstelling

235 objecten van edel en onedel metaal

zijn gereedgemaakt voor opstelling en

bruikleen in binnen- en buitenland.

Onderzoek en Masterclass

Bronzen Shiva. AK-MAK-187.

Onderzoek naar de vervaardiging-

techniek, samenstelling en herkomst,

met behulp van o.a. röntgen-, XRF- en

sampleonderzoek van het oppervlak

met de SEM (sampleonderzoek

i.s.m. de RCE en extern onderzoeker

Eveline Los; röntgenonderzoek i.s.m.

de dienst douane Rotterdam)

Naar het leven gegoten bronzen

dieren. BK-2009-79.

Onderzoek naar de samenstelling

en vervaardigingstechniek, met

behulp van o.a. röntgen-, XRF- en

microscopisch onderzoek, voor de

bestandscatalogus beeldhouwkunst.

Tafelstuk van Jamnitzer. BK-

17040-A. Onderzoek naar de verwijder-

de gravure/ets onderplaat. Onderzoek

naar reinigingsmethodes voor het zwart

geworden zilver (afstudeeronderzoek

stagiaire) en ontwikkeling van

reinigingsmethode op basis van

elektrolytische reductie. Nauwkeurige

analyse van de metaalsamenstelling

van het zilver (met behulp van ICP MS,

i.s.m. de VU, onderzoek loopt nog).

Masterclass ‘Historical silver plating:

art history, technology, science and

conservation’. Gesponsord door

het Migelien Gerritzen Fonds

Meubelen

Behandelingen algemeen (onderhoud

collectie, aanwinsten, bestands-

catalogus, HNR - van kleinere

tot uitgebreidere behandelingen,

soms alleen onderzoek)

14 objecten, waaronder

Dirk van Rijswijck tafelblad van zwart

marmer (toetssteen), ingelegd met

paarlemoer in een ebbenhouten rand,

voetstuk van eikenhout. Amsterdam,

ca. 1650-1660. BK-NM-1916

Anoniem schoorsteenmantel,

marmeren kolommen en gemarmerde

mantel met kwabranken en bloemen

waartussen drie wapenschilden

resp. van Clara Abba, Elisabeth

van Duynen en Agatha Munter,

afkomstig uit het Leprozenhuis,

Amsterdam, ca. 1665. BK-AM-22

Anoniem oester- of sterkabinet,

olijffineer en cederfineer op eikenhout.

Nederland, ca. 1680-1700. BK-1960-19

Adrien Faizelot Delorme commode

met chinees lakwerk op eikenhout,

versierd met verguld brons beslag en

marmeren blad. Frankrijk, ca. 1750.

BK-16652

Jan Hendrik Kuhn hangklok van

lindehout, verguld en groen en

bruin geschilderd. Amsterdam,

ca. 1792. BK-NM-8869

Anoniem verzamelaarskabinet,

mahoniefineer op eikenhout.

Nederland, ca. 1775-1800. BK-1956-44

Anoniem stapeldoos, opengewerkte

panelen, gesneden uit ivoor. China,

ca. 1810-1814. AK-NM-7006-B

Anoniem bureautafel, mahoniefineer

op eikenhout. Nederland, ca.

1875-1900. MU-227

Anoniem stapeldoos, opengewerkte

panelen en twee beschilderde

medaillons, gesneden uit ivoor. China,

ca. 1795-1810. AK-NM-7023

Anoniem ivoren bal met daarin acht

kleinere ballen met geometrische

opengewerkte patronen. Kanton,

ca. 1770-1780. AK-NM-7020

Anoniem briséwaaier van gesneden

ivoor met beschilderde medaillons.

China, ca. 1795. AK-RAK-2003-9

Anoniem briséwaaier van gesneden

ivoor, met de initialen ‘CGVR’, voor

Catharina Cornelia Geertruida van

Reede (van Oudtshoorn), de eerste

vrouw van A.E. van Braam Houckgeest.

Kanton, ca. 1795. AK-RAK-2005-3

Anoniem schilderijlijst behorende

bij Caesar van Everdingen, *Portret*

van Augusta. Ca. 2000. SK-A-5005

Anoniem twee lijsten voor

tegeltableaux, geverfd grenenhout.

Amsterdam, ca. 1885-1900. BK-

NM-5862 en BK-NM-5863

Bruiklenen, gastmusea en

reizende tentoonstelling

Ca. 100 meubelen en beeldhouwwerken

zijn gereedgemaakt voor opstelling en

bruikleen in binnen- en buitenland.

Externe restauraties

Toiletdoos lakwerk op houten kern.

Japan, ca. 1700-1800. AK-NM-6213

Lakdoos in de vorm van een

kraanvogel, lakwerk ingelegd met

parelmoer op houten kern. Japan,

ca. 1700-1800. AK-MAK-682

Tafeltje lakwerk op houten kern.

Japan, ca. 1775-1800. AK-MAK-884

Tafeltje lakwerk op houten kern.

Japan, ca. 1775-1800. AK-MAK-963

Zilverlakschaaltje lakwerk op

houten kern. Japan, ca. 1800-1900.

AK-MAK-697

Beuning kamer vrijleggen stucwerk

van plafond. Amsterdam,

1743-1748. BK-C-2007-1

Papier en foto’s

Behandelingen algemeen

Prenten en tekeningen: 760 stuks,

waaronder de prenten van Raimondi, prenten uit de Belgische school, 19de-eeuwse Nederlandse tekeningen, en 788 modeprenten in het kader van project ‘Catwalk’ Foto’s: 100 foto’s en 11 fotoalbums, waaronder 33 foto’s van Georg Hendrik Breitner. Aanwinsten (conserveren en opzetten): 1017 prenten en tekeningen en 375 foto’s, waaronder Nederlandse 20ste-eeuwse prenten, tekeningen en foto’s, Japanse prenten, 16de- en 17de-eeuwse prenten en Amerikaanse cyanotypieën.

Bruiklenen, gastmusea en reizende tentoonstelling

680 prenten, tekeningen, foto’s, fotoalbums en boeken zijn gereed-gemaakt voor opstelling en bruikleen in binnen- en buitenland.

Externe restauraties

Monnoyer, Jean Baptiste *Album met bloemstukken van Jean-Baptiste Monnoyer*, prentenalbum met kalfsleren band, ca. 1680-1695. RP-P-2011-65 **Sannes, Sanne** 130 foto’s uit de dummy voor het *Dagboek van een Erotomaan*, papier met opgeplakte foto’s, 1962-1967. RP-F-2007-191

Scheepsmodellen

Behandelingen algemeen (onderhoud collectie, aanwinsten, bestands-catalogus, HNR - van kleinere tot uitgebreidere behandelingen, soms alleen onderzoek) 20 objecten: NG-NM-11549, boegbeeld NG-MC-92, model van een achterschip NG-MC-504, model van een schip op een helling NG-MC-35, model van een mastkraan met tredmolen

NG-MC-101, model van een achterdek NG-MC-191, model van een kaapstander NG-MC-203, model van een kaapstander NG-MC-493, halfmodel van de *Soembing* NG-MC-499, model van een Engels oorlogsschip NG-MC-549, model van een koppeling NG-MC-654, model van een snauwschip NG-MC-660, model van een brik NG-MC-765, model van een caronnade NG-MC-790, draaibas met tweedruiven NG-MC-831, model van een vuurtoren NG-MC-1383, halfmodel van de *Atjeh* NG-MC-1394, model van een Indisch vaartuig NG-MC-1889-16, halfmodel van een sloep NG-2003-18, uithangbord Nummer onbekend, model van de *Noord-Brabant*

Schilderijen

Dijk, Philip van *Portret van Anna Maria Hoeufft (1646-1715), echtgenote van Jan Boudaen Courten*. SK-A-902 **Everdingen, Caesar Boëtius van Jonge vrouw met brede hoed. SK-A-5005 **Hodges, Charles Howard** *Lodewijk Napoleon, Koning van Holland, Stichter van het Rijksmuseum*. SK-A-653 **Sciavone, Giorgio** *Maria met Kind*. SK-A-3124 **Signorelli, Luca** *Sint Joris en de draak*. SK-A-3430 **Troostwijk, Wouter van** *Zelfportret*. SK-A-4857 **Vermeer, Johannes** *Brieflezende vrouw*. SK-C-251 **Wit, Jacob de** *Doop van de kamerling*. BK-C-2007-1-A**

Bruiklenen, gastmusea en reizende tentoonstelling

ca. 350 uur is aan schilderijen gewerkt

ter voorbereiding voor opstelling en bruikleen in binnen- en buitenland.

Externe restauraties

Pierre Prud’hon *Rutger Jan Schimmelpenninck (1761-1825). Gezant van de Bataafse Republiek te Parijs, met zijn vrouw Catharina Nahuys (1770-1844) en zijn kinderen Catharina en Gerrit*. Eerste kwart 19e eeuw. SK-A-3097 **N. Knop** *Gezicht op Smyrna*. Vierde kwart 18de eeuw. SK-A-3947

Onderzoek en Masterclass

- Dendrochronologie door dr. Peter Klein: diverse schilderijen
- Röntgenfotografie: diverse schilderijen
- IRR: diverse schilderijen
- *Hirox Digital Microscope*: diverse schilderijen
- Rembrandt Leerlingen Project: schilderijen van Govert Flinck en Ferdinand Bol in samenwerking met RCE en UvA
- Medewerking aan het *Thread Count Automation Project*, door C. Richard Johnson, Jr. (Cornell University), Don H. Johnson (Rice University), Robert G. Erdmann (University of Arizona) diverse schilderijen
- Onderzoeksproject Invloed van klimaatwisselingen op meubelen en paneelschilderijen in samenwerking met RCE, UvA, TU Eindhoven en Kasteel Amerongen
- Masterclass ‘Modular Cleaning Program’ door Chris Stravoudris. Gesponsord door het Migelien Gerritzen Fonds
- Bestandscatalogus 17de eeuw, deel II, Technical Notes: diverse schilderijen.

Schilderijlijsten

Lijst bij Johannes Vermeer, *Brieflezende*

vrouw (SK-C-251). SK-L-1037 **Lijst** bij Jan Ekels (II), *Een schrijver die zijn pen versnijdt* (SK-A-690). SK-L-1290 **Lijst** bij Barend Cornelis Koekkoek, *Bosgezicht* (SK-A-1546). SK-L-1763 **Lijst** bij Arnold Boonen, *Portret van Jan van Huysum* (SK-A-5008). SK-L-3616 **Lijst** bij Cesar van Everdingen, *Jonge vrouw met brede hoed* (SK-A-5005). SK-L-4593 **Lijst** bij Jean Baptiste Vanmour, *Een man van het eiland Kythnos* (SK-A-2047). SK-L-6266 **Lijst** bij Jean Baptiste Vanmour, *Portret van de grootvizier* (SK-A-2018). SK-L-6271 **Lijst** bij Jean Baptiste Vanmour, *Vrouw van het eiland Kythnos* (SK-A-2048). SK-L-6272 **Lijst** bij Duplessis, *Portret van Lodewijk XVI, koning van Frankrijk* (SK-A-3278). SK-L-4945 **Lijst** bij Bartholomeus van der Helst, *Prinses Mary Stuart* (SK-A-142). SK-L-4865.

Schilderijen waarvoor nieuwe lijsten zijn gemaakt

Haarlem, Cornelis Cornelisz van *De kindermoord te Bethlehem*. SK-A-128 **Huysum, Jan van** *Stilleven met bloemen*. SK-A-188; *Stilleven met bloemen en vruchten*. SK-C-155 *Jacob Marrel Stilleven met dode kikker*. SK-A-772 **Mostaert, Jan** *Portret van een Afrikaanse man*. SK-A-4986 **Musscher, Michiel van** *Portret van Cornelia Blaauw*. SK-W-22 **Seghers, Hercules** *Rivierdal*. SK-A-3120 **Steen, Jan van der** *Een ambassadeur op audiëntie bij sultan Ahmed III*. SK-A-4080; *Gezicht op de Dardanellen*.

SK-A-2053; *Gezicht op de Bosporus*. SK-A-2054; *Gezicht op Constantinopel en het Serail vanuit de Zweedse ambassade te Pera*. SK-A-2056 **Veen, Otto van** *De Bataven verslaan de Romeinen bij de Rijn*. SK-A-421; *De samenzwering van Claudius Civilis met de Bataven in het Schakerbos*. SK-A-422; *Brinio op het schild verheven*. SK-A-423; *De Bataven verslaan de Romeinen bij de Rijn*. SK-A-424; *De Bataven sluiten de Romeinen bij Vetara in*. SK-A-425; *De Bataafse belegering van het Romeinse legerkamp Vetara*. SK-A-426; *Na de val van Vetara laat Claudius Civilis zijn haar knippen terwijl zijn zoontje enige gevangenen doodt*. SK-A-427; *De bijeenkomst van de Galliërs te Reims*. SK-A-428; *Valentinus wordt krijgsgevangenen gemaakt*. SK-A-429; *Een avondmaal in een bos*. SK-A-430; *De Romeinen onder Cerealis verslaan Claudius Civilis door het verraad van een Bataaf*. SK-A-431; *De vredesonderhandelingen tussen Claudius Civilis en de Romeinse aanvoerder Cerealis*. SK-A-432 **Vinckboons** *Gezicht op de stad Raiebagh in Visiapoer, India*. SK-A-4473

Textiel

Behandelingen algemeen (onderhoud collectie, aanwinsten, bestands-catalogus, HNR - van kleinere tot uitgebreidere behandelingen, soms alleen onderzoek), waaronder **Wandtapijt** met de geschiedenis van Cephalus en Procris, wol en zijde. Delft, 1610. BK-1954-69-B **Gordijn** zijde en metaaldraadpassement. Frankrijk, 1793-1795. BK-15613-H-1-A **Gordijn** zijde en metaaldraadpassement. Frankrijk, 1793-1795. BK-15613-H-2-A

Gordijn zijde en metaaldraadpassement. Frankrijk, 1793-1795. BK-15613-H-2-B **Vouwstoel** hout, leer, koper. Nederland, 1620-1650. BK-15337 **Sjerp** zijde. België, 1800-1830. NM-NG-10385-191 **Muts** wol. Spitsbergen, 1642-1800. NG-2006-110-14 **Muts** wol, Spitsbergen, 1650-1800. NG-2006-110-5 *Wassen en vlakken van ca. 60 linnen damasten Eenvoudigere behandelingen aan 20 objecten voor HNR en eigen tentoonstellingen*

Boeken

- 28 boeken gerestaureerd
- 15 reparaties uitgevoerd
- 1 boek ingebonden
- 39 portefeuilles gemaakt
- Ca. 500 stofomslagen ingeplakt
- 38 boeken gerestaureerd en/of van omslagen voorzien door 3 externe restauratoren

Publicaties van het Rijksmuseum

Periodieken

Jaarverslag 2010 Rijksmuseum

Jaarverslag 2010 Rijksmuseum
Fonds

Oog

Oog in oog met kunst en geschiedenis

Jrg. 5 (2011), nr. 1 (laatste nummer)
Amsterdam: Rijksmuseum Tijdschrift
ISSN 1876-3561

The Rijksmuseum Bulletin

Jrg. 59 (2011), nrs. 1-4
Amsterdam: Rijksmuseum
ISSN 1877-8127

Boeken

Aziatische weelde. VOC-kunst in het Rijksmuseum / Asian Splendour.
Company Art in the Rijksmuseum

Jan van Campen en Ebeltje Hartkamp-Jonxis
Zutphen: Walburg Pers in samenwerking met het Rijksmuseum
95 p.
ISBN 9789057307416 (Ned)
ISBN 9789057307423 (Eng)
€ 24,95

Document Nederland jr.

Samengesteld door de afd. Publiek & Educatie van het Rijksmuseum
Amsterdam: Rijksmuseum
26 p.
Niet in de handel

Christiaan Snouck Hurgronje:
The First Western Photographer
in Mecca, 1884-1885

Durkje van der Wal
Amsterdam: Rijksmuseum
55 p. (Rijksmuseum Studies in
Photography, 9)
ISBN 9789071450327
€ 22,95

Kakiemon Porcelain. A Handbook

Menno Fitski
Leiden: Leiden University Press /
Amsterdam: Rijksmuseum
175 p.
ISBN 9789087281267
€ 79,95

Kiefer, Rembrandt, Kiefer

Rudi Fuchs [In Zusammenarbeit
mit Rijksmuseum, Amsterdam]
München: Hirmer
33 p.
ISBN 9783777438313
€ 24,90

Painters and Camera's: Exploring
New Ways of Looking around 1900

Saskia Ooms
Amsterdam: Rijksmuseum
55 p. (Rijksmuseum Studies in
Photography, 11)
ISBN 9789071450389
€ 22,95

Photography meets Film: Capa,
Ivens and Fernhout in China, 1938

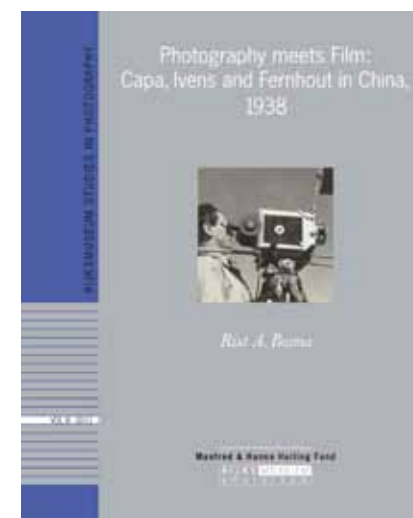
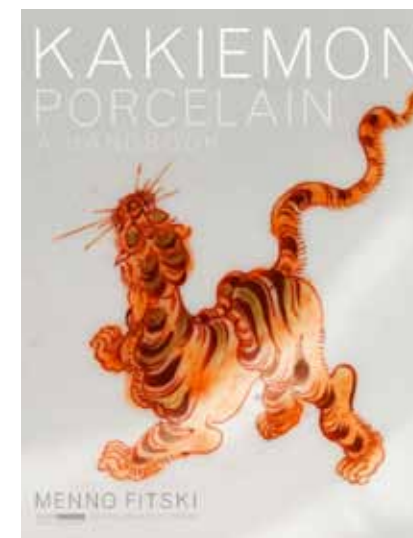
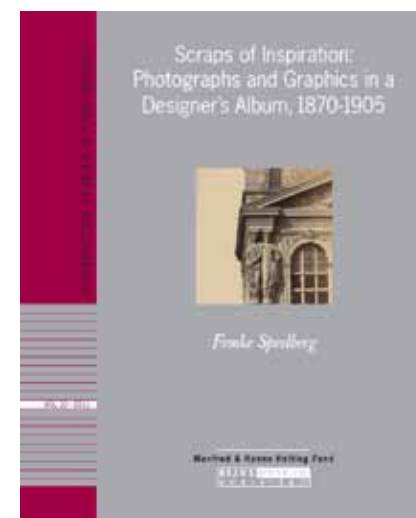
Rixt A. Bosma
Amsterdam: Rijksmuseum
55 p. (Rijksmuseum Studies in
Photography, 8)
ISBN 9789071450310
€ 22,95

Scraps of Inspiration: Photographs
and Graphics in a Designer's Album,
1870-1905

Femke Speelberg
55 p. (Rijksmuseum Studies in
Photography, 10)
ISBN 9789071450372
€ 22,95

Vermeer. Leven en werk van
een meesterschilder

Jasper Henderson, Victor Schiferli
Amsterdam: Rijksmuseum /
Nieuw Amsterdam
95 p.
ISBN 9789086890675 (Ned)
ISBN 9789086890682 (Eng)
€ 13,95

Publicaties van medewerkers

Reinier Baarsen

- 'Painting in silver, wood and mother-of-pearl', in: F.J. Duparc e.a., tent.cat. *Golden Dutch and Flemish Masterworks from the Rose-Marie and Eijk van Otterloo Collection*, Salem (Peabody Essex Museum) 2011, pp. 330-343.

Dirk Jan Biemond

- 'Amsterdamse miniaturen, een specialisme?', in: J. Endlich, *Nederlandse zilveren miniaturen uit de zeventiende en achttiende eeuw*, Zwolle 2011, pp. 10-11;
- 'Twee bokalen', *Bulletin van de Vereniging Rembrandt* 21 (2011), nr. 3, pp. 30-33.

Mattie Boom

- 'Photobooks read like novels', in: *Livres de Photographies*, Pierre Bergé 3 mei 2011, p. 6;
- 'Street scene and plein air. A new category in late 19th century (amateur) photography', *Colloque Musée d'Orsay*, pp. 537-548;
- 'Willem Diepraam, a Slow Photographer', *The Rijksmuseum Bulletin* 59 (2011), nr. 4, pp. 392-413;
- [met Hans Rooseboom, red.] Rixt A. Bosma, *Photography meets Film: Capa, Ivens and Fernhout in China, 1938*; Durkje van der Wal, *Christiaan Snouck Hurgronje: The First Western Photographer in Mecca, 1884-1885*; Femke Speelberg, *Scraps of inspiration: Photographs and Graphics in a Designer's Album, 1870-1905*; Saskia Ooms, *Painters and Cameras: Exploring*

New Ways of Looking around 1900, Amsterdam 2011, Rijksmuseum Studies in Photography, 8, 9, 10 en 11.

Ellen van Bork

- 'Money Laundering, The Conservation of Coins and Coin Hoards at the British Museum', in: *The British Museum and the Future of UK Numismatics. Proceedings of a conference held to mark the 150th anniversary of the British Museum's Department of Coins and Medals*, Londen 2011, pp. 25-27.

Sarah Broekhoven

- 'Hebzucht, dwaasheid en tragiek', *De Boekenwereld* 28 (2011) nr. 1, pp. 41-46;
- [met Robert-Jan te Rijdt] entries 45-55 in: Paul Knolle en Everhard Korthals Altes (red.), tent.cat. *Nicolaas Verkolje 1673-1746. De fluweelen hand*, Enschede (Rijksmuseum Twenthe) 2011, pp. 151-171.

Duncan Bull

- 'Caravaggio and Pietro Aretino', *The Burlington Magazine* 153 (2011), nr. 1302, p. 607;
- [met Anna Krekeler] 'An intrusive portrait by Goya', *The Burlington Magazine* 153 (2011), nr. 1303, pp. 668-673.

Jan van Campen

- 'Masters of the Knife. Chinese carving in wood, ivory and soapstone', *The Rijksmuseum Bulletin* 59 (2011), nr. 2, pp. 152-173;
- [met Ebeltje Hartkamp-Jonxis], *Aziatische Weelde. VOC-kunst in het Rijksmuseum / Asian Splendour. Company Art in the Rijksmuseum*, Zutphen/Amsterdam 2011.
- 'Exotisch pronken; de collectie Oosters porselein', in: A. de Vries (red.),

Duivenvoorde; bewoners, landgoed, kasteel, interieur en collectie, Zwolle/ Voorschoten 2010, pp. 184-195.

Dionysia Christoforou

- [met Claire Phan-Tan-Luu] 'Electroluminescence Panels—Light Sheets', 'Dino-Lite®—Digital Microscope', *IADA Journal of paper conservation* 12 (2011), nr. 1;
- [met Claire Phan-Tan-Luu] 'Berlin Tissue: It's Worth Every Penny!', *IADA Journal of paper conservation* 12 (2011), nr. 2;
- [met Claire Phan-Tan-Luu] 'Thermosmart® Liquid Crystal Thermometers', *IADA Journal of paper conservation* 12 (2011), nr. 4.

Femke Diercks

- 'Manfred Sellink, director of Musea Brugge interviewed by Femke Diercks, junior curator applied arts at the Rijksmuseum Amsterdam', CODART website, gepubliceerd 5 januari;
- 'My Dear Rose-Marie, Dear Eijk, a short history of the Van Otterloo collection', in: F.J. Duparc e.a., tent.cat. *Golden Dutch and Flemish Masterwork from the Rose-Marie and Eyk Van Otterloo Collection*, Salem (Peabody Essex Museum) 2011, pp. 32-47;
- 'Een paar Amsterdamse dessert-trommels in Harlingen', in: *De Stavelij jaarboek, 2010/2011* Nijmegen 2011, pp. 184-190;
- 'Ambities in Email', *The Rijksmuseum Bulletin* 59 (2011), nr. 4, pp. 369-390.

Paul van Duin

- 'Panels in Furniture: Observations and Conservation Issues', in: *Facing the Challenges of Panel Paintings Conservation: trends, treatments and training*, Los Angeles 2011, pp. 92-103.

Menno Fitski

- *Kakiemon Porcelain. A Handbook*, Leiden/Amsterdam 2011;
- 'Straks weer te zien in het Rijksmuseum: een jaden *cong*', *Aziatische Kunst* 41 (2011), nr. 2, pp. 24-25;
- Boekbespreking van John M. Rosenfield, *Portraits of Chôgen. The Transformation of Buddhist Art in Early Medieval Japan* (Leiden 2010), *Andon* (2011), nr. 90, pp. 67-70.

Ludo van Halem

- [met Ruud Schenk] 'Twee versies van Karel Appels Vogel uit 1951', *Bulletin van de Vereniging Rembrandt* 21 (2011), nr. 2, pp. 6-11; idem in *Groninger Museum Magazine* 24 (2011), nr. 2, pp. 41-47;
- [met Harm Stevens] 'Acquisitions Twentieth Century. Art and Design from the Machine Age', *The Rijksmuseum Bulletin* 59 (2011), nr. 3, pp. 300-317.

Gijs van der Ham

- 'De dominee en zijn kleinzoon. Verhaal van een familie', in: *Honderd-tweede Jaarboek van het Genootschap Amstelodamum* (2010), pp. 36-61.

Freek Heijbroek

- 'Aimabel zakenman met internationale relaties. Saam Nijstad (1922-2011), kunsthandelaar en antiquair', *NRC/Handelsblad*, 15 januari 2011;
- 'VHOK 1911-2011, in kort bestek', in: *Uit de kunst! 100 jaar Nederlandse kunsthandel*, Apeldoorn (Paleis Het Loo), pp. 10-11.

Jan de Hond

- 'Foreword', *The Rijksmuseum Bulletin* 59 (2011), nr.1, pp. 2-5;

- [met Luitgard Mols] 'A Mamluk Basin for a Sicilian Queen', *The Rijksmuseum Bulletin* 59 (2011), nr. 1, pp. 6-32;
- 'De Heilig Land Stichting als een voorbeeld van bijbels oriëntalisme', *Deseipientia* 18 (2011), nr. 1, pp. 18-24;
- 'Handelswaar en souvenirs. Islamitische kunst uit het Amsterdamse Rijksmuseum in Leiden', *Archeologie Magazine* (2011), nr. 3, pp. 56-59.

Ab Hoving

- [met Dolph Blussé van Oud-Alblas] 'Stadsjacht van Gouda', in: *Scheepshistorie 11. Het schaalmodel als reconstructie* (april 2011), pp. 56-71;
- in idem: 'Scheepsmodellen in kerken', pp. 54-55;
- in idem [met Cor Emke]: 'Zeventiende-eeuwse scheepstypen: de kaag', pp. 34-45;
- 'Tewaterlatingen in de Gouden Eeuw', in: *Scheepshistorie 12. Het schaalmodel als Reconstructie* (oktober 2011), pp. 22-27;
- in idem: 'Het Scheepvaartmuseum in Amsterdam opent de deuren weer', pp. 34-37;
- in idem: 'Het model van de walvisvaardersfluit Paerel', pp. 74-81;
- in idem: 'Ariadne op Naxos, Giralomo dai Libri', pp. 82-85;
- in idem [met Cor Emke]: 'Het smalschip', pp. 92-107;
- *The Statenjacht Utrecht* (red.), Florence (Or), USA 2011.

Lotte Jaeger

- [met J. Hillegers] 'Salomon Saverij, een plaatsnijder en zijn vrienden', in: E. Kolfin en J. van der Veen (red.), *Gedrukt tot Amsterdam. Amsterdamse prentmakers en -uitgevers in de Gouden Eeuw*, Amsterdam / Zwolle 2011, pp. 120-163.

Elsje Janssen

- 'Inleiding' en 'Is er genoeg passie in uw job?', in: *Behoud en Beheer - Berichten 2010*, Antwerpen 2011, pp. 5, 7-11;
- 'Kijkdepot. Over verzamelen en verzamelaars', in: *MAS Gids*, Antwerpen 2011, pp. 10-25;
- 'Les artistes-lissiers aujourd'hui', in: *La Tapisserie hier et aujourd'hui, XXIVes Rencontres de l'École du Louvre*, Parijs 2011, pp. 165-176;
- 'Tapisserietapijten van Peru. De invloed van de Spaanse kolonisator op de pre Colombiaanse traditie', in: *Stichting Textielcommissie Nederland, Jaarboek 2009*, Amsterdam 2011, pp. 36-45;
- 'Van Tuft tot Tapijt', in: *Atelier Vera Vermeersch*, Tiel 2011, pp. 102-104;
- 'Textiles', in: *Abstracts ICOM-CC 16th Triennial Conference*, Lissabon 2011, pp. 278-279;
- [met V. Kontozova, B. Krupinska, R. van Grieken, H. Moris, D. Aerts, L. Watteeuw, M. Van Bosch, A. Peckstadt] 'Research for Preventive Conservation and Optimal Presentation of World Heritage in Museum Plantin-Moretus, Antwerp', in: *ICOM-CC 16th Triennial Conference Preprints*, Lissabon, 19-23 september 2011;
- 'From the Coordinator', en 'ICOM-CC Triennial Conference at Lisbon', *Textiles Working Group Newsletter* (2011), nr. 30, pp. 1-3;
- 'Coordinator's Welcome' en 'Report on the ICOM-CC Triennial Conference in Lisbon, September 19-23 2011', *Textiles Working Group Newsletter* (2011), nr. 31, pp. 1-2, 9-13;
- Boekbespreking *Fünf Jahrzehnte Textilkonservierung: Erinnerungen an die Anfänge. Mechthild Flury-Lemberg im Gespräch mit Ulrich Schiessl*, (Bern 2009), *Studies in Conservation* (2011), nr. 56, pp. 313-314.

Rianneke Jelles

- 'Cornelis van Noorde en de Heilige Barbara van Jan van Eyck', *De Boekenwereld* 27 (2011), nr. 5, pp. 311-314.

Martin Jürgens

- 'Digitale afdrukken – Wat is een fotoafdruk (en wat niet)?', *RNM@gazine* (2011), nr. 3, pp. 14-20;
- [met H. Maes en H. Koning] 'Verpakken van fotografische materialen', *Fotografisch geheugen* (2011), nr. 70, pp. 13-25.

Geert-Jan Koot

- 'De magnifieke leeszaal en etalage van het Rijksprentenkabinet', *Collectie, mediavakblad voor bibliotheekmedewerkers* 5 (2011), nr. 2, pp. 24-27.

Anna Krekeler

- [met Duncan Bull] 'An intrusive portrait by Goya', *The Burlington Magazine* 153 (2011), nr. 1303, pp. 668-673.

Michel van de Laar

- [met Arie Wallert] 'Werkwijzen, trucs, materialen: vervalsingen op het hoogste niveau', in *Boijmans Studies: De Vermeers van Van Meegeren, kennerschap en de techniek van het vervalsen*, Rotterdam 2011, pp. 66-100;
- [met Arie Wallert] 'Yellows and Blues: re-examination of Vermeer forgeries', *ICOM-CC 16th Triennial Conference Preprints*, Lissabon, 19-23 september 2011.

Robert van Langh

- [met G. Burca, J.A. James, W. Kockelmann, M.E. Fitzpatrick, S.Y. Zhang en J. Hovind] 'A New Bridge Technique for Neutron Tomography and Diffraction Measurements', Paper

- submission 9th World Conference on Neutron Radiography, Kwa-Maritane, Zuid-Afrika, oktober 2010;
- [met J.A. James, G. Burca, W. Kockelmann, S.Y. Zhang, E. Lehmann, M. Estermann en A. Pappot] 'New insights into alloy compositions: studying Renaissance bronze statuettes by combined neutron imaging and neutron diffraction techniques', *Journal of Analytical Atomic Spectrometry* (2011), nr. 26, pp. 949-958;
- In idem [met L. Bartoli, J. Santisteban en D. Visser]: 'Casting technology of Renaissance bronze statuettes: the use of TOF-neutron diffraction for studying afterwork of Renaissance casting techniques', pp. 892-898.

Huigen Leeflang

- [met Christiaan Vogelaar, Jan Piet Filedt Kok, Ilja Veldman] red. tent.cat. *Lucas van Leyden en de Renaissance*, Leiden (Museum de Lakenhal) 2011;
- in idem: 'De prentmaker Lucas van Leyden. Zijn werkwijzen, voorbeelden en genie', pp. 120-149, 191-193 en 25 entries, pp. 238-243, 248, 254-261, 263-264, 280-286, 294-295, 300, 303-309, 311;
- 'Acquisitions. The Print Room', *The Rijksmuseum Bulletin* 59 (2011), nr. 2, pp. 186-207;
- 'Sine Cerere et Baccho friget Venus' 'after' Barthelomeus Spranger: An Early Parody of Style', in: A.W.A. Boschloo e.a. (red.), *Aemulatio: imitation, emulation and invention in Netherlandish art from 1500 to 1800. Essays in honor of Eric Jan Sluijter*, Zwolle 2011, pp. 89-102.

Wim Pijbes

- 'The happy hunter', *The European Fine Art Fair Maastricht* 11,

- Helvoirt 2011, pp. 14-17;
- 'Met visie snoeien doet bloeien. Overheid moet sterke merken in de kunst koesteren maar ook in toekomst investeren', *Het Financieele Dagblad*, 1 juli;
 - 'Mijn eerste museum: niet zo, maar zo', *Elsevier*, 9 juli;
 - 'Ruim baan voor voetgangers', *Het Parool*, 13 september;
 - [met Axel Rüger, Simon Reinink, Jan Raes en Patrick van Mil] 'Extra aftrek voor schenking aan kunst hard nodig', *NRC Handelsblad*, 14 oktober;
 - 'Sterke merken zijn ons nationale kapitaal', *Liber amicorum Judith van Kranendonk: De kracht van cultuur en media*, Den Haag 2011, p. 11;
 - 'Aan de vooravond van culturele bloei', *Het Parool*, 17 december.

Jenny Reynaerts

- [met Stella Versluys-Van Dongen] 'A Portrait of the Artist as a Young Man. Edgar Degas Inspired by Rembrandt', *The Rijksmuseum Bulletin* 59 (2011), nr. 2, pp. 103-132;
- 'Toeval of opzet? Rembrandt en Degas', *Kunstschrift* 55 (2011), nr. 4, pp. 34-37.

Willem de Ridder

- [met Arie Wallert] 'About skin: technical examination of paintings by Adriaen van der Werff', in: *Studying Old Master Paintings - Technology and Practice, The National Gallery Technical Bulletin 30th Anniversary Conference Postprints*, Londen 2011, pp. 1180-1185.

Robert-Jan te Rijdt

- 'De tekeningen van Nicolaas Verkolje' en entries 27-44, in: Paul Knolle en Everhard Korthals Altes (red.), tent. cat. *Nicolaas Verkolje 1673-1746*.

- De ftuwelen hand*, Enschede (Rijksmuseum Twenthe), pp. 110-149;
- in idem [met Sarah Broekhoven]: entries 45-55, pp. 151-171;
 - [anoniem], Entries in Annemarie Stefes, *Niederländische Zeichnungen 1450-1850; Die Sammlungen der Hamburger Kunsthalle, Kupferstichkabinett*, Hamburg 2011, voor cat. nrs. 87, 201-202, 209, 229, 258, 292, 395, 470, 478, 497, 500-502, 583-589, 605, 809, 867, 906, 931, 940-941, 949, 955, 1007, 1191-1192.

Pieter Roelofs

- 'Gabriel Metsu, maître de la peinture de genre', *L'Estampille/L'Objet d'Art* (2011), nr. 464, pp. 34-45;
- 21 entries in tent. cat. S. Haag, R. de Leeuw, C. Becker (red.), *Wintermärchen. Winter-Darstellungen in der europäischen Kunst von Bruegel bis Beuys*, Wenen (Kunsthistorisches Museum)/Zürich (Kunsthhaus) 2011, cat. nrs. 50-53, 56-58, 67, 70-72, 74-78, 80, 82-83, 86, 89.

Hans Rooseboom

- 'Een foto zegt soms minder dan duizend woorden. De saaiste fotograaf van Nederland', *Fotografisch geheugen* (2011), nr. 69, pp. 20-21;
- 'Een foto zegt soms minder dan duizend woorden. De lege envelopjes van Breitner', *Fotografisch geheugen* (2011), nr. 70, pp. 40-41;
- 'Mentzel aan Zee', in: *Sculptuur Studies 2010*, Zwolle 2011, pp. 50-55;
- 'Een foto zegt soms minder dan duizend woorden. De wereld in blauw (So blue, so blue)', *Fotografisch geheugen* (2011), nr. 71, pp. 20-21;
- 'Movement Studies in an Urban Setting. The Photographs of George Hendrik Breitner', in: Elizabeth

- W. Easton (red.), *Snapshot. Painters and Photography, 1888-1915*, New Haven/Londen 2011, pp. 83-89;
- 'At the Turning Point. Reinier van der Lingen and the tradition of photographing one's own children', *Scherpte/Diepte / Depth of Field* 1 (2011), nr. 1, <http://journal.depthof-field.eu/vol01/nr01/a04/en>;
 - 'George Hendrik Breitner. De fotograaf/George Hendrik Breitner. The Photographer', <http://breitner.rkdmonographs.nl/>;
 - 'Het jaar van Breitner. De herontdekking van het fotografische oeuvre van een schilder', *PhotoQ Jaarboek 2011 2012 - De ontdekking*, pp. 90-101;
 - 'Een foto zegt soms minder dan duizend woorden. De kleinste', *Fotografisch geheugen* (2011), nr. 72, pp. 22-23;
 - [met Mattie Boom, red.] Rixt A. Bosma, *Photography meets Film: Capa, Ivens and Fernhout in China, 1938*; Durkje van der Wal, *Christiaan Snouck Hurgronje: The First Western Photographer in Mecca, 1884-1885*; Femke Speelberg, *Scraps of inspiration: Photographs and Graphics in a Designer's Album, 1870-1905*; Saskia Ooms, *Painters and Cameras: Exploring New Ways of Looking around 1900*, Amsterdam 2011, Rijksmuseum Studies in Photography, 8, 9, 10 en 11.

Marijn Schapelhouman

- 'Voorwoord', in: Bauke Marinus e.a. (red.), *Jakob Kruijff Graficus (1917-2001)*, Amsterdam 2011, p. 5.

Frits Scholten

- Handzaam Verzamelen, Rede uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van bijzonder hoogleraar Rijksmuseum-leerstoel Theorie en geschiede-*

- nis van de collectievorming, vanwege het Rijksmuseum Fonds bij de faculteit der Letteren van de Vrije Universiteit Amsterdam*, Amsterdam 2011 (particuliere uitgave, ISBN 978 90 71450 00 6);
- 'Bald or headband?', *The Rijksmuseum Bulletin* 59 (2011), nr. 2, pp. 183-184;
 - 'A prayer-nut for François Du Puy', *The Burlington Magazine* 153 (2011), nr. 1300, pp. 447-451;
 - Entries in: tent. cat. *Matter of light and flesh. Alabaster in the Netherlandish sculpture of the 16th and 17th centuries*, Gdańsk (Muzeum Narodowe) 2011, pp. 124-127 en 176-179;
 - 'A prayer nut in a silver housing by "Adam Dirckz"', *The Rijksmuseum Bulletin* 59 (2011), nr. 4, pp. 323-347;
 - 'Geleerdheid in klassieke eenvoud: de monumenten van Boerhaave en Camper', in: E. den Hartogh en J. Veerman, *De Pieterskerk in Leiden. Bouwgeschiedenis, inrichting en denktekens*, Zwolle 2011, pp. 403-410;
 - *European Sculpture and Metalwork, The Robert Lehman Collection, catalogue XII*, New York 2011.

Eveline Sint Nicolaas

- 'From Sultan to Swindler. Seven Portraits from Cornelis Calkoen's Series of "Turkish Paintings"', *The Rijksmuseum Bulletin* 59 (2011), nr. 1, pp. 34-57;
- 'A secret weapon in the collection of the Rijksmuseum?', *The ICOMAM Magazine* (2011), nr. 5, p. 57;
- Recensie van Olga van der Klooster en Michel Bakker, *Architectuur en bouwcultuur in Suriname*, (Amsterdam 2009), *OSO Tijdschrift voor Surinamistiek en het Caraïbisch gebied* 30 (2011), nr. 2, pp. 423-425.

Anna Ślaczka

- 'The iconography of the deities in

- the Devyâmata, an early Shaiva pratishtântara, and the art of Bengal', *Journal of Bengal Art* (2011), nr. 16, pp. 157-167;
- 'Temple consecration rituals in the Hindu tradition of South and Southeast Asia. A study of the textual and archaeological evidence', in: Piotr Balcerowicz en Karl Potter (red.), *Art, Myths and Visual Culture of South Asia*, Delhi 2011, pp. 99-113;
 - 'The depositing of the embryo' - Temple consecration rituals in the Hindu tradition', in: Pierre-Yves Manguin e.a. (red.), *Early Interactions between South and Southeast Asia. Reflections on Cross-Cultural Exchange*, Singapore 2011, pp. 429-438;
 - Recensie van F. Otter, *Residential Architecture in Bhoja's Samarâḡanasâtradhâra*, (Delhi 2010), *Indo-Iranian Journal* (in press);
 - 'Tentoonstelling Handelswaar en Souvenirs - islamitische kunst uit het Rijksmuseum Amsterdam', *Aziatische Kunst* 41 (2011), nr. 2, pp. 30-35;
 - 'Straks weer te zien in het Rijksmuseum. Godin die de buffeldemon doodt', *Aziatische Kunst* 41 (2011), nr. 3, pp. 18-20;
 - 'Ik heet geen Nandi! Nogmaals over de stier van Siva', *Aziatische Kunst* 41 (2011), nr. 4, pp. 26-36.

Erika Smeenk-Metz

- [met Manja Zeldenrust en Arie Wallert] 'Young woman in a Broad-Brimmed Hat. Painting Technique and Restoration', *The Rijksmuseum Bulletin* 59 (2011), nr. 3, pp. 222-235.

William A. Southworth

- 'River settlement and coastal trade. Towards a specific model of early state development in Champa', in: Trần Ký

- Phong en Bruce M. Lockhart (red.), *The Cham of Vietnam: History, Society and Art*, Singapore 2011, pp. 102-119;
- [met Arlo Griffiths] 'Études du Corpus des Inscriptions du Campâ II. La stèle d'installation de Śrî Ādideveśvara: Une nouvelle inscription de Satyavarman trouvée dans le temple de Hoà Lai et son importance pour l'histoire du Pânduranga', *Journal Asiatique* 299 (2011), nr. 1, pp. 271-317.

Laurent Sozzani

- 'An Update on Microclimate Vitrines for Paintings', in: Alan Phenix en Sue Ann Chui, (red.), *Facing the Challenges of Panel Painting Conservation: Trends, Treatments and Training: Proceedings of a symposium at the Getty Center, May 2009*, Los Angeles 2009.

Harm Stevens

- 'The resonance of violence in collections', in: Susan Legêne, Janneke van Dijk (red.), *The Netherlands Indies at the Tropenmuseum. A colonial history*, Amsterdam 2011, pp. 29-37;
- [met Ludo van Halem] 'Acquisitions Twentieth Century. Art and Design from the Machine Age', *The Rijksmuseum Bulletin* 59 (2011), nr. 3, pp. 301-317.

Lisette Sulenta

- "'Wacht u voer die katzen...!'" Waarschuwing en moraal in een prent van Pieter van der Heyden', *De Boekenwereld* 27 (2010), nr. 2, pp. 113-116.

Matthias Ubl

- 'Joachim Patinir. Landschap met de vernietiging van Sodom en Gomorra, ca. 1521' en 'Anoniem, Antwerpen. Landschap met de verleiding van Lot en zijn dochters, ca. 1520-1530', in:

Christian Vogelaar e.a. (red.), tent.cat. *Lucas van Leyden en de Renaissance*, Leiden (Museum de Lakenhal) 2011, pp. 221-223.

Jeroen Vandommele

- *Als in een spiegel. Vrede, kennis en gemeenschap op het Antwerpse Landjuweel van 1561*, (diss.), Hilversum 2011;
- 'Mirroring God, Reflecting Men. Shaping Identity Through Knowledge in the Antwerp Plays of 1561', in: B. Ramakers (red.), *Understanding Art in Antwerp Classicising the Popular, Popularising the Classic (1540-1580)*, Leuven 2011.

Ige Verslype

- 'The restoration of 'Woman in Blue Reading a Letter' by Johannes Vermeer', in: tent.cat. *Communication: Visualizing the Human Connection in the Age of Vermeer*, Kyoto (Kyoto Municipal Museum of Art)/Sendai (Miyagi Museum of Art)/Tokio (Bunkamura Museum of Art), 2011-2012, pp. 185-189.

Jeroen van der Vliet

- Boekbespreking van Christina Deggim, *Hafenleben in Mittelalter und früher Neuzeit*, (Hamburg 2005), *The Northern Mariner/Le marin du nord* 21 (2011), nr. 3, pp. 292-294.

Anneke Vrijdag

- 'Paaien en promoveren', *De Boekenwereld* 28 (2011), nr. 2, pp. 121-123.

Arie Wallert

- [met E. van Duijn, J.P. Filedt Kok, A. Vandivere, en M. Wolters] 'Developments in the underdrawing and painting technique of the sixteenth-cen-

tury Leiden School, in particular the workshops of Cornelis Engebrechtsz and Lucas van Leiden', in: *Studying Old Master Paintings. Technology and Practice*, The National Gallery Technical Bulletin 30th Anniversary Conference Postprints, Londen 2011, pp. 104-110;

- In idem [met F. Lammertse en M. Wolters]: 'In search of the right colour: colour notations in a late sixteenth-century Dutch painting', pp. 111-117;
- In idem [met Willem de Ridder]: 'About skin: technical examination of paintings by Adriaen van der Werff', pp. 1180-1185;
- in idem [met E. Hermens]: 'James McNeill Whistler: fluidity finish and experiment', pp. 229-236;
- [met W. de Nolf, J. Dik, G. Vandersnickt, en K. Janssens] 'High Energy X-ray Powder Diffraction for the Imaging of (hidden) Paintings', *Journal of Analytical Atomic Spectrometry* (2011), nr. 25, pp. 123-130;
- 'Early Netherlandish Manuscript Illumination: Technical Aspects of Illuminations in the Rime Bible of Jacob van Maerlant', *Revista de História da Arte* (2011), nr. 1 serie W., pp. 184-193;
- [met Michel van de Laar] 'Yellows and Blues: re-examination of Vermeer forgeries', *ICOM-CC 16th Triennial Conference Preprints*, Lissabon, 19-23 september 2011;
- [met Erika Smeenk-Metz en Manja Zeldenrust] 'Young Woman in a Broad-Brimmed Hat. Painting Technique and Restoration', *The Rijksmuseum Bulletin* 58 (2011), nr. 3, pp. 222-235;
- [met Michel van de Laar] 'Werkwijzen, trucs, materialen: vervalsingen op het hoogste niveau', in *Boijmans Studies: De Vermeers van Van Meegeren, kennerschap en de techniek van het vervalsen*, Rotterdam 2011, pp. 66-100.

Gregor J. M. Weber

- 'Dirck van Baburen's *Achilles before the dead body of Patroclus* acquired by the Gemäldegalerie Alte Meister, Kassel', *The Burlington Magazine* 153 (2011), nr. 1295, pp. 90-91;
- 'Der Künstler als Edelmann. Bernardo Bellotto (1721-1780). Architekturcapriccio mit dem Selbstbildnis [...]', *Weltkunst* (2011), nr. 3, pp. 34-36;
- 'Young Woman in a Broad-Brimmed Hat. A Newly Acquired Painting by Caesar Boëtius van Everdingen', *The Rijksmuseum Bulletin* 59 (2011), nr. 3, pp. 211-220;
- 'La Peinture de Caravage: Source d'inspiration des artistes néerlandais du XVIIe siècle', tent.cat. *Ilone et George Kremer. Héritiers de l'Âge d'Or hollandais*, Parijs (Pinacothèque de Paris) 2011, pp. 170-181;
- 'Jan Weenix, Südamerikanischer Königsgeier; Jagd- und Früchtetillleben, in der Ferne der Landsitz Rijksdorp bei Wassenaar', in: tent.cat. *Von Schönheit und Tod. Tierstillleben von der Renaissance bis zur Moderne*, Karlsruhe (Staatliche Kunsthalle Karlsruhe) 2011, pp. 266-269.

Manja Zeldenrust

- [met Erika Smeenk-Metz en Arie Wallert] 'Young woman in a Broad-Brimmed Hat. Painting Technique and Restoration', *The Rijksmuseum Bulletin* 59 (2011), nr. 3, pp. 222-235.

Presentaties en lezingen door medewerkers

Mieke Albers

- 'The Use of Evacon-R as a Thermoplastic Adhesive in the Conservation of the Silk Curtains and Hangings of a Period Room at the Rijksmuseum, Amsterdam', symposium 'Adhesives and Consolidants for Conservation: Research and Applications', Canadian Conservation Institute, Ottawa, 18 oktober.

Hubert Baija

- 'Auricular Picture Frames Restored', symposium 'Filling and Retouching: Paintings and Painted Surfaces', SRAL, Maastricht, 23 mei;
- 'Herinlijsting in het Rijksmuseum', Schilderijlijstenproject RCE, Museum Boijmans Van Beuningen, 15 december.

Dirk Jan Biemond

- 'Nederlands middeleeuws zilver', workshop Amsterdam/Maastricht Summeruniversity, 15 augustus;
- Verhaal op zaal: "'De wereld in het klein": twee globebokalen van Christoph III Ritter', 30 september.

Jonathan Bikker

- Presentaties over de *Staalmeesters* en over Willem Drost, International Colloquium 'Rembrandt and his Circle', Queen's University, Bader International Study Centre, Herstmonceux Castle, Hailsham (UK), 21-24 juli;
- 'De nieuwe bestandscatalogus', schilderijen van het Rijksmuseum',

hoorcollege Masterprogramma Beeldende kunst tot 1850, Universiteit Utrecht, 12 oktober.

Mattie Boom

- 'Breitner, pionier van de straatfotografie', rondleiding over de tentoonstelling voor International Circle, Institut Neerlandais, Parijs, 10 november;
- 'Willem Diepraam. Een schenking aan het Rijksprentenkabinet', Rijksmuseum, 9 december.

Ellen van Bork

- 'Money Laundering, The Conservation of Coins and Coin Hoards at the British Museum', conferentie 'The British Museum and the Future of UK Numismatics', Londen, 18 februari.

Iskander Breebaart

- Module 'kennismaking materialen', voor deelnemers cursus behoudsmedewerkers van het Nationaal Archief, Rijksmuseum, 8 november.

Annemies Broekgaarden

- Presentatie 'Hands On! International' en lancering International Children's Museum Award, Bologna Children's Book Fair, Bologna, 30 maart;
- 'How to make your museum more accessible for children?', Intensivdagarna, Gotland, Zweden, 5 december.

Duncan Bull

- 'Van Claude Lorrain tot Rineke Dijkstra', Teylers Museum, Haarlem, 21 april;
- 'De langdurige invloed van Claude Lorrain', Teylers Museum, Haarlem, 19 november.

Jan van Campen

- 'Porcelain in the Dutch interior',

workshop '17th Century porcelains for the Netherlands', Leeuwarden, 12 en 13 mei;

- 'Bijzondere bestellingen', ter gelegenheid van de presentatie van het boek *Aziatische Weelde*, Spui 25, Amsterdam, 11 oktober.

Taco Dibbits

- Opening *Handelswaar en Souvenirs, Islamitische kunst uit het Rijksmuseum*, Rijksmuseum van Oudheden, Leiden, 20 april;
- Opening *Gabriel Metsu, 1629-1667*, National Gallery of Art, Washington, 21 april;
- Introductie bij presentatie van schilderij van Caesar van Everdingen (*Augusta*) in Philipsvleugel, 21 juni;
- Opening *Communication: Visualizing the Human Connection in the Age of Vermeer*, Kyoto Municipal Museum of Art, Kyoto, Japan, 24 juni;
- Uitreiking certificaten Zomercursus, Felix Meritis, Amsterdam, 25 augustus;
- Opening *Van Gogh and the Amsterdam Impressionists*, The Capital Museum, Beijing, China, 1 september;
- Opening *Document Nederland 2011: De burgemeester. Dana Lixenberg fotografeert een alledaags ambt*, Amsterdam Museum, 14 oktober;
- Opening tentoonstelling *Nihon no Hanga*, Amsterdam, 20 oktober;
- Opening Het Cuypershuis, Roermond, 29 oktober;
- College in cursus Kunst, Markt en Connaisserschap, Vrije Universiteit, Amsterdam, 24 november.

Femke Diercks

- 'Backer. Een Amsterdamse familie in beeld', Museum Willet-Holthuyzen, 16 januari en 13 februari;
- 'Spiegel- en Schilderijlijsten', discussie-

bijeenkomst Schilderijlijstenproject RCE, Rijksmuseum Twente, 9 juni;
- 'The Dutch kabinet', lezing tijdens de Zondagsschool van de tentoonstelling *Fluiten in het Donker*, De Appel, Amsterdam, 25 juni.

Paul van Duin

- 'Meubelen uit de collectie van het Rijksmuseum Amsterdam', symposium 'Kleur bekennen. Conservering en restauratie van de kleur van houten meubels', Stichting Ebenist, Amsterdam, 7 november.

Menno Fitski

- "'Old coloured Japanese porcelains of the first class": trade and collecting of Kakiemon porcelain', Oriental Ceramic Society, Londen, 1 februari;
- 'Japanse boeddhistische sculptuur', Brill uitgeverij, Leiden, 6 februari;
- 'Kakiemon: Meester-porseleinmakers uit Japan', Vrienden Keramiekmuseum Princessehof, Leeuwarden, 13 februari;
- 'Hokusai', Vereniging voor Japanse Kunst, SieboldHuis, Leiden, 20 februari;
- 'Keramiek voor de Japanse thee-ceremonie', college Universiteit Leiden, 20 april;
- 'Kakiemon porcelain at the court of William III', seminar 'Chinese and Japanese porcelain for the Netherlands in the 17th century', Fries Museum, Leeuwarden, 13 mei;
- 'Kakiemon and the trade in Japanese porcelain', workshop 'Material Encounters of the East India Trade 1600-1850', Ashmolean Museum, Oxford, 1 juni;
- 'Kakiemon porcelain and Chinese influence', Southeast Asian Ceramic Society, Kuala Lumpur, 31 juli; Singapore Society for Chinese Ceramics Stu-

dies, Singapore, 5 augustus; Indonesia Ceramic Society, Jakarta, 8 augustus;
- 'Kakiemon porselein', Stichting Twickel, Twickel, 30 maart; Bornse Synagoge, Borne, 17 oktober;
- 'Kakiemon porselein: datering, productie en receptie', Nederlands Genootschap voor Japanse Studiën, Leiden, 9 december.

Gert van Gerven

- 'Restauration du mobilier au Rijksmuseum', congres Association des anciens élèves du BTMS Ebeniste, Château du Aulteribe, Frankrijk, 19 maart.

Martine Gosselink

- Nova Zembla lezing, voor schenkers en wetenschappers, Rijksmuseum Amsterdam, 1 december;
- 'Nederland-Brazilië', Brazilië-avond, Rijksmuseum, 3 november;
- Verhaal op zaal: 'Johan Maurits en Frans Post. Twee Nederlanders in Brazilië', 26 oktober;
- Interview 'Johan Maurits en Frans Post' voor Radio AmsterdamFM;
- 'Sprakmakende historische objecten voor het primair onderwijs', inspiratiedag docenten, 5 oktober;
- 'Portugal and The Netherlands, an exhibition', expert meeting 'Europe's Asian Centuries. Trading Eurasia 1600-1830', University of Warwick, 1 juli;
- 'De nieuwe historische opstelling van het Rijksmuseum', sectie geschiedenis van de NMV, RMO Leiden, 21 januari;
- Moderator debat 'Repliek op Reliek: objecten van persoonsverering in het Rijksmuseum', 9 februari;
- Voorzitter workshop Expertmeeting 'Nederlanders en de inheemse volkeren van Amerika', Universiteit Leiden, 28 september.

Ludo van Halem

- 'Heden Henri Jacobs', openings-toespraak *Henri Jacobs: Seconds-Minutes-Hours-Days-Weeks-Months-Years*, Heden – Kunst van Nu, Den Haag, 1 mei;
- 'Kiefer & Rembrandt', Vriendenavonden Rijksmuseum, 19 en 26 mei;
- 'Kiefer & Nederland: Bezet Gebied', Theater Bellevue, Amsterdam, 26 mei;
- Discussieforum over de film 'Over Your Cities Grass Will Grow' (over Anselm Kiefer), Bosch Art Film Festival, 's Hertogenbosch, 28 mei;
- Voordracht bij boekpresentatie 'Echt Peeters' (monografie Henk Peeters), Gemeentemuseum, Den Haag, 16 september.

Gijs van der Ham

- Inleiding over het nieuwe Rijksmuseum voor deelnemers excursie 'Museums in Transition' van de Museumsakademie Joanneum te Graz (Oostenrijk), Amsterdam, 19 mei;
- Verhaal op zaal: 'De Zielenvisserij van Adriaen van de Venne', 14 oktober;
- Lezing over het nieuwe Rijksmuseum en lid discussiepanel op studiedag 'Verzamelen en presenteren' van het Zeeuws Genootschap en het Zeeuws Museum, Middelburg, 18 november.

Cécile van der Harten

- 'Workflow and studio procedures at the Rijksmuseum, Amsterdam', International Conference of The Association for Historical and Fine Art Photography (AHFAP), Brighton, 14 juni.

Freek Heijbroek

- Interview met Lex Bohlmeijer, radio-programma Casa Luna, 13 januari;
- Interview met Laurens van der Heijden over biografie Frits Lugt,

Radio AmsterdamFM, 16 januari;
- Interview met Theodor Holman over biografie Frits Lugt, OBA-life, Amsterdam, 26 januari;
- Rondleiding (2x) door pand aan Herengracht van kunsthandelaar P. de Boer, Amsterdam, 21 mei;
- Lezing over biografie Frits Lugt, Genootschap Het Beschreven Blad, Haarlem, 30 juni;
- Lezing over de Atlas van Amsterdam van het KOG en de Atlas Ottens uit het Rijksmuseum, Amstelodamum, 17 november.

Jan de Hond

- 'De Heilig Land Stichting als een voorbeeld van Bijbels Oriëntalisme', symposium 'Twee onder een koepel: Architect Jan Stuyt en de Heilig Land Stichting', Radboud Universiteit Nijmegen, 25 februari;
- Voordracht bij de opening van de tentoonstelling *Souvenirs en han-*

delswaar. Islamitische kunst uit het Rijksmuseum, Rijksmuseum van Oudheden, Leiden, 20 april;
- 'Tussen Europa en de islamitische wereld', vriendenvereniging RoMeO, Rijksmuseum van Oudheden, Leiden, 14 mei;
- 'De eenheid verbeeld', colloquium 'Inburgeren?! Over integratie en desintegratie in het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden', VKN/UvA/KNAW, Trippenhuis, Amsterdam, 27 mei;
- 'De Heilig Land Stichting. Een spectaculair voorbeeld van Bijbels Oriëntalisme in Nederland', conferentie 'Islam en Moslims in Nederlandse Kunst en Literatuur', NAW/Universiteit Leiden, Trippenhuis, Amsterdam, 31 mei/1 juni;
- 'Islamitische kunst uit het Rijksmuseum', vriendenvereniging van het Rijksmuseum, Rijksmuseum van Oudheden, Leiden, 27 juni;
- 'Collecting Indian Miniatures in

the Dutch Republic in the 17th and 18th Centuries', symposium 'Collecting the Muslim World', Universiteit van Leiden, 7 oktober;
- Verhaal op zaal: 'De slag bij Gibraltar', 27 oktober;
- Verhaal op zaal: 'Nova Zembla', 25 november;
- 'Nova Zembla', Vriendenvereniging van het Rijksmuseum, Rijksmuseum, 6 december;
- 'Nova Zembla', lezingenmiddag Spoor (NS), Paradiso, Amsterdam, 18 december.

Daniël Horst

- Verhaal op zaal: 'Het schilderij *De Beeldenstorm* van Dirck van Delen', 13 oktober.

Ab Hoving

- '17de- en 18de-eeuwse scheepsbouw', colleges aan de Faculteit Rurale en Maritieme Archeologie van de stad

Willem en Marijke Cordia voor *Koningin Beatrix der Nederlanden* van Andy Warhol (SK-C-1704), dankzij hen via de Triton Foundation in langdurig bruikleen gegeven aan het Rijksmuseum. Willem

Cordia is inmiddels overleden. Het Rijksmuseum is hem zeer erkentelijk voor de bijzondere steun. Foto: Myra May

Amsterdam, UvA, 4 en 11 november;
- ‘Interdisciplinaire samenwerking bij technisch-historisch onderzoek’, lezingenmiddag ‘Scheepszeilen’, RCE/Het Scheepvaartmuseum, Amsterdam, 17 november.

Jolanda van Iperen

- ‘Testing X-ray detectors for art objects: a comparison of six detectors on a reconstruction of a canvas painting’, X-ray meeting, Museo del Prado, Madrid, 6 mei.

Geertje Jacobs

- ‘Innovations in the Print Room: Semantic solutions for Subject Annotation’, conferentie ‘Das Kupferstichkabinett Online’, Wolfenbüttel, 14 maart;
- ‘Everything forever? Can museums digitise and keep everything that they produce for posterity?’, conferentie ‘Museum Computer Network’, Atlanta (VS), 19 november;
- ‘New Models of Interaction: GLAMS, Linked Open Data and User Participation’, DISH 2011, Rotterdam, 7 december.

Elsje Janssen

- ‘Ontstaan collecties MAS; Kijkdepot, Verzamelen en Verzamelaars; Werking achter de schermen; Verhuis van de collecties’, gidsencursus MAS (Museum aan de Stroom), Antwerpen, 28 februari;
- ‘Collectiebeleid Behoud en Beheer, Werking achter de schermen en Verhuis van de collecties’, Bureau Collecties van het Rijksmuseum, Antwerpen, 12 april;
- ‘Business meeting Textiles Working Group’, ICOM-CC 16th Triennial Conference, Lissabon, 22 september;

- ‘The Textile Collection at the Rijksmuseum Amsterdam’, congres van het Centre International d’Etude des Textiles Anciens (CIETA), Kopenhagen, 5 oktober;
- ‘De la broderie qui cache des messages politiques’, Journées d’étude ‘Tissus à message’, Association française pour l’étude du Textiel (AFET), Saint-Etienne, 19 november;
- ‘Textielgeschiedenis 1600-1950’, cursus Master Conservering en Restauratie Textiel, UvA, 31 oktober, 7 en 15 november.

Martin Jürgens

- ‘Wat is heden een fotoafdruk (en wat niet)?’, Tripartite lezingen, Rijksmuseum, 29 september.

Pauline Kintz

- ‘Kiefers romantische wortels’, Theater Bellevue, Amsterdam, 26 mei;
- ‘Fragen und kein Ende’, symposium ‘Romanticism Revisited, Kunst als Darstellung oder Vorstellung?’, Hochschule für Kunst, Hamburg, 24-25 juni.

Geert-Jan Koot

- ‘De online catalogus in het perspectief van de kunstbibliografie’, studiedag OKBV/OKBN, Rubenianum, Antwerpen, 24 oktober.

Anna Krekeler

- ‘Goya’s portret van Don Ramón Satué: ontdekkingen met macro scanning XRF’, sectiedag Atelierpraktijken, RCE/Onderzoeksschool Kunstgeschiedenis, Amersfoort, 28 oktober.

Michel van de Laar

- [met Jelle Barentsz] ‘De kracht van het beeld, vergelijking van prostaatanker-

onderzoek en het technologisch onderzoek naar de *Staalmeesters* van Rembrandt’, ontvangst KWF en Rijksmuseum Fonds, Rijksmuseum, 6 oktober.

Robert van Langh

- ‘Science4Arts’, workshop ‘Astrochemistry: Molecular Networks Connecting the Universe’, Amsterdam, 19 april;
- ‘The influence of neutron based research on the study of Renaissance bronze sculptures’, French German Summer School, Frauenthiemsee, 7 september;
- ‘De invloed van neutronentomografie op de bestudering van Renaissance bronzen beelden’, RCE, Amersfoort, 28 oktober.

Huigen Leeftang

- Presentaties bij tentoonstelling *Lucas van Leyden en de Renaissance*, Museum De Lakenhal, Leiden, o.a. studiedag Codart en HNA, 9 mei; Kunstwerk onder de loep, 10 mei; ontvangst medewerkers Rijksmuseum, 16 mei; studiedag Onderzoeksschool Kunstgeschiedenis e.a., 28 juni;
- Presentaties bij tentoonstelling *De Hollandse Wildernis. Duinlandschappen uit de 17de eeuw*, o.a. interview *De Volkskrant*, 18 maart; Rijksmuseum lezing, Doopsgezinde kerk, Amsterdam, 6 april; interviews De Avonden VPRO radio, 21 april, en Radio AmsterdamFM 10 juni;
- Presentaties bij tentoonstelling *Het geheim van de lijn*, o.a., samen met Marijn Schapelhouman, interview *Springvossen*, Radio AmsterdamFM, 24 juni;
- Mediator discussie Codartfocus, Museum aan de Stroom, Antwerpen, 10 oktober;
- ‘Collecting Hercules Segers “Printed

Painting”’, symposium ‘Impressions of Colour: rediscovering Colour in Early Modern Printmaking, c. 1400-1700’, University of Cambridge, 9 december;
- Verhaal op zaal: ‘Amsterdamse prenten uit het poolijs’, 23 december.

Anne Lenders

- ‘Het netwerk rond de schilder Rombout Jansz. van Troyen’, symposium ‘De culturele industrie van Amsterdam in de Gouden Eeuw’, UvA, 1 juni;
- Verhaal op zaal: ‘*Portret van Adolf en Catharina Croeser aan de Oude Delft* door Jan Steen’, 11 november.

Renate Meijer

- ‘Open your eyes with Avercamp! Engaging with young deaf audiences’, DISH-conferentie ‘Inclusive Digital Heritage in the 21st Century for People with a Disability’, Rotterdam, 8 december.

Suzan Meijer

- ‘Waking the Dead. The resurrection of a tablecloth’, symposium ‘Adhesives and Consolidants for Conservation: Research and Applications’, Canadian Conservation Institute, Ottawa, 19 oktober.

Bianca du Mortier

- ‘Metsu, Mannen & Mode’, symposium ‘Gabriël Metsu’, Van Gogh Museum, Amsterdam, 23 februari;
- ‘Het korset’, hoorcollege studenten mode AMFI (Hogeschool van Amsterdam), Ateliergebouw, 7 maart;
- ‘Metsu, Mensen & Mode’, avondontvangst Spencer Stuart, Rijksmuseum, 15 maart;
- ‘Borduurwerk in de 17de-eeuwse Nederlanden’, lustrumsymposium ‘Laat je versieren’, Nederlandse

Vereniging voor Kostuum, Kant, Mode en Streekdracht, Schouwborg Gorinchem, 23 september;
- ‘Het schoonheidsideaal’, hoorcollege master-studenten kunstgeschiedenis Universiteit Utrecht, Ateliergebouw, 13 oktober;
- ‘Mensen op de PAN’, Vrienden van het Rijksmuseum, RAI Amsterdam, 26 november;
- ‘De kleren van Sint Nicolaas’, Museum Amstelkring Ons’ Lieve Heer op Solder, Amsterdam, 27 november;
- ‘De kleren van de Hollandse zeeman in de 17e eeuw’, lezingenochtend Spoor (NS), Paradiso, Amsterdam, 18 december;
- Verhaal op zaal: ‘Kostuums op portretten uit de 17de eeuw. Realiteit of verbeelding?’, 30 december.

Tristan Mostert

- Presentatie over de plannen voor een reliekenopstelling in het nieuwe Rijksmuseum, debat ‘Repliek op Reliek: objecten van persoonsverering in het Rijksmuseum’, 9 februari;
- ‘Nova Zembla: de expedities, de vondsten, het voortgezet onderwijs’, docentendag, Rijksmuseum, 6 oktober;
- ‘Na drie eeuwen uit de diepvries: de exploratie van het noordpoolgebied en de herontdekking van het Behouden Huys’, lezingenmiddag Nova Zembla, Rijksmuseum, 18 december;
- ‘Made in... kunst als handelswaar naar China, en weer terug’, Museumnacht, Rijksmuseum, 5 november.

Isabelle Parthesius-Garachon

- ‘Aspecten van de geschiedenis van ceramiekrestauratie’, gastcollege Master 2 Restauratiekunde, UvA, 6 oktober.

Wim Pijbes

- Opening Realisme Beurs en uitreiking Sacha Tanja Penning aan Tony van de Vorst, Passenger Terminal Amsterdam, Amsterdam, 12 januari;
- Toespraak Patronenwinterdiner, Buitendepot, Lelystad, 1 februari;
- Ontvangst in Atrium, Rijksmuseum, 28 februari;
- Opening *Het oog van Nederland. Foto Vincent Mentzel*, Kunsthal, Rotterdam, 12 maart;
- ‘Het nieuwe Rijksmuseum’, lezing ATANA, Arti et Amicitiae, Amsterdam, 22 maart;
- Voordracht bij presentatie *Kijken, een leesboek over kunst* van Rudi Fuchs, Rijksmuseum, 29 maart;
- Toespraak bij aanbieding dvd *Museumshatten*, UvA, 30 maart;
- Persbezoeking Hoofdgebouw, Rijksmuseum, 1 april;
- Toespraak tijdens uitvaart Willem Cordia, Rotterdam, 7 april;
- ‘Aankoopbeleid van musea’, lezing NRC Academie, Christie’s, Amsterdam, 12 april;
- Openingswoord uitreiking Philips Award, Rijksmuseum, 27 april;
- Opening *Kieffer & Rembrandt*, Rijksmuseum, 6 mei;
- Toespraak opening Art Amsterdam, RAI, Amsterdam, 11 mei;
- Welkomstwoord persbijeenkomst *Rembrandt & Degas. Twee jonge kunstenaars*, Rijksmuseum, 30 juni;
- Opening Uitmarkt, Passage, Rijksmuseum, 27 augustus;
- Uitreiking Rijksmuseum Partner Prijs, Rijksmuseum, 21 september;
- Lezing ‘Museumdirecteur in roerige tijden’, Doperscafé, Singelkerk, Amsterdam, 27 september;
- ‘Het nieuwe Rijksmuseum’, lezing KOG, Bijbels Museum,

- Amsterdam, 24 oktober;
- Toespraak bij verlenging samenwerking met Philips ('Nieuw licht op de Nachtwacht'), Rijksmuseum, 26 oktober;
- Ontvangst in Voorhal, Rijksmuseum, 14 november;
- Opening *Geschenk uit de hemel*, Rijksmuseum, 13 december.

Jenny Reynaerts

- 'Back in the Future. The Georg Sturm Murals in the Rijksmuseum in Amsterdam', conferentie 'Session Before the White Box: Murals in the nineteenth century', College Art Association, New York, 10 februari;
- 'Rembrandt en Degas, twee jonge kunstenaars', Ambassadeurs van het Rijksmuseum, 29 juni;
- 'Rembrandt en Degas, twee jonge kunstenaars', relaties 19de eeuw, 18 augustus;
- 'Rembrandt en Degas, twee jonge kunstenaars', Vrienden van het Rijksmuseum, 20 augustus;
- 'Rembrandt en Degas, twee jonge kunstenaars', Patronen van het Rijksmuseum, 22 augustus;
- 'Oog in Oog met Rembrandt en Degas', AVRO-lezing, Paradiso, Amsterdam, 23 september;
- 'The renovation of the Rijksmuseum', The Sterling and Francine Clark Art Institute, Williamstown (MA), 31 oktober;
- 'Rembrandt and Degas', The Sterling and Francine Clark Art Institute, Williamstown (MA), 13 november;
- [met Robert Verhoogt] 'Spolia: sporen van de 19de eeuw in het moderne museum', congres 'De negentiende eeuw revisited. Een plaatsbepaling na 35 jaar Werkgroep De Negentiende eeuw', Amsterdam 9 december

Pieter Roelofs

- 'Gabriël Metsu', Vrienden van het Rijksmuseum, Rijksmuseum, 13 januari;
- 'Gabriël Metsu', Instituut Posterheide, Oosterbeek, 14 januari;
- 'Gabriël Metsu, beroemder dan Vermeer', Patronen en Vaandel-dragers van het Rijksmuseum, Rijksmuseum, 18 januari;
- 'Johannes Vermeer, Woman in Blue Reading a Letter', gastcollege Emerson College Boston, European Center, Well, 28 januari;
- 'Gabriël Metsu: de totstandkoming van een tentoonstelling', studenten Open Universiteit Faculteit Cultuurwetenschappen, Rijksmuseum, 3 februari;
- 'Gabriël Metsu: portrettist', symposium 'Gabriël Metsu', Rijksmuseum, 23 februari;
- RTL tv-programma 'Het Zesde Zintuig Internationaal', aflevering 'De Nachtwacht', 10 maart;
- 'De iconografie van de Oranjezaal', leden International Circle Rijksmuseum, Huis ten Bosch, Den Haag, 16 maart;
- 'Het Rijksmuseum', ING lezing, The European Fine Art Fair, Maastricht, 21 en 22 maart;
- [met Arthur K. Wheelock Jr. en Adriaen Waiboer] 'Gabriel Metsu: another Dutch Master', National Gallery of Art, Washington, 22 april;
- 'Dutch Art in the Making: Rembrandt, Vermeer and Hals', Doha, Qatar, 11 mei;
- Inhoudelijk commentator 'Blijde Incomste', Gebroeders Van Limburg-festival, Nijmegen, 28 augustus;
- 'Hendrick Avercamp terug in Kampen', Stedelijk Museum Kampen, 1 september;
- 'Wat kost de Nachtwacht?' KRO

- tv-programma 'De Rekenkamer', 9 september;
- Verhaal op zaal: 'De penschilderijen van Willem van de Velde (ca. 1611-1693)', 23 september;
- 'Harsh Winters / Fascinating Stories: Dutch Winterlandscapes in Historic Perspective', Kunsthistorisches Museum, Wenen, 18 oktober.
- Ten onrechte werden de volgende voordrachten en lezingen van Pieter Roelofs niet in het jaarverslag van 2010 verwerkt:*
- 'Portretten van jong en oud', De Lindenberg, Huis voor de kunsten, Nijmegen, 27 februari;
- 'Hendrick Avercamp: The Little Ice Age', National Gallery of Art, Washington, 21 maart;
- Inleiding op de tentoonstelling *The Golden Age Reloaded*, Villa Vauban, Luxemburg, 29 april;
- 'The Dutch Seventeenth Century Cityscape', conferentie 'Historians of Netherlandish Art', Amsterdam Museum, 28 mei;
- AVRO tv-programma *Lekker*, afleveringen 'Lekker Gek!', 17 juli; 'Lekker Wreed!', 24 juli; 'Lekker Belangrijk!', 31 juli; 'Lekker Ding!', 7 augustus; 'Lekker Lachen!', 14 augustus;
- Hoofdgast Omroep Gelderland tv-programma 'Zomer in Gelderland', 30 juli;
- 'Op reis met de gebroeders Van Limburg', vijfde Gebroeders Van Limburglezing, Sint-Stevenskerk, Nijmegen, 29 augustus;
- 'Collecting Metsu and other Dutch Masters', National Gallery of Ireland, Dublin, 24 september;
- 'Artistic Inspiration and Collecting Art in Holland', The Core Club, New York, 28 september;
- 'Rembrandt en het Rijksmuseum', eerste Rembrandt-lezing, Westerkerk,

- Amsterdam, 4 oktober;
- 'Gabriël Metsu en de 17de-eeuwse kunstmarkt', Sotheby's, Amsterdam, 11 november;
- 'Rembrandt, Master of Light and Shadow', gastcollege Emerson College Boston, European Center, Well, 1 december.

Hans Rooseboom

- Voordracht bij de presentatie van Steven Wachlins boek *Photographers in the Netherlands*, 5 april;
- Lezing over George Hendrik Breitner & de fotografie, Huis van de Buurt (Elandsgracht), 7 juli;
- Discussie over George Hendrik Breitner & de fotografie, Van Gogh Museum, Amsterdam, 14 oktober; Institut Néerlandais, Parijs, 3 november;
- Lezing over George Hendrik Breitner & de fotografie, Van Gogh Museum, Amsterdam, 6 november.

Margot van Schinkel

- Module 'kennismaking materialen', behoudsmedewerkers van het Nationaal Archief en het Rijksmuseum, 15 november.

Frits Scholten

- 'Handzaam Verzamelen', oratie bij de aanvaarding van het ambt van bijzonder hoogleraar Rijksmuseum Leerstoel Theorie en geschiedenis van de collectievorming, vanwege het Rijksmuseum Fonds bij de faculteit der Letteren van de Vrije Universiteit Amsterdam, 10 februari;
- 'The case of Rodin's Thinker', conferentie 'Conservation treatment: who decides?', Reinwardt Academie, 31 maart;
- Radio-interview over gebedsnoten in Springvossen (met Robert van Al-

- tena), Radio AmsterdamFM, 8 mei;
- 'The anatomy of bronze', Liebieghaus Skulpturensammlung, Frankfurt am Main, 15 juni;
- Excursie en voordrachten over microsnijwerk en laatmiddeleeuwse gebeeldhouwde retabels in Kalkaren Xanten, Amsterdam Summer University, 15 en 18 augustus;
- Presentatie van het project 'Artists on the move', ANKK-conferentie 'Ordnungen des Sehens, Innovationsfelder der kunsthistorischen Niederlandeforschung', Goethe-Universität, Frankfurt am Main, 1 oktober;
- 'Sculpture and republicanism in the Northern Netherlands', Kunst-historisch Instituut, Universiteit van Gdańsk, 15 november;
- 'De opdracht voor het praalgraf van Willem van Oranje', symposium RGD, Den Haag, 23 november.

Dimphy Schreurs

- 'Gebruik van de collectie van het Rijksmuseum in de klas', studiemiddagen voor leerkrachten, Rijksmuseum, 14 en 20 april;
- Gastcollege Museumeducatie, Marnix Academie (PABO), Utrecht, 17 november.

Eveline Sint Nicolaas

- 'The Turkish Paintings of Ambassador Cornelis Calkoen (1696-1764)', 14th International Congress of Turkish Art, Parijs, 19 september;
- Verhaal op zaal: 'Paleis Vrijburg in Brazilië', 28 oktober;
- 'Paleis Vrijburg, gesneden uit perkament', Brazilië-avond, Rijksmuseum, 3 november;
- Verhaal op zaal: 'Het Sint Nicolaasfeest van Jan Steen', 2 december.

Anna Ślaczka

- 'The iconography of the deities in the Devyāmata, an early Shaiva pratishtāntra, and the art of Bengal', 9th International Congress of Bengal Art, Dhaka, Bangladesh, 7 februari;
- 'Temple Consecration Rituals in temples of South and Southeast Asia', National Institute of Advanced Studies, Bangalore, India, 28 februari;
- 'The importance of unedited Shaiva manuscripts for the study of Hindu iconography', Ecole française d'Extrême Orient, Parijs, 16 mei;
- 'The brick structures of Go Thap (Vietnam) – tombs or temples?', Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales, Parijs, 17 mei;
- 'South Indian bronzes at the Rijksmuseum, Amsterdam', Universiteit Leiden, Leiden, 8 juni;
- 'Aziatische kunst in het Rijksmuseum', delegatie TATA Steel, 11 augustus;
- 'Het Aziatisch Paviljoen', delegatie India Table, 5 oktober.

Harm Stevens

- 'Terug naar de toekomst: de twintigste eeuw in het Rijksmuseum', Patronen van het Rijksmuseum, 26 mei;
- Werkcollege Master Publieksgeschiedenis, UvA, 10 juni.

William A. Southworth

- 'The Vereniging at Angkor: Sculptures from Cambodia', Vereniging van Vrienden der Aziatische Kunst, Museum Geelvinck Hinlopen Huis, Amsterdam, 8 oktober;
- 'Iconoclasm and temple transformation at Angkor from the 13th to 15th centuries', conferentie 'In the shadow of the Golden Age: Art and identity from Gandhara to the modern age', Universität Bonn, 14 oktober.

Laurent Sozzani

- 'Decision Making in Restoration Treatments', symposium 'Who Decides', ICN (thans RCE) en Restauratoren Nederland, 31 maart;
- 'The Value of Reconstructed Design Elements in the Restoration of Paintings', symposium 'Filling and Retouching: Paintings and Painted Surfaces', SRAL, Maastricht, 23 mei;
- [met Giovanna di Pietro] Workshops 'Historic Overview of Backing Protection', 'Modern Applications of Backing Protection', 'The Micro-climate Vitrine for Panel Paintings', 'Practical Applications of Backing Protection', seminar 'Back Protection for Easel Paintings', Hogeschool voor Restauratie, Bern, 21 t/m 24 september;
- 'Visual Qualities of Abraded Paint Surfaces - An evaluation of purposefully damaged paint surfaces as an aid to understanding the visual effect which isolated areas of superficial abrasion have on the reading of a painting', congres 'Eastern Analytical Symposium and Exposition', Cultural Heritage II and New York Conservation Foundation, Somerset, New Jersey, 14 november.

Jane Turner

- Paneldiscussie 'The Changing Face of William Shakespeare', Morgan Library & Museum, New York, 3 februari;
- 'The Hofstede de Groot *fiches* online: Een enthousiaste gebruiker', Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie, Den Haag, 28 november.

Matthias Ubl

- 'The Brothel Scenes by the Brunswick Monogrammist', Session: 'Genre Imagery in Early Modern Northern Europe', Annual Conference

- Renaissance Society of America (RSA), Montreal, 24 maart;
- 'Untermalung / Untermodellierung. Eine Besonderheit im Malschichtenaufbau des späten 15. und 16. Jahrhunderts', ANKK-conferentie 'Ordnungen des Sehens. Innovationsfelder der kunsthistorischen Niederlandeforschung', Goethe-Universität, Frankfurt am Main, 30 september-2 oktober;
- Verhaal op zaal: 'De heilige Maagschap van Geertgen tot Sint Jans', 16 december.

Jeroen Vandommele

- 'Prenten die stelling nemen. Het poëtisch punt van Het Maria-cransken', symposium 'Woord- en beeldrelaties in Antwerpse prenten', Rijksuniversiteit Groningen, 16 juni;
- [met S. Bussels] "'Uyt om eyghen profijt'. De beeldvorming van rijkdom en koopmanschap bij D.V. Coornhert en in de handelsmetropool Antwerpen', congres 'Réponse à un certain Hollandais: D.V. Coornhert over de grenzen van zijn tijd', Coornhertstichting en Group for Early Modern Studies, Universiteit Gent, 17 juni.

Ige Verslype

- 'Inleiding op het materiaaltechnisch onderzoek aan schilderijen in het Rijksmuseum', sectiedag 'Materiaaltechnisch onderzoek in het Ateliergebouw, Amsterdam', RCE, Amersfoort, 28 oktober;
- 'De teruggevonden gewaden van Maria en Elisabeth: de restauratie van de Meester van de Spes Nostra', afscheidssymposium 'Living Memoria', Universiteit Utrecht, 16 december.

Jeroen van der Vliet

- 'Informatie vinden: onderzoek in maritieme collecties', gast-

- college UvA, 18 oktober;
- 'Piraten en zeerovers in de Marinemodellenkamer', gastcollege Universiteit Leiden, 10 november.

Arie Wallert

- 'Standards and Procedures for Art Technology and the Mediaeval Encyclopedias', symposium 'Transmission of Artist's Knowledge', VLAC Flemish Academic Centre: Institute for Advanced Study, 16 juni;
- 'Heads of Christ; False Expectations of Technical Studies', colloquium 'Rembrandt and his Circle', Bader International Study Centre, Herstmonceux Castle, Hailsham (UK), 21-24 juli;
- 'Materials and Methods of Painting in the Northern Netherlands', Amsterdam Summer University, 23 augustus;
- 'Yellows and Blues: re-examination of Vermeer forgeries', ICOM Committee for Conservation, 16th Triennial Meeting, Lissabon, 19-23 september;
- 'Techniques of Painting and Gilding in the Northern Netherlands', symposium Wallraf-Richartz-Museum, Keulen, 25 november.

Gregor J.M. Weber

- 'Schilderijen in schilderijen bij Gabriël Metsu', symposium Gabriël Metsu, Rijksmuseum, 23 februari;
- 'Es werde Licht - Mittel der Lichtdarstellung im niederländischen 17. Jahrhundert', Gemäldegalerie, Staatliche Museen zu Berlin, 31 maart;
- 'Goldenes Zeitalter neu zu besichtigen. Die Neuausrichtung des Amsterdamer Rijksmuseums', LWL-Landesmuseum für Kunst und Kulturgeschichte, Münster, 26 mei;
- 'Mittel der Lichtdarstellung in der Malerei alter Meister', Städtisches Museum Schloss Rheydt, 3 juli.

Externe activiteiten van medewerkers

Reinier Baarsen

- Lid Arts Panel, the National Trust, Engeland;
- Bestuurslid Stichting Museum Van Loon;
- Bestuurslid Stichting Instandhouding Landgoed Prattenburg;
- Bstuurslid Stichting tot bevordering van de bestudering van de kunstnijverheid (tevens jury Mr. J.W. Frederiksprijs);
- Bestuurslid Stichting Hollands Porselein;
- Bestuurslid Daniel Marot Fonds;
- Lid Raad van Advies Stichting het Nederlandse Interieur;
- Lid adviesraad Stichting Nederlands Centrum voor Dendrochronologie;
- Reviews editor van de Newsletter van de Furniture History Society.

Hubert Baija

- Lid RCE-werkgroep terminologie van schilderijlijsten (Wiki);
- Gastdocent stijlgeschiedenis en restauratiekunde, UvA;
- Workshop docent historische verguldtechnieken, Campbell Center for Historic Preservation Studies, Mount Carroll (VS).

Dirk Jan Biemond

- Woordvoerder keuringscommissie zilver, PAN Amsterdam;
- Lid keuringscommissie zilver, TEFAF Maastricht.

Jonathan Bikker

- Redactielid *Simiolus: Netherlands Quarterly for the History of Art*.

Ellen van Bork

- Docent vervaardigingstechnieken aan MA 1 en MA 2 studenten restauratiekunde metaal, UvA.

Annemies Broekgaarden

- Voorzitter Hands On! International, verantwoordelijk voor 8ste Hands On! International Conference 'Identity, Cultural Diversity and Heritage', Ljubljana, 11-15 oktober;
- Supervisor First International Children's Museum Award;
- Adviseur Commissie Beeldende Kunst, Vormgeving en Erfgoed, Mondriaan Stichting, Amsterdam;
- Bestuurslid Fotodok;
- Lid Klankbordgroep experimenten stimuleringsmaatregelen voor museumbezoek door kinderen t/m 12 jaar (OCW/NMV);
- Lid Stuurgroep Museumpleinbus.

Nel ten Brug

- Lid werkgroep RDA (Resource Description and Access), Werkgroep Speciale Wetenschappelijke Bibliotheken.

Jan van Campen

- Lid keuringscommissie Aziatische kunst, PAN Amsterdam;
- Lid keuringscommissie Aziatische kunst, TEFAF Maastricht.

Taco Dibbits

- Lid Commissie Museale Verwervingen vanaf 1933;
- Bestuurslid De Pont Museum voor Hedendaagse Kunst;
- Lid Comité van Aanbeveling Young in Prison.

Paul van Duin

- Adviseur The Getty Conservation Institute, The Getty Foundation, The J. Paul Getty Museum en NWO voor expert meeting 'Panel Paintings Initiative', Rijksmuseum, 9-11 januari;
- Penningmeester ICOM-CC Fund;
- Bestuurslid Blue Shield Nederland;
- Lid keuringscommissie meubelen, TEFAF Maastricht.

Menno Fitski

- Voorzitter Vereniging voor Japanse Kunst;
- Bestuurslid Nederlands Genootschap voor Japanse Studiën;
- Bestuurslid Hulsewé-Wazniewski Stichting;
- Redactielid *Aziatische Kunst*;
- Bestuurslid Stichting für Elise;
- Bestuurslid Stichting Tikotin;
- Bestuurslid Stedenband Leiden-Oxford.

Gert van Gerven

- Penningmeester Stichting Ebenist;
- Lid organiserend comité van Stichting Ebenist voor symposium 'Kleur bekennen. Conservering en restauratie van de kleur van houten meubels', Amsterdam, 7 november.

Erik van Ginkel

- Vicevoorzitter Vereniging Rijksge-subsidieerde Musea, Amsterdam;
- Vicevoorzitter Prins Bernhard Cultuurfonds Zuid-Holland;
- Voorzitter Dance Works, Rotterdam;
- Bestuurslid Stichting ArtAids, Barcelona/Amsterdam;
- Bestuurslid Fundaçion Han Nefkens, Barcelona.

Martine Gosselink

- Lid Raad van Toezicht Cultuur en Ondernemen;
- Lid Raad van Advies De Nieuwe Kerk;

- Lid inhoudelijke begeleidingscommissie Het Grachtenhuis;
- Lid werkgroep Atlas of Mutual Heritage;
- Lid AWAD, Atlantic World and the Dutch;
- Related expert Centrum voor Internationale Erfgoedactiviteiten;
- Lid Nationaal Historisch Museum Commissie van het KNHNG;
- Lid commissie congres 2012 KNGH / Huygens ING;
- Lid adviescommissie 'De Gouden Eeuw', documentaireserie NTR;
- Lid werkgroep AGORA (VU en Rijksmuseum);
- Lid Atana, Besturen in de culturele sector.

Ludo van Halem

- Jurylid Barlaeus Kunstprijs, Barlaeus Gymnasium, Amsterdam;
- Adviseur beeldende kunst Amsterdams Fonds voor de Kunsten (tot juli 2011);
- Lid Werkgroep Kunstcritiek Nederland 1885- 2000.

Gijs van der Ham

- Secretaris/penningmeester

Hoofddirecteur Wim Pijbes en Philips-CEO Frans van Houten (links) bij de presentatie van *Nieuw Licht op de Nachtwacht*, 26 oktober 2011. Met dit project bestendigen de twee Masters of Light de intensieve samenwerking gericht op gezamenlijke in-

- Stichting Onvergetelijk;
- Secretaris/penningmeester Stichting Historisch Onderzoek Vrouwenlevens;
- Lid commissie Munt- en Penningkabinet van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap;
- Bestuurslid Stichting Charema, fonds voor geschiedenis en kunst;
- Voorzitter Stichting Mompou;
- Lid redactieraad Portretgalerij Nationaal Historisch Museum;
- Lid Adviescommissie Collectie Remonstrantse Gemeente Rotterdam;
- Lid inhoudelijke begeleidingscommissie Het Grachtenhuis, Amsterdam.

Cécile van der Harten

- Lid Sector Advisory Board van het 3D-COFORM project (sinds 1 juni).

Freek Heijbroek

- Redactielid *De Boekenwereld*;
- Bestuurslid Stichting Museum Nieuwenkamp;
- Bestuurslid Stichting Pieter Haverkorn van Rijsewijk;
- Juryvoorzitter Stichting Menno Hertzbergerprijs;
- Lid Nonpareil.

Jan de Hond

- Lid internationale expert meeting 'Representing Islamic Art', Nieuwe Kerk, Amsterdam, 6 april.

Henrike Hövelmann

- Redacteur en penningmeester *De Boekenwereld*.

Ab Hoving

- Redacteur *Scheepshistorie*;
- Bouwtechnisch adviseur Bataviawerf, Lelystad.

Geertje Jacobs

- Lid projectteams Agora en Commit, samenwerkingsprojecten tussen Nederlandse universiteiten en erfgoedinstellingen.

Elsje Janssen

- Coördinator Textile Working Group van het ICOM-Committee for Conservation;
- Lid Wetenschappelijke Raad Mode Museum, Provincie Antwerpen;
- Lid Raad voor de Bescherming van het Roerend Cultureel Erfgoed van Uitzonderlijk Belang, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Brussel;
- Bestuurslid Kunsthistorisch Instituut (KHI), Antwerpen;
- Bestuurslid Vrienden van het Etnografisch Museum (VEMA), Antwerpen;
- Jurylid tentoonstelling *Triennale Internationale de Textiles, Doornik*;
- Jurylid driejaarlijkse Wedstrijd voor Wandtapijten van Le Domaine de la Lice, Brussel.

Martin Jürgens

- Adviseur 'Photographs & Preservation. How to save photographic artworks for the future', Science4Arts, Stedelijk Museum, Amsterdam.

Geert-Jan Koot

- Bestuurslid Artlibraries.net;
- Voorzitter bibliotheekcommissie van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap;
- Bestuurslid AdamNet en voorzitter marketingwerkgroep van AdamNet, lid werkgroep Digitale Bibliotheek Amsterdam;
- Secretaris Werkgroep Speciale Wetenschappelijke Bibliotheken;
- Lid klankbordwerkgroep Art and Architecture Thesaurus.

Michel van de Laar

- Lid begeleidingscommissie restauratie *Allegorie op de vruchtbaarheid* van Jacob Jordaens in het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, Brussel.

Robert van Langh

- Gastdocent Getty Research Institute, Los Angeles, 3 januari t/m 30 maart 2011;
- Organisator Masterclass 'Historical silver plating: art history, technology, science and conservation', Rijksmuseum, 28 november t/m 2 december;
- Panellid 'Future Prospects', workshop 'E-humanities: Visual Arts meets Science', NIAS, Wassenaar, 8 juni.

Huigen Leeftang

- Bestuurslid Werkgroep Zeventiende Eeuw;
- Lid programmacommissie Codart;
- Lid tentoonstellingscommissie Lucas van Leyden en de Renaissance, Museum De Lakenhal, Leiden i.s.m. het Rijksmuseum;
- Lid adviescommissie tentoonstelling Jacob Cornelisz van Oostsanen, Stedelijk Museum Alkmaar en Amsterdam Museum;
- Lid Maatschappij der Nederlandse

Letterkunde.

Anne Lenders

- Academie-assistent onderzoeksprogramma 'De culturele industrie van Amsterdam in de Gouden Eeuw', UvA/Amsterdams Centrum voor Studie van de Gouden Eeuw.

Boris de Munnick

- Lid Sectie PR & Marketing Nederlandse Museumvereniging.

Isabelle Parthesius-Garachon

- Assistent-coördinator werkgroep 'Ceramics and Glass' van de ICOM- CC.

Wim Pijbes

- Voorzitter Raad van Toezicht Droog Design;
- Voorzitter Raad van Toezicht Stichting Amstel 218;
- Lid Raad van Commissarissen Broadview Holding;
- Lid Steering Committee van Organizers of International Exhibitions (BIZOT-groep);
- Bestuurslid Vereniging Rembrandt;
- Bestuurslid Caldic Museum;
- Bestuurslid Winter Magic Amsterdam;
- Voorzitter jury Sacha Tanja Penning;
- Voorzitter Penseeljury (CPNB);
- Lid Raad van Advies Chabot Museum;
- Lid Raad van Advies Koninklijk Oudheidkundig Genootschap;
- Lid Raad van Advies Nieuwe Kerk;
- Lid Raad van Advies World Press Photo;
- Lid Raad van Advies KetelFactory in Schiedam;
- Lid Comité van Aanbeveling Behoud Jan Steen;
- Lid Comité van Aanbeveling Cultureel Studentencentrum Usva, Groningen;
- Lid Comité van Aanbeveling Food-

print, Den Haag;

- Lid Comité van Aanbeveling Panorama Mesdag;
- Lid Comité van Aanbeveling Schutterij van Amsterdam;
- Lid Comité van Aanbeveling Stroom Den Haag;
- Lid Maatschappelijke Adviesraad IMES (Institute for Migration and Ethnic Studies);
- Lid International Scientific Committee *I Medici e l'Europa*.

Jenny Reynaerts

- Lid adviescommissie Beeldende Kunst, Prins Bernhard Cultuurfonds;
- Secretaris Interdisciplinaire Werkgroep De Negentiende Eeuw;
- Bestuurslid Stichting Schone Kunsten rond 1900 en Lambertus Zijlfonds;
- Gastconservator tentoonstelling *Rembrandt & Degas. Two Young Artists*, The Sterling and Francine Clark Art Institute, Williamstown MA, 13 november 2011- 5 februari 2012;
- Organisator congres 'De negentiende eeuw revisited. Een plaatsbepaling na 35 jaar Werkgroep De Negentiende eeuw', Amsterdam, 9 december.

Willem de Ridder

- Lid begeleidingscommissie restauratie *De drie Maria's aan het graf* van Hubert/Jan van Eyck, Museum Boijmans Van Beuningen.

Erwin van Rooij

- Bestuurslid/vereffenaar Stichting Federatief Pensioenfonds in liquidatie;
- Lid cao-onderhandelingsdelegatie VRM.

Robert-Jan te Rijdt

- Conservator Atlas van Amsterdam van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap;

- Redactielid *Delineavit et Sculpsit*;
- Lid Kuratorium van de Stiftung 'B.C. Koekkoek-Haus', Kleef;
- Bestuurslid Stichting Cornelis Bakker Collectie, Amsterdam;
- Lid comité van voorbereiding tentoonstelling *Aert Schouman (1710-1792)* in Dordrechts Museum, Dordrecht en Rijksmuseum Twenthe, Enschede, 2013/2014.

Pieter Roelofs

- Jurylid Jan van Gelderprijs;
- Adviseur aankopen oude schilderkunst, Mondriaan Stichting;
- Adviseur Stichting Gebroeders van Limburg;
- Lid klankbordgroep 'de Valkhof tafel', Museum Het Valkhof, Nijmegen;
- Excursiebegeleiding 'Baroque Prague', studenten Emerson College Boston, European Center, Praag, 4-6 maart.

Hans Rooseboom

- Samenstelling tentoonstelling *Paradise City. Hans Bol fotografeert de steengroeven van Carrara*, Museum Beelden aan Zee, Scheveningen;
- Jurering Bondsmeesterklasse (BMK) van de Bond van Nederlandse Amateurfotografenverenigingen (BNAFV), Nederlands Fotomuseum, 12 januari;
- Redacteur *Scherpte/Diepte/Depth of Field*.

Marijn Schapelhouman

- Bestuurslid Museum In 't Houten Huis, Museum voor het Schermereiland, De Rijp;
- Lid Maatschappij der Nederlandse Letterkunde;
- Lid wetenschappelijke begeleidingscommissie project 'Bestandscatalogus 15de- en 16de-eeuwse Nederlandse tekeningen in Museum Boijmans

Van Beuningen in Rotterdam'.

Frits Scholten

- Redactielid *Nederlands Kunst-historisch Jaarboek*;
- Redactielid *Wallraf-Richartz-Jahrbuch*;
- Redactielid *Kunstschrift*;
- Redactielid *Studies in Netherlandish Art and Cultural History*;
- Lid advisory board van *The Sculpture Journal*;
- Lid French Bronze Study Group;
- Bestuurslid (ex officio) Museum voor Religieuze kunst, Uden;
- Voorzitter *Stichting Nederlandse Kunsthistorische Publikatiën*;
- Lid comité van aanbeveling Stichting tot Instandhouding en Behoud Needse Beelden;
- Adviseur project 'War Zone Amsterdam Safe Haven', 19 april;
- Lid benoemingscommissie Bijzonder hoogleraar Moderne beeldhouwkunst vanwege de Stichting Sculptuur Instituut, Universiteit Leiden.

Eveline Sint Nicolaas

- Lid Schutterijcommissie van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap;
- Secretaris Justus Lipsius Prijs;
- Redactielid NTR-serie 'Slavernij'.

Anna Ślaczka

- Redactielid *Aziatische Kunst*.

William A. Southworth

- Bestuurslid project 'Corpus des Inscriptions du Camp', Ecole française d'Extrême-Orient, Jakarta.

Harm Stevens

- Lid Raad van Advies, Hermitage Amsterdam.

Gwen Tauber

- Lid Commissie Educatie RN;
- Lid Commissie Toelating RN;
- Mededocent UVA, Conservering en Restauratie, Brealey Seminar on Retouching: Aesthetics and Perception.

Jane Turner

- Redacteur *Master Drawings*;
- Gastconservator tentoonstelling en catalogus *Rembrandt's World: Dutch Drawings from the Clement C. Moore Collection*, Morgan Library & Museum, New York;
- Freelance onderzoeker in opdracht van het Victoria & Albert Museum, Londen (catalogus van Nederlandse tekeningen).

Matthias Ubl

- Medeorganisator conferentie 'Systems of Perception', ANKK – Arbeitskreis für Niederländische Kunst- und Kulturgeschichte, Frankfurt;
- Lid programmacommissie zomercursus 'Made in the Netherlands. Art from the 15th and 16th Centuries', AMSU, Rijksmuseum, RKD en Codart.

Jeroen van der Vliet

- Bestuurslid Glavimans Stichting.

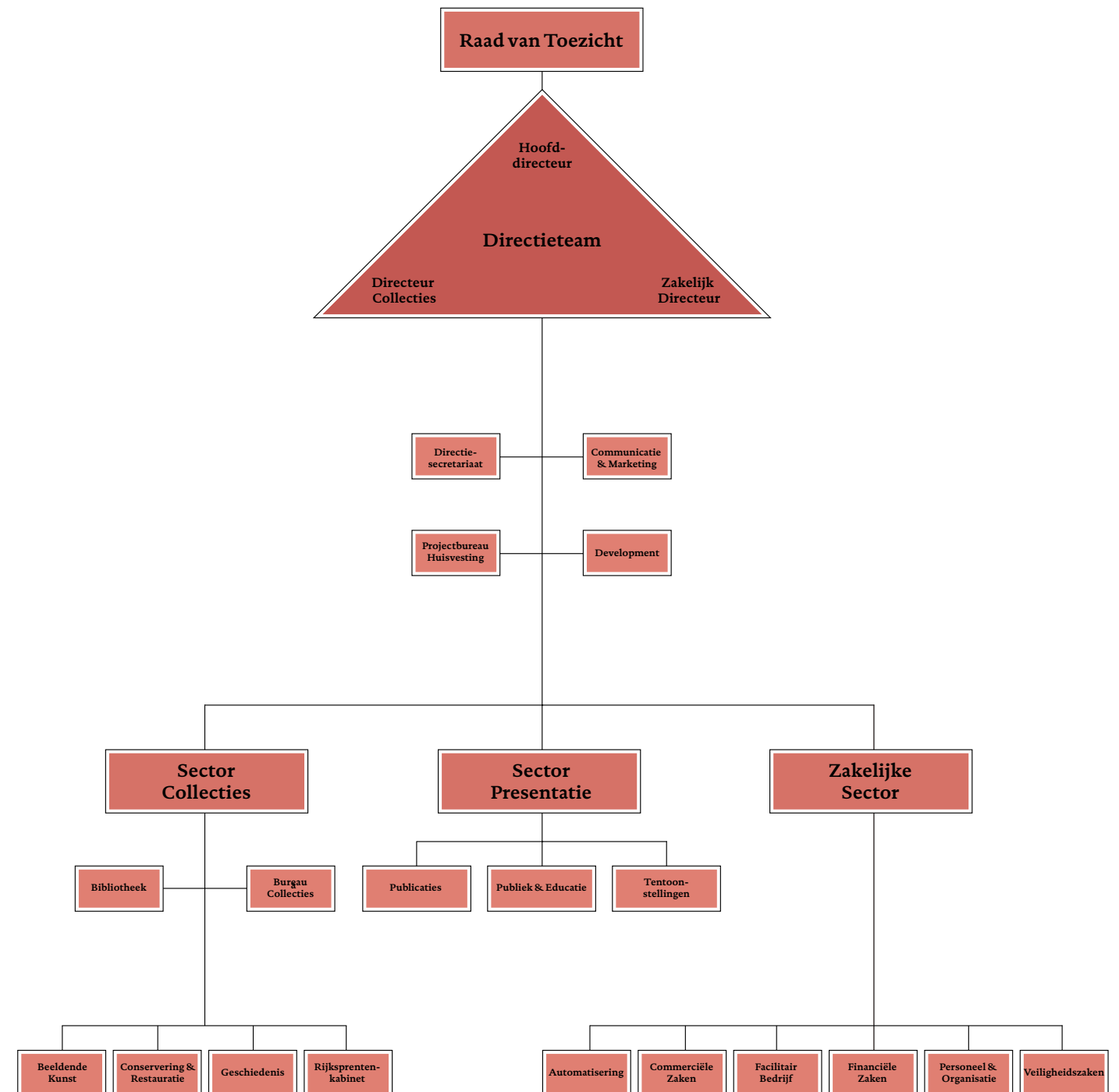
Arie Wallert

- Redacteur *ArtMatters*.

Gregor J.M. Weber

- Honorarprofessor Universität Bamberg;
- Redactielid Simiolus: *Netherlands Quarterly for the History of Art*;
- Lid begeleidingscommissie restauratie *De drie Maria's aan het graf van Hubert/Jan van Eyck*, Museum Boijmans Van Beuningen.

Organogram

Personeel op 31 december 2011

Directie en stafafdelingen

Directie

Dhr. W.M.J. Pijbes algemeen directeur
Dhr. T.D.W. Dibbits directeur collecties
Dhr. K.E. van Ginkel zakelijk directeur

Directiesecretariaat

Mw. M.P. van de Wiel directiesecretaris
Mw. J. Brom-Rijnhout directie-
secretaresse
Mw. C.L. Goedhart directiesecretaresse
Dhr. T.J.M. Kool medewerker archief
Dhr. H.W.M. van der Lelie medewerker
archief
Mw. I. Peterse medewerker archief

Communicatie & Marketing

Mw. M.S. Meynen hoofd
Dhr. M.P. Colly afdelingsassistent
Mw. B.F.M. Veldhuizen-Klein-
hoven marketing manager
Mw. A. Smeets medewer-
ker marketing & sales
Mw. E. Kamphuis senior me-
dewerker pers & publiciteit
Dhr. A.H.B. de Munnick senior
medewerker pers & publiciteit
Mw. J.J. Schneider medewer-
ker pers & publiciteit
Dhr. M. Blokpoel accountmana-
ger evenementen & ontvangsten
Mw. A.A.N. van der Chijs coördina-
tor evenementen en ontvangsten
Mw. A.V. van Dorssen senior mede-
werker evenementen & ontvangsten
Mw. T.S. Heintjes gastvrouw
Dhr. H.W. Hermanns gastheer

Mw. M.T. Kers gastvrouw
Mw. E.J.H. Voorpijl gastvrouw

Development

Mw. H.S.C. Crebolder hoofd
Mw. J.P. Huisman afdelingsassistent
Mw. M.H.A. van Oranje adviseur
Vrienden
Mw. C.L. Asjes assistent Vrienden
Mw. E. Kalis accountmanager
Rijksmuseum Fonds
Mw. E.C. Martens medewerker fondsen
Mw. M. Le Coultre medewerker fondsen
Mw. S.M. Hagen projectmedewerker
sponsoring

Projectbureau Huisvesting

Dhr. D. Mooij hoofd
Mw. H.S. Schrawangen project-
coördinator
Dhr. I. Santhagens projectleider
museale inrichting

Sector Collecties

Bibliotheek

Dhr. G.J.M. Koot hoofd
Mw. C.M. ten Brug coördinator
Dhr. M. de Rooy applicatiebeheerder
Mw. H.M.A. de Bruijn medewerker
Mw. M.P.M. Falke medewerker
Dhr. A.C.A. Knots medewerker
Dhr. G.E. Peters medewerker
Mw. M.E.C. Pfundt medewerker
Dhr. A.P.M. Schellekens medewerker
Dhr. V. Ulmer medewerker transcriptie

Studiezaal

Mw. M. Stijkel coördinator
Dhr. L.P.J.C. Vosters assistent-
coördinator
Dhr. J.H.M. Bersee medewerker
Mw. J.P. Breidel medewerker
Dhr. J. Durrfeld medewerker
Dhr. M.J. Rozestraten medewerker
Dhr. J.R. Schindler medewerker

Bureau Collecties

Mw. C. Jager hoofd
Dhr. K. Schoemaker collectiesecretaris
Mw. B. Naarden projectmedewerker
logistiek
Dhr. J.A. Cok conservatie-adviseur

Beeld

Mw. C.V.M. van der Harten hoofd
Mw. I. Labeur accountmanager
Mw. A.L. van Lingen accountmanager
Dhr. M.J. den Engelsman fotograaf
Dhr. H.J. Klein Gotink fotograaf
Dhr. F.P.H. Pegt fotograaf
Mw. S. Rebers fotograaf
Mw. C.M. van Wijk fotograaf

Beheer & Behoud

Dhr. W.A.P. Hoeben hoofd
Dhr. D. Bakker medewerker
Mw. G. de Beer medewerker
Dhr. E. Kriger medewerker
Mw. J. Pugh medewerker
Dhr. B. da Silva Curiel medewerker
Dhr. G. Smit medewerker
Dhr. R. Zwart medewerker
Dhr. D. Kemper depotbeheerder
Dhr. I.P. Rijkers depotbeheerder

Prentenkabinet Online

Mw. H.M.K. Hövelmann projectleider
Mw. E.S. van Breemen mede-
werker beheer & behoud
Mw. S.M. Broekhoven project-
medewerker catalogiseren
Mw. L.A. Jaeger projectmedewerker
catalogiseren
Mw. R. Jelles projectmedewerker
catalogiseren
Mw. E.M. Sulenta projectmedewerker
catalogiseren
Dhr. J.J.M. Vandommele project-
medewerker catalogiseren
Mw. A. Vrijdag projectmedewerker
catalogiseren

Dhr. R. Schouten beeldbewerker
Mw. C. Thorig beeldbewerker
Dhr. H.M.A. van Beek scanoperator/
reproductiefotograaf
Dhr. D. Hogers scanoperator/
reproductiefotograaf

Registrar's Office

Mw. W. Brouwer hoofd
Mw. J.A.A.M. Asselbergs registrar
Mw. W.E.P. Hooites registrar
Mw. C.J. Meffert-van Weele registrar
Mw. A.S. Swart registrar
Mw. B. Naarden projectmedewerker
logistiek

Registratie & Documentatie

Mw. G.W. Jacobs hoofd
Mw. X.I. Henny applicatiebeheerder
Mw. M.A. Houben applicatiebeheerder
Mw. E.M.G. Jongma databeheerder
Dhr. R.E. Blekman documentalist
Mw. S. van Gelderen documentalist
Mw. I. Giesbers documentalist
Dhr. B. Nederveen documentalist
Mw. C.H. Wittop Koning documen-
talist
Mw. S. Plukker projectcoördinator
Mw. T.M. Bos projectmedewerker
collectieregistratie
Mw. E. Doornbusch projectmede-
werker collectieregistratie

Beeldende Kunst

Dhr. G.J.M. Weber hoofd
Dhr. R.J. Baarsen senior conservator
Dhr. D.R. Bull senior conservator
Dhr. J.D. van Dam senior conservator
Mw. J.A.H. Reijnaertsseniorconservator
Dhr. F.T. Scholten senior conservator
Dhr. D.P.J. Biemond conservator
Dhr. J. Bikker conservator
Dhr. J. van Campen conservator
Dhr. M. Fitski conservator
Dhr. L.E. van Halem conservator

Mw. E.M.H. Janssen conservator
Mw. B.M.A.M. du Mortier conservator
Dhr. P.J.A. Roelofs conservator
Mw. A.A. Anna Ślaczka conservator
Dhr. W.A. Southworth conservator
Mw. F.M. Diercks junior conservator
Dhr. M. Ubl junior conservator
Mw. H.M. Melse assistent-conservator

Geschiedenis

Mw. M. Gosselink hoofd
Dhr. G. van der Ham senior conservator
Dhr. J.G.A. de Hond conservator
Mw. E. Sint Nicolaas conservator
Dhr. H. Stevens conservator
Dhr. S.J.J. van der Vliet conservator
Dhr. T. Mostert junior conservator
Dhr. D.R. Horst wetenschappelijk
medewerker

Rijksprentenkabinet

Mw. J.V. Shoaf Turner hoofd
Dhr. M. Schapelhouman senior
conservator
Mw. M.M. Boom conservator
Dhr. J.F. Heijbroek conservator
Dhr. H. Leeftang conservator
Mw. J.D. de Raad conservator
Dhr. R.J.A. te Rijdt conservator
Dhr. H.T. Rooseboom conservator
Mw. P.L.M. Verhaak junior conservator
Mw. J.A.J. van Amelsvoort project-
medewerker catalogiseren
Mw. P.P. de Haan projectmedewerker
catalogiseren
Mw. C.L. Verbeek projectmedewerker
catalogiseren

Conservering & Restauratie

Dhr. R.J.C.H.M. van Langh hoofd
Mw. A. Zwart secretaresse
Mw. J.M. van Iperen technisch analist
Mw. J.C. Vaz Pedroso technisch analist
Dhr. A. Wallert natuurwetenschap-
pelijk onderzoeker

Restauratieatelier schilderijen

Mw. M. Zeldenrust hoofd
Dhr. H. Baija senior restaurator
Dhr. M.A.A.M. van de Laar senior
restaurator
Dhr. W. de Ridder senior restaurator
Dhr. L.S.G. Sozzani senior restaurator
Mw. G.M. Tauber senior restaurator
Mw. A.A. Krekeler restaurator
Mw. E.M.E. Smeenk-Metz restaurator
Mw. I.E. Verslype restaurator
Mw. L.G. Vos junior restaurator

Restauratieatelier papier

Mw. I.M. van Leeuwen hoofd
Mw. D. Christoforou restaurator
Dhr. M.C. Jurgens restaurator
Mw. L.L.F. Sauvage junior restaurator
Dhr. A. Vries medewerker restauratie
Dhr. H.W. de Vries medewerker
restauratie

Restauratieatelier textiel

Mw. S.L. Meijer hoofd
Mw. M.T.W. Albers senior restaurator
Mw. C. Holz restaurator

Restauratieatelier meubelen

Dhr. P.H.J.C. van Duin hoofd
Dhr. I.L. Breebaart senior restaurator
Mw. A.H. Coerdts restaurator
Dhr. G.W. van Gerven junior restaurator

Restauratieatelier ceramiek en glas

Mw. I.R. Parthesius-Garachon hoofd
Mw. M.C.M. van Schinkel senior
restaurator
Mw. B. Lamain restaurator*

Restauratieatelier scheepsmodellen

Dhr. A.J. Hoving hoofd
Dhr. E.I. Gondi medewerker restauratie

Restauratieatelier metalen

Mw. S.J. Creange restaurator

Mw. J.W. van Bennekom restaurator
Mw. E.K. van Bork junior restaurator
Dhr. A.R.J. Pappot junior restaurator

Sector Presentatie

Tentoonstellingen

Dhr. T. Zeedijk hoofd
Mw. M.E. Janknegt 1e secretariaats-
medewerker

Tentoonstellingsprojecten

Mw. S. van Elst projectcoördinator
Mw. E. Hermans projectcoördinator
Mw. J.K. Hoog Antink project-
coördinator
Mw. M.B. Jansen projectcoördinator
Mw. D.V. Riabokon-Muller project-
coördinator

Inrichtingsprojecten

Mw. W.R.M. Peters medewerker vaste
collectie
Dhr. J.T.M. Muller assistent
Dhr. B.O. Huininga medewerker groen-
voorziening

Publicaties

Dhr. P.H.M. Pronk uitgever
Mw. L.A.M. 't Hoen redacteur
Mw. M.M. Soethout redacteur
Mw. E. Slob coördinator extern beeld
Dhr. P.J.G.M. Gorgels webeditor
Dhr. M.J. Omtzigt assistent-webeditor

Publiek & Educatie

Mw. H.J. Broekgaarden hoofd
Mw. A.A.M. Smits secretaresse
Mw. P.A.M. Kintz medewerker
Dhr. T. van der Meer medewerker
Mw. R. Meijer medewerker
Mw. D. Schreurs medewerker onderwijs
Mw. F.A.M. Jorna junior medewerker
onderwijs

Zakelijke Sector

Personeel & Organisatie

Dhr. G. Hoek hoofd
Mw. I.M. Horvath secretaris
Ondernemingsraad
Dhr. F.J. Bouius arbo-adviseur
Dhr. H. Soetekouw personeelsadviseur
Mw. J.H. Jansen personeelsadviseur
Mw. J.D.M. Wellink personeelsadviseur
Dhr. B.H. Schindeler junior personeels-
adviseur
Mw. M.C.J. Bayoumi-van Eck hoofd
personeels- en salarisadministratie
Dhr. H.P. Boot adviseur personeels- &
salarisadministratie
Dhr. P. Willemsen salarisadministrateur
Mw. A.A. Dekker medewerker
personeelsadministratie

Financiële Zaken

Dhr. E.J.M. van Rooij controller
Mw. M.A. de Vries hoofd financiële
administratie
Mw. J.J.A. Plomp-Agterberg staf-
medewerker
Dhr. B. Caruso senior medewerker
Dhr. J.V. Groot senior medewerker
Mw. A.E. Roon senior medewerker
Mw. Y.V. Courtar medewerker
Dhr. M. Meester medewerker
Dhr. S. Soudagar medewerker
Mw. I.J. Theunissen-van de Streek
medewerker

Inkoop en aanbesteding

Mw. E.M.L. Faucon hoofd
Mw. M.H.M.S. Erkens assistent
Mw. M.M. Mariee assistent

Automatisering

Dhr. R. Hendriks hoofd
Dhr. D.G.L. Janson netwerkbeheerder
Dhr. P. van Kooten netwerkbeheerder
Dhr. F.A.M. van 't Hoff systeem-
beheerder/applicatieprogrammeur

Mw. H.W. Geerdink applicatie-
beheerder
Dhr. J. van Kempen medewerker
helpdesk
Dhr. M.J. Sinester medewerker helpdesk

Commerciële Zaken

Mw. P.C. Hofman hoofd
Dhr. H.U.M. Stiller medewerker
Mw. M.E.T. de Roo-van Berckel staf-
medewerker productontwikkeling
Mw. V.A.R. Wanrooij stafmedewerker
productontwikkeling
Dhr. M.A.G. Bakker coördinator inkoop
& logistiek
Mw. P.H. Ipenburg administratief
logistiek medewerker

Facilitair Bedrijf

Mw. C.R.M.C. Keeman facilitair
manager
Dhr. W. Visser roosterfunctionaris
Mw. L.E. Hillen-Schonhuth
medewerker reserveringen
Mw. C.J. van Meggelen medewerker
reserveringen

Operationele Dienstverlening

Mw. A. van der Leest manager front-
office
Mw. M. Mendez Guedez floormanager
Dhr. V.J. Spijker floormanager
Mw. M.H.M. van der Venne floor-
manager

- Publieksmedewerkers

Mw. H. Boonstra, Mw. M. Boonstra,
Dhr. S.F. Daams, Mw. M.J.J.
Franssen, Mw. D.E. Haak, Mw. A.
Hageman, Mw. J.A.C. Herbergs,
Mw. L. Ketelaars, Mw. S. Khan, Mw.
N.G. Kuik, Mw. S.G. van der Laan,
Dhr. A.J. Langelaar, Mw. S. Lloveras
Lorenzo, Mw. S. Lopes, Mw. N.
Mehrer, Dhr. D. ten Napel, Mw. M.H.

Nuij, Mw. A. van Oostveen, Mw.
C.J. Oudewaal, Dhr. M.W. Overhoff,
Dhr. C. Ploeger, Mw. M. Sarovic,
Mw. P.G. Schelstraete, Dhr. C.J.A.M.
Sigmans, Mw. N.J. Slingerland, Dhr.
C.C. Volkers, Dhr. W.L. van Wijk

- Kassiers

Dhr. S. Balbahadoer, Mw. H.H.
Cosar-Swart, Mw. S. Daher, Mw. H.
Milde, Mw. W. Oosterbroek, Dhr.
J. Veerling, Dhr. O.D.J.D.J. Willig

- Medewerkers informatiebalie

Mw. W.P.C. Bellaar Spruyt, Mw.
M.C. Broekema, Mw. K. Popovic,
Mw. C. Silveira de Sousa Oliveira

- Medewerkers verkoop

Mw. D. Occelli eerste medewerker
Dhr. P.J.J. Wessels eerste medewerker
Mw. L. Ayal tweede medewerker
Mw. W.B. Day tweede medewerker
Dhr. I.S. Schutz tweede medewerker
Mw. M.G.M. Smit tweede medewerker
Dhr. S.F. Tjan derde medewerker

- Vestiairemedewerker

Mw. J.S. Gomes-Monteiro

Backoffice

Dhr. C.G.M. Langemeijer manager
Dhr. H.J. Hilhorst magazijnbeheerder
Dhr. W.B.J. Taal magazijnbeheerder
Dhr. A. Toumi magazijnmedewerker
Dhr. R.J. Gasper servicedeskmede-
werker
Mw. D. Roosendaal servicedeskmede-
werker
Mw. R. van Leth-Elemia cateringmede-
werker
Dhr. P.L.A. Buffing bode/medewerker
postkamer
Dhr. F.A.L. Reijnders bode/mede-
werker postkamer

Dhr. F.G. Wessels bode/medewerker
postkamer
Mw. P. Besse telefonist/receptionist
Mw. C.M. van Luit-Heijne telefonist/
receptionist
Mw. M. See telefonist/receptionist
Mw. H.L. Smit-van Hemert telefonist/
receptionist
Dhr. E. Hilverda huismeester
Dhr. J. van Nierop huismeester
Mw. C. Bersabal medewerker telcentrum
Mw. Y.J.M. Limburg-van Vliet
medewerker telcentrum
Mw. T. Meser-van Geemen
medewerker telcentrum
Dhr. S. Soudagar medewerker
telcentrum
Dhr. A. Topcuoglu medewerker
telcentrum

Techniek

Dhr. N.H. Stoop hoofd
Dhr. M. Pantelic applicatiebeheerder
Dhr. J.L.J. van Dijk coördinator
onderhoud & beheer
Dhr. P.H. Lammers installatiemonteur
Dhr. B.P. Swemle installatiemonteur
Dhr. A.F. Tomasouw installatie-
monteur
Dhr. B.R. Beekman technisch
begeleider

Veiligheidszaken

Dhr. E.M. Broersma hoofd
Dhr. P.D. de Vries adjunct-hoofd
Mw. H.A. Tomasouw stafmedewerker

Toegangsbeheer en brandveiligheid

Mw. O. Kraakman teamleider
Dhr. M.M. van Egmond medewerker
BHV/brandwacht

- Portiers

Dhr. S.R. Baarbe, Dhr. A.D. Bekker,
Dhr. P.M. Falet, Dhr. M.A.A. Giesen,

Dhr. A. de Graaff, Mw. H.M. Kruse,
Dhr. T.S. Raspan, Mw. C.W. Sopamena,
Mw. R.J. Visser, Dhr. R. Vlak

Surveillancedienst

Dhr. N. van der Kuil teamleider
Dhr. R.C.P. de Leeuw teamleider
Mw. E.M. Schadee-Plaggenburg
teamleider
Dhr. C.E. Schenkers teamleider

- Senior surveillancemedewerkers

Dhr. L. el Asri, Dhr. A.C. van Axel
Dongen, Mw. P. Balak, Dhr. C.A.
Bekkenutte, Dhr. A.H. Bouanani, Mw.
J. van den Brink, Dhr. N. Brouer, Mw.
M. Cupac-Sopic, Dhr. M. Davids, Mw.
C.H. Eggink, Dhr. L. Al Gam, Dhr.
T. Geurtsen, Dhr. A. Goedhart, Mw.
A. Kartopawiro, Dhr. H.J. Knukkel,
Dhr. R.J. Kurpershoek, Dhr. N.M.
Lankhaar, Mw. L. Liche, Dhr. A.M.
Lux, Dhr. A. el Messaoudi, Dhr. N.J.
van der Meulen, Dhr. M. Nauta, Mw.
D. Pantelic, Dhr. A.M. Plomp, Mw.
R. Rens-Stenekes, Dhr. A. Schuszler,
Dhr. D. Singh, Dhr. D.N. Snoep, Dhr.
B. Suringbroek, Dhr. C.P. Toby, Dhr.
F. Topal, Dhr. D. Usenki, Dhr. J.W.R.
Visser, Dhr. R.B. van der Voorn, Dhr.
R.van der Werff, Dhr. R. Yilmaz

- Surveillancemedewerkers

Mw. M. von Aesch-Baas,
Mw. T. Alakhramsing-Chinnoe,
Mw. R.B. Balbahadoer-Sewtahal,
Mw. M.F. Banen, Mw. M. Baranic-Deda,
Mw. P. Besse, Dhr. F. van den Braak,
Dhr. T.A. Dahmen, Mw. A.M. Dosljak-
Steblij, Mw. C. Gotschin-Birambie,
Dhr. H. Heimens, Mw. W.J. Holkamp,
Mw. D. Joosten, Dhr. P.I. Keizer,
Mw. M.H. Koster-Lankheet,
Dhr. K.B. Kuijpers, Mw. A.C.M. Nellen,
Dhr. J.A. Quintero, Mw. R. Silleman,

Dhr. S.J. Sint Jago, Mw. M. Steijn, Dhr. R.T. Strijder, Dhr. E. Swaving Dijkstra

Overigen

Museumdocenten

Mw. J. ten Berge, Mw. E. Cnossen, Mw. D. de Groot, Mw. E. Kuiper, Mw. A.I. Liemburg, Dhr. P. Pelkmans, Mw. C.N. Pols, Mw. S.A. Poutsma, Dhr. J. van Schie, Mw. H.J.M. Schueler, Dhr. J. Steendam, Mw. M. Wattel, Mw. E. Wildenborg, Mw. A. Zito Lema, Mw. M. van Zuilen

Museumdocenten voor het Canon-programma Jij & de Gouden Eeuw

Mw. W.M. ten Cate, Mw. D. Jordans, Mw. L.M. Kanters, Mw. G. Lanting, Dhr. R. van Loenen, Mw. I. Pol, Mw. I. Verheijen

Rondleiders

Mw. L.F. Aëgerter, Mw. F. Alonso de Florida Rivero, Mw. K. Christof, Mw. M. Ciuraj, Mw. G.M.E. Franceschini, Mw. C.I.M. Giel-Cossais, Mw. L.B.M. van Grieken, Dhr. R.F.M. Kassenaar, Mw. M.C.J.J. Kleinen, Mw. N.G. Kuik, Dhr. Y.D.E. van der Linden, Mw. A.J. Moll-Breebaart, Dhr. M.V. Quint, Mw. M.C.H. Snijders, Mw. M.L. van Soest, Mw. V. Steijn, Dhr. R. Uterwijk, Mw. B.E. Viergever

Stagiairs

(1 januari tot en met 31 december 2011)

Beeldende Kunst

Mw. S. van Dongen

Mw. H.M. Melse

Mw. A.L. Wiersma

Bibliotheek

Mw. M.H. Vogel

Bureau Collecties

Mw. M.H.M.S. Erkens

Communicatie & Marketing

Mw. Z.N. de Regt

Conservering & Restauratie

Mw. E.P. Andersson

Mw. M.P. de Bovis

Mw. E.N. Dehaut

Mw. S. Hoffmann

Mw. L.M. Korini

Mw. T.J. Makitalo

Mw. S. Philipp

Dhr. P.S. Tylicki

Mw. J.C. Vaz Pedroso

Geschiedenis

Mw. J.P.A. Konijn

Mw. J.W. Schnitzeler

Publiek & Educatie

Mw. C.N. Pols

Rijksprentenkabinet

Mw. B.E.M. Wehkamp

Mw. J.G.H. Zelen

Veiligheidszaken

Dhr. N.R.S. Dataram

Dhr. S. Emirdag

Dhr. V. Markus

Dhr. K.N. Nuijens

Mw. S.K. van Paridon

Dhr. K.N.M.A. Rofaiel

Dhr. T. Schreurs

Vrijwilligers

Mw. L.M. Blokhuizen-van

der Werff bibliotheek

Dhr. D.T. Bos geschiedenis

Mw. M.M.C. Mastenbroek bibliotheek

Mw. A.M. Molenaar textiel

Dhr. I. Reesing beeldende kunst

Mw. M.E. Valetton collectieregistratie en

documentatie

Dhr. R.J.H. Wanhill conservering en

restauratie

Personeelsvereniging

Dhr. F.G. Wessels voorzitter

Dhr. J. van Kempen penningmeester

Mw. H.L. van Hemert-Smit secretaris

Mw. G. de Beer

Mw. E.M. Schadee-Plaggenburg

Dhr. D. Usenki

Ondernemingsraad

Mw. D. Schreurs, voorzitter

Mw. I.M. Horvath ambtelijk secretaris

Mw. A.A.N. van der Chijs

Dhr. W.A.P. Hoeben

Mw. C.M. van Luit-Heijne

Mw. Ch.J. van Meggelen

Dhr. F. P.H. Pegt

Dhr. A.M. Plomp

Dhr. D. Usenki

Financieel verslag

81 Verslag van de directie

Resultaten

Toelichting op de resultaten

Goed bestuur

87 Geconsolideerde jaarrekening

Geconsolideerde balans

Geconsolideerde categoriale exploitatierekening

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

Waarderingsgrondslagen

91 Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Toelichting op de geconsolideerde balans

Toelichting op de geconsolideerde categoriale

exploitatierekening

99 Overige gegevens

101 Meerjarenoverzicht

Verslag van de Directie

Resultaten

Het boekjaar 2011 is financieel gezien een succesvol jaar gebleken. Begroot werd een tekort op de gewone bedrijfsuitoefening van € 2,4 miljoen, gerealiseerd werd een positief saldo van € 2,6 miljoen. De bezoekersaantallen kwamen 13% hoger uit dan in 2010 en waren 15% hoger dan begroot. Dit in combinatie met een succesvolle werving van fondsen en sponsors leidde ertoe dat de totale baten hoger uitkwamen dan begroot. De totale eigen inkomsten over 2011 bedroegen hierdoor 43% (2010: 41%) van de totale baten exclusief de incidentele subsidies van het ministerie van OCW. De kosten kwamen per saldo lager uit dan begroot doordat de reservepost algemeen onvoorzien niet hoefde te worden aangesproken, enkele activiteiten werden beëindigd en er sprake was van een hoog kostenbewustzijn. Een andere belangrijke financiële meevaller ontstond door de overgang naar het Pensioenfonds Zorg & Welzijn en door de in 2011 tussen sociale partners overeengekomen afschaffing van het overgangsrecht (overgangsbepalingen met betrekking tot vroegpensioenregelingen). Door bovenstaande zaken hoefde in 2011 geen beroep te worden gedaan op de posten *opbrengst reizende tentoonstellingen* en *exploitatiebijdrage het nieuwe Rijksmuseum* en resteerde per saldo toch een positief resultaat. De omvang en de samenstelling van het resultaat over 2011 ten opzichte van de begroting kunnen als volgt worden samengevat:

Samenvatting exploitatiesaldo			
(bedragen x € 1.000)	2011 uitkomst	2011 begroting	verschil
1. Resultaat op gewone bedrijfsuitoefening	2.568	-2.420	4.988
2. Resultaat op aankopen	-422	-200	-222
3. Resultaat op huur en kosten het nieuwe Rijksmuseum (HNR)	147	70	77
4. Resultaat op reizende tentoonstellingen en exploitatiebijdrage HNR	-2.037	2.550	-4.587
Totaal exploitatiesaldo	256	-	256

Om een beter inzicht te geven in de omvang en samenstelling van het resultaat wordt in de resultatenanalyse het resultaat uitgesplitst naar de verschillende onderdelen van het resultaat. Het resultaat op gewone bedrijfsuitoefening betreft het resultaat behaald met de reguliere museale activiteiten. De andere resultaten betreffen de (soms) minder beïnvloedbare (projectmatige) onderdelen van het resultaat waarbij soms grote afwijkingen aan

Dit is een samenvatting van de jaarrekening 2011. De volledige jaarrekening is beschikbaar bij Stichting het Rijksmuseum in Amsterdam. De samengevatte jaarrekening 2011 is bedoeld om het brede publiek op een beknopte wijze inzicht te geven in de financiële resul-

taten en gegevens van Stichting het Rijksmuseum. In Nederland zijn geen algemeen vastgestelde criteria beschikbaar voor het opstellen van samengevatte financiële overzichten. De samengevatte jaarrekening is vrijwel identiek aan de volledige jaarrekening 2011

met dien verstande dat (gegeven het beoogde doel) voor een aantal financiële overzichten van de balans uitsluitend de hoofdcategorieën zijn weergegeven en niet alle toelichtingen die vereist zijn op basis van het Handboek verantwoording cultuursubsidies.

de kosten- en batenkant optreden tussen begroting en realisatie maar die uiteindelijk wel een budgettair neutraal resultaat opleveren. Een nadere cijfermatige toelichting op de diverse onderdelen van het resultaat en de samenstelling hiervan is onderstaand opgenomen.

Toelichting op de resultaten

1. Gewone bedrijfsuitoefening

(bedragen x € 1.000)	2011 uitkomst	2011 begroting	verschil	verschil in %
Baten				
Entreegelden	8.951	7.363	1.588	21,6%
Rijksmuseumwinkel	2.442	2.338	104	4,4%
Overige winkels	421	390	31	7,9%
Sponsoring	1.097	441	656	148,8%
Overige opbrengsten	3.290	3.075	215	7,0%
Exploitatiesubsidie OCW	17.126	17.010	116	0,7%
Overige bijdragen	1.005	812	193	23,8%
Totaal baten	34.332	31.429	2.903	9,2%
Lasten				
Salarislasten en inhuur derden	19.641	20.922	-1.281	6,1%
Afschrijvingen	1.503	1.724	-221	12,8%
Huren niet-RGD	256	257	-1	0,4%
Algemeen onvoorzien	41	400	-359	89,8%
Tentoonstellingen	970	950	20	-2,1%
Publiek & Educatie	730	750	-20	2,7%
Automatisering	1.122	831	291	-35,0%
Overige huisvestingslasten	2.256	2.301	-45	2,0%
Communicatie & Marketing	775	466	309	-66,3%
Publicaties (inclusief Tijdschrift)	948	1.110	-162	14,6%
Kostprijs verkopen winkels	1.031	1.158	-127	11,0%
Personeel & Organisatie	463	622	-159	25,6%
Overige lasten	2.760	2.821	-61	2,2%
Totaal lasten	32.496	34.312	-1.816	5,3%
Operationeel resultaat uit bedrijfsuitoefening	1.836	-2.883	4.719	163,7%
Totaal saldo rentebaten en -lasten	732	463	269	58,1%
1. Resultaat op gewone bedrijfsuitoefening	2.568	-2.420	4.988	206,1%

In 2011 werden de Philipsvleugel en het Hoofdgebouw 1.010.402 (2010: 896.393) keer bezocht tegenover een begroot bezoekersaantal van 875.000. De verhouding van het nationale en internationale bezoek was 30%/70% (begroot 2011: 35%/65%, wer-

kelijk 2010: 32%/68%). Het bezoekersaantal kwam hiermee 13% hoger uit dan in 2010 en 15% hoger dan begroot. De toename in het bezoek in 2011 zat vooral in het internationale bezoek, dat 15% hoger was dan in 2010 en 9% hoger dan begroot. Een en ander is onder meer het gevolg van de toename van het internationale toerisme in Amsterdam in 2011 van circa 6% waarvan het Rijksmuseum goed heeft kunnen profiteren. De gemiddelde opbrengst per bezoeker (€ 9,01) is 7% hoger dan begroot (€ 8,41). Naast het relatief hoge aandeel internationaal bezoek wordt dit tevens verklaard doordat in 2011 in tegenstelling tot voorgaande jaren reeds de afrekening Museumkaart 2011 op basis van het definitief vastgesteld uitkeringspercentage kon worden meegenomen omdat dit eerder dan in voorgaande jaren bekend is gemaakt door Stichting Museumkaart. De inkomsten uit entree kwamen door het hogere bezoekersaantal en door de hogere gemiddelde opbrengst per bezoeker € 1.588.000 hoger uit dan begroot.

De inkomsten uit de verkopen van de museumwinkel bleven relatief gezien achter ten opzichte van de hogere dan begrote bezoekersaantallen. De gemiddelde besteding per bezoeker bedroeg evenals in 2010 € 2,45 terwijl bij de begroting was uitgegaan van € 2,50. De lagere gemiddelde besteding per bezoeker is vooral een gevolg van een lagere conversie (aantal bezoekers dat tot een winkelaankoop overgaat) dan waarvan bij de begroting werd uitgegaan. Door de hogere bezoekersaantallen was de omzet uiteindelijk wel € 104.000 hoger dan begroot. De behaalde brutomarge in 2011 bedroeg 62% (begroot 60%) terwijl deze in 2010 nog 60% bedroeg. Ook de winkel op het Museumplein profiteerde van het gunstige toeristische klimaat in Amsterdam en realiseerde een omzet die 10% hoger was dan begroot en 18% hoger dan in 2010. De omzet van de webwinkel kwam iets lager uit dan de begroting. De sponsorinkomsten kwamen € 656.000 hoger uit dan begroot. Naast de doorlopende sponsorcontracten met onder meer ING, AkzoNobel en Baker & McKenzie werd in 2011 een nieuwe langdurige sponsorovereenkomst afgesloten met Royal Philips Electronics. De overige inkomsten (onder meer uit audiotour, publicaties en Beeld) kwamen door de hogere bezoekersaantallen in 2011 € 215.000 hoger uit dan begroot. De exploitatiesubsidie OCW was € 116.000 hoger dan begroot. Bij de begroting was er gezien de huidige economische omstandigheden en de financiële druk op de overheidshuishouding van uitgegaan dat over 2011 geen prijs- en looncompensatie door het ministerie van OCW zou worden toegekend. Tegen alle verwachtingen in heeft het ministerie van OCW in 2011 het loongevoelige deel van de exploitatiesubsidie (structureel) verhoogd. Daarnaast was het Rijks-

museum in 2011 wederom bijzonder succesvol in het werven van extra fondsen en bijdragen voor diverse activiteiten en projecten. Hierdoor werd een bedrag van € 193.000 aan extra inkomsten gegenereerd. Een en ander had tot gevolg dat de totale baten per saldo € 2.903.000 hoger uitkwamen dan begroot.

De lonen en salarissen waren hoger dan begroot. Een aantal vacatures kon niet worden ingevuld middels het in dienst nemen van personeel. Deze vacatures zijn in 2011 vervolgens veelal ingevuld door (tijdelijk) externen in te huren. Ook de vervanging wegens ziekte geschiedde in een enkel geval middels externe inhuur. Daarnaast steeg het langdurig ziekteverzuim in 2011 waarvoor een aanvullende reservering ten laste van het resultaat genomen moest worden. Ook werd in 2011 van een aantal werknemers met een langdurig dienstverband afscheid genomen waarvoor een vertrekregeling werd getroffen. Per saldo ontstond hierdoor een overschrijding van de begroting van € 1.258.000. Op het onderdeel pensioenlasten was sprake van een overschrijding van € 2.539.000. Bij het opstellen van de begroting 2011 was nog niet bekend of de overgang naar het Pensioenfonds Zorg & Welzijn (PFZW) definitief doorgang kon vinden. De pensioenlasten waren daarom conservatief geraamd op het niveau van de lasten bij het oude pensioenfonds. Eind juni 2011 heeft De Nederlandsche Bank (DNB) echter te kennen gegeven dat zij geen bezwaar maakt tegen de collectieve waardeoverdracht naar PFZW, waardoor de pensioenlasten over 2011 uitkwamen op het lagere kostenniveau bij PFZW. Dit leverde een besparing ten opzichte van de begroting op van € 458.000.

Tevens zijn in 2011 tijdens de CAO-onderhandelingen gesprekken gevoerd met de sociale partners over de mogelijkheden van het geheel of gedeeltelijk afschaffen van het overgangsrecht (VUT/prepensioen) in relatie met de huidige premieverdeling van de pensioenlasten tussen werknemer en werkgever. Dit heeft in november geleid tot een tussentijds akkoord waarbij besloten is het overgangsrecht af te schaffen met ingang van 2012 voor alle werknemers geboren na 1949. In ruil hiervoor wordt de premieverdeling van de pensioenlasten tussen werkgever en werknemer vanaf 2012 vastgesteld op 60%/40% in plaats van de tot en met 2011 geldende verdeling van 56%/44%. Voor werknemers geboren in de periode 1950 tot en met 1954 werd een eenmalige compensatie voorgesteld. Als gevolg van dit tussentijds akkoord kon een bedrag van € 1.779.000 vrijvallen uit de hiervoor opgenomen voorziening en kon de reguliere dotatie aan deze voorziening over 2011 achterwege blijven. De totale loonkosten over 2011 zijn hierdoor per saldo € 1.281.000 lager dan begroot.

De onderhandelingen over de CAO die afliep per 1 juli 2011 zijn vervolgens doorgegaan, wat eind 2011 heeft geleid tot een principe-akkoord over een nieuwe CAO. De nieuwe CAO heeft een looptijd van 1 juli 2011 tot 1 april 2013. In deze periode moet ook meer duidelijk worden ten aanzien van de bezuinigingsplannen van het kabinet. De werknemers krijgen per 1 januari 2012 een structurele loonsverhoging van één procent. Daar bovenop komt in september 2012 een eenmalige bruto-uitkering van € 300 (naar rato). De Vereniging van Rijksgesubsidieerde Musea (VRM) heeft toegezegd niet aan de onregelmatigheidstoelagen te torren.

De afschrijvingslasten zijn € 221.000 lager dan begroot. Dit is het gevolg van een terughoudende opstelling ten aanzien van voorgenomen investeringen. In de begroting waren naast de doorlopende afschrijvingen ook afschrijvingslasten opgenomen voor nieuwe investeringen in 2011. Bij het definitief vaststellen van de (investerings)begroting 2011 is echter wel bepaald dat deze investeringsbeslissingen ter goedkeuring aan de directie moesten worden overlegd voordat ze konden worden uitgevoerd.

De (niet-Rijksgebouwendienst)huren zijn vrijwel gelijk aan de begroting.

De post algemeen onvoorzien is in de begroting 2011 gehandhaafd op het niveau van de begroting 2010 en 2009 toen hij in verband met de onzekere economische ontwikkelingen werd verhoogd van € 225.000 naar € 400.000. Daarmee werd ruimte gecreëerd (in tijd en geld) voor bijstuuringsmaatregelen in het geval van tegenvallende bezoekersaantallen of andere tegenvallers. Uiteindelijk is deze post beperkt ingezet en verder aangehouden om de overschrijding op het aankoopbudget op te vangen (zie resultaat op aankopen).

De kosten van tentoonstellingen waren per saldo € 20.000 hoger dan begroot. Dit bestaat uit een onderschrijding op de diverse posten van het begrote tentoonstellingsprogramma 2011 die vrijwel voldoende dekking bood om de kosten van de niet begrote tentoonstelling van Van Gogh in China te dekken.

De afdeling Publiek & Educatie kwam per saldo € 20.000 lager uit dan begroot. Ook hier leverden kostenbesparingen over de gehele linie van het educatieve programma voldoende dekking om de hogere kosten van de huur van de audiotours op te vangen.

Bij de afdeling Automatisering ontstond een overschrijding van € 291.000 vooral als gevolg van hogere licentiekosten en onderhoudscontracten. Daarnaast loopt er richting de heropening van het nieuwe Rijksmuseum een aantal implementatietrajecten die complexer bleken dan aanvankelijk verwacht. Dit betreft onder

meer het voorverkoopsysteem, aanpassingen aan de website en de doorontwikkeling van Sharepointtoepassingen en het ERP-pakket.

Bij de overige huisvestingslasten is sprake van een onderschrijding van € 45.000, wat circa 2% is ten opzichte van het totaal budget voor deze post. Hiervoor zijn specifieke redenen aan te geven. De kosten van Communicatie & Marketing waren € 309.000 hoger dan begroot. Voor een belangrijk deel is dit veroorzaakt door een verhoging van het gezamenlijk communicatiebudget met ING, waarvoor ING ook extra middelen ter beschikking heeft gesteld in 2011. Daarnaast zijn er extra inspanningen verricht om met name het internationale publiek te verleiden tot een bezoek aan het Rijksmuseum.

De kosten van Publicaties kwamen € 162.000 lager uit dan begroot, wat het gevolg is van het begin 2011 genomen besluit om het tijdschrift OOG op te heffen.

De kostprijs van de verkopen in de winkels was ondanks een licht hogere omzet € 127.000 lager dan begroot. Dit is een gevolg van de hogere brutomarge op verkopen dan begroot, die voor een deel is toe te schrijven aan de realisatie van prijsverschillen bij inkoop. De kosten van Personeel & Organisatie waren € 159.000 lager dan begroot. Dit wordt verklaard doordat de kosten van werving en selectie lager uitvielen dan begroot. De reden hiervan is dat voor de werving en selectie een werknemer is aangetrokken waardoor het Rijksmuseum de werving en selectie voor een groot deel in huis uit kan voeren en hiervoor geen beroep hoeft te doen op externe bureaus. Daarnaast werden er aanzienlijk minder kosten gemaakt voor opleidingen en trainingen.

De overige lasten, bestaande uit de afdelingsbudgetten kleiner dan € 500.000, kwamen samen per saldo € 61.000 lager uit dan begroot.

De rente-inkomsten waren € 269.000 hoger dan begroot. Dit werd vooral veroorzaakt doordat het saldo van de liquiditeiten hoger was dan gemiddeld voor geheel 2011 begroot. Tevens zijn middels een scherp liquiditeitenbeheer de rente-inkomsten over 2011 geoptimaliseerd.

Een en ander heeft voor 2011 geresulteerd in een gerealiseerd positief resultaat op de gewone bedrijfsuitoefening van € 2.568.000, wat € 4.988.000 hoger is dan het begrote negatieve resultaat van € 2.420.000.

2. Aankopen			
(bedragen x € 1.000)	2011 uitkomst	2011 begroting	verschil
Baten			
Bijdragen voor aankopen	3.360	2.872	488
Sponsoring voor aankopen	116	100	16
Totaal baten	3.476	2.972	504
Lasten			
Aangewend voor aankopen	3.773	3.172	601
Mutatie bestemmingsfonds aankopen	125		125
Totaal lasten	3.898	3.172	726
2. Resultaat op aankopen	-422	-200	-222

De verschillende posten met betrekking tot kunstaankopen (aankopen, bijdragen en mutatie bestemmingsfonds) kwamen per saldo € 222.000 negatiever uit dan begroot. Dit betrof met name aankopen van de afdeling Rijksprentenkabinet. Gezien de positieve ontwikkeling van het resultaat heeft de directie deze overschrijding goedgekeurd.

3. Huur en kosten het nieuwe Rijksmuseum			
(bedragen x € 1.000)	2011 uitkomst	2011 begroting	verschil
Baten			
Subsidie OCW huur	10.751	10.793	-42
Subsidie OCW het nieuwe Rijksmuseum	21.858	22.159	-301
Bijdrage Koninklijke Nederlandse Munt brandveiligheid Lelystad	109	-	109
RCE/UvA inzake Ateliergebouw	1.353	1.350	3
Som der baten	34.071	34.302	-231
Lasten			
Huren RGD structureel	7.614	7.463	151
Declarabele kosten het nieuwe Rijksmuseum	25.567	25.867	-300
Eenmalige kosten brandveiligheid Lelystad	241	-	241
Afschrijving brandveiligheid Lelystad	102	427	-325
Afschrijving en servicekosten inrichting Ateliergebouw	266	254	12
Exploitatiekosten Ateliergebouw deel RCE/UvA	134	221	-87
Som der lasten	33.924	34.232	-308
3. Resultaat op huur en kosten het nieuwe Rijksmuseum	147	70	77

De kosten en opbrengsten met betrekking tot de huur, de dienstverleningsovereenkomsten met de Universiteit van Amsterdam (UvA) en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) voor het Ateliergebouw en de kosten van het nieuwe Rijksmuseum zijn per saldo vrijwel gelijk aan de begroting. In de begroting 2011 was ervan uitgegaan dat het ministerie van OCW zijn inspanningsverplichting ten aanzien van het bijstellen van de huisvestingssubsidie evenals in voorgaande jaren ook over 2011 zou nakomen. Deze inspanningsverplichting houdt in dat het ministerie van OCW de huisvestingssubsidie in principe op dezelfde manier aanpast als dat de huren van de Rijksgebouwendienst worden aangepast maar dit niet beschouwt als een juridisch afdwingbare verplichting. Onzekerheid over de daadwerkelijke toekenning van deze prijsbijstelling blijft hierdoor jaarlijks bestaan. Ondanks de budgettaire krapte heeft het ministerie van OCW voor 2011 echter besloten de prijsbijstelling van de rijkssubsidie voor de huisvesting wel toe kennen en is hiermee zijn inspanningsverplichting nagekomen. De afwijkingen ten opzichte van de begroting op dit exploitatieonderdeel betreffen met name de activiteiten in het kader van de brandveiligheidsvoorzieningen die in Lelystad worden aangebracht, de huur van een nieuwe locatie (Gabriel Metsustraat 8) en een bijstelling van de huur van het depot in Lelystad als gevolg van de uitkomsten van de onderhandelingen over een nieuwe huurprijs en een lagere leegstand in dit pand. Per saldo zijn deze afwijkingen echter budgettair neutraal.

4. Reizende tentoonstellingen en exploitatiebijdrage HNR			
(bedragen x € 1.000)	2011 uitkomst	2011 begroting	verschil
Baten			
Subsidie OCW: exploitatiebijdrage HNR	-2.037	725	-2.762
Opbrengst reizende tentoonstellingen	-	1.825	-1.825
5. Resultaat op reizende tentoonstellingen en exploitatiebijdrage HNR	-2.037	2.550	-4.587
Totaal exploitatiesaldo	256	-	256

Door de ten opzichte van de begroting 2011 gunstige ontwikkeling van de diverse onderdelen van het resultaat was in 2011 geen inzet van de (incidentele) inkomsten uit hoofde van de opbrengst reizende tentoonstellingen en de exploitatiebijdrage van het nieuwe Rijksmuseum noodzakelijk. Hiervoor was een bedrag begroot van € 2.550.000. Het resterend saldo blijft beschikbaar voor de vervolgperiode van de renovatie en zal worden ingezet als

de ontwikkeling van de exploitatie in de toekomst dit noodzakelijk maakt.

In 2011 is door een aantal omstandigheden een gewijzigde kijk ontstaan ten aanzien van de inzet van de post exploitatiebijdrage HNR. Gezien de naderende eindfase waarin het project het nieuwe Rijksmuseum zich bevindt, de positieve ontwikkeling van het resultaat de afgelopen jaren bij het Rijksmuseum gedurende het renovatietraject en het gegeven dat inmiddels bekend is dat het programma verkoop reizende tentoonstellingen voldoende middelen heeft opgebracht om de nog te verwachten negatieve resultaten bij het Rijksmuseum op te vangen tot heropening is een heroverweging ten aanzien van de aanwending en inzet van de post exploitatiebijdrage HNR in het project gemaakt. Daarnaast is bij de toekenning in 2011 van een structurele bijdrage voor de vervanging van de inrichting nadrukkelijk de voorwaarde gesteld dat het project binnen het huidige budget van € 375 miljoen moet eindigen. Door de eerder toegekende exploitatiebijdragen HNR terug te geven aan het project ontstaat een extra buffer binnen het project om eventuele tegenvallers in de bouw op te vangen, waardoor met meer zekerheid aan de gestelde voorwaarde kan worden voldaan. Om deze redenen is besloten om over te gaan tot het restitueren in 2011 van de eerder verleende exploitatiebijdragen HNR voor een bedrag van € 2.037.000.

Goed bestuur

Stichting Het Rijksmuseum wordt sinds de verzelfstandiging per 1 juli 1995 bestuurd volgens het Raad-van-Toezichtmodel. De directie onderschrijft de Code Cultural Governance. In 2011 is een wijziging van statuten en reglementen voorbereid die mede is bedoeld om te voldoen aan de principes en best-practicebepalingen van de Code voor zover dat nog niet het geval was. Het gaat in het bijzonder om toevoeging van besluiten die zijn onderworpen aan de voorafgaande goedkeuring van de Raad van Toezicht, bevoegdheden van de directie respectievelijk de Raad van Toezicht bij het wijzigen van de statuten en het vaststellen en wijzigen van reglementen, de benoeming en ontslag van directieleden en de benoeming in functie van de voorzitter van de Raad van Toezicht. In het verslagjaar heeft de directie geregeld verantwoording afgelegd aan de Raad van Toezicht over het door haar gevoerde beleid. De directie heeft viermaal vergaderd met de Raad van Toezicht en houdt de Raad van Toezicht tussentijds op de hoogte van belangrijke ontwikkelingen. De hoofddirecteur heeft regelmatig overleg met de voorzitter van de Raad van Toezicht. Viermaal per jaar stelt de directie een financiële rapportage op waaruit blijkt

hoe de financiële resultaten zich ontwikkelen ten opzichte van de begroting. Middels kwartaalberichten wordt aan de Raad inzicht gegeven in de activiteiten van het museum op het gebied van de collecties, tentoonstellingen, publicaties, wetenschappelijk onderzoek, alsmede in het sociale en personeelsbeleid en andere van belang zijnde aangelegenheden (ICT, gebouwbeheer, commerciële activiteiten).

Bij de werving van de nieuwe zakelijk directeur zijn de van toe-

passing zijnde bepalingen van goed bestuur in acht genomen. Er is geworven op basis van een profielschets en een extern bureau is betrokken bij de selectie.

Directie

drs. W.M.J. Pijbes, hoofddirecteur

drs. T.D.W. Dibbits, directeur collecties

mr. K.E. van Ginkel, zakelijk directeur

Geconsolideerde jaarrekening

Geconsolideerde balans (na resultaatbestemming)

(bedragen x € 1.000)	31-12-2011	31-12-2010
Vaste activa		
I. Materiële vaste activa	11.568	10.661
Vlottende activa		
II. Voorraden	574	901
III. Vorderingen	6.982	5.088
IV. Liquide middelen	38.763	37.666
	57.887	54.316
Passiva		
V. Groepsvermogen	7.194	6.938
V.1. Algemene reserve	7.051	5.144
V.2. Bestemmingsfonds OCW	143	-
V.3. Reserve bedrijfsinstallaties	-	489
V.4. Reserve kunstankopen	-	1.305
VI. Bestemmingsfonds kunstankopen	195	70
VII. Voorzieningen	2.026	4.677
VIII. Langlopende schulden	31.944	30.888
IX. Kortlopende schulden	16.528	11.743
	57.887	54.316

Geconsolideerde categoriale exploitatierekening

(bedragen x € 1.000)	2011 uitkomst	2011 begroting	2010 uitkomst
A. Opbrengsten			
Directe opbrengsten	14.803	14.256	13.791
A.1. Publieksinkomsten	13.404	11.840	12.102
A.2. Sponsorinkomsten	1.213	541	610
A.3. Overige directe opbrengsten	186	1.875	1.079
Indirecte opbrengsten	2.867	2.626	2.576
Totaal opbrengsten	17.670	16.882	16.367
B. Bijdragen			
B.1. Subsidie ministerie OCW (B.1. t/m B.3.)	47.698	50.687	47.325
B.1.1. Subsidie OCW: huren en services (structureel)	11.040	11.082	10.491
B.1.2. Subsidie OCW: exploitatiebijdrage (structureel)	16.837	16.721	16.721
B.1.3. Subsidie OCW: incidenteel	19.821	22.884	20.113
B.3. Overige subsidies en bijdragen	4.474	3.684	3.470
B.3.1. Bijdragen uit publieke middelen	492	-	362
B.3.2. Bijdragen en schenkingen uit private middelen	3.982	3.684	3.108
- Private fondsen en particulieren	1.736	1.184	1.448
- Bedrijven	133	-	70
- Goede doelenorganisaties	2.113	2.500	1.590
Totaal subsidies en bijdragen	52.172	54.371	50.795
Som der baten	69.842	71.253	67.162
Lasten			
Lasten			
C. Personeelslasten	19.641	20.922	20.402
D. Afschrijvingen op (im)materiële vaste activa	1.871	2.405	1.845
E. Huur	7.870	7.720	7.802
F. Kunstankopen	3.773	3.172	3.195
G. Overige lasten			
- Kosten het nieuwe Rijksmuseum	25.567	25.867	22.825
- Overige	11.471	11.630	11.596
Som der lasten	70.193	71.716	67.665
H. Saldo rentebaten en -lasten	732	463	573
Saldo uit gewone bedrijfsuitoefening	381	-	70
I. Mutatie bestemmingsfonds kunstankopen	-125	-	-70
Exploitatiesaldo	256	-	-

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

(bedragen x € 1.000)	2011 uitkomst	2011 begroting	2010 uitkomst
Kasstroom uit operationele activiteiten			
Exploitatieresultaat	256	-	-
Aanpassingen voor:			
Afschrijvingen (im)materiële vaste activa	1.871	2.414	1.845
Vrijval investeringsbijdragen	-533	-157	-152
Mutatie bestemmingsfonds kunst aankopen	125	-	70
Mutatie voorzieningen	-2.651	-1.124	-482
Brutokasstroom uit operationele activiteiten	-932	1.133	1.281
Mutatie in voorraden	327	-	72
Mutatie in vorderingen	-1.894	-112	2.192
Mutatie in kortlopende schulden	4.785	-1.435	1.144
Nettokasstroom uit operationele activiteiten	2.286	-414	4.689
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			
Investerings- en overboekingen in (im)materiële vaste activa	-2.778	-15.872	-2.061
Ontvangen investeringsbijdragen	1.589	379	4.154
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-1.189	-15.493	2.093
Mutatie liquide middelen			
Liquide middelen begin boekjaar	37.666	37.666	30.884
Liquide middelen einde boekjaar	38.763	21.759	37.666

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

Waarderingsgrondslagen

1. Algemeen

De geformuleerde grondslagen hebben betrekking op de jaarrekening als geheel en daarmee tevens op de geconsolideerde jaarrekening die daarvan een onderdeel vormt. De waardering en bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Voor zover niet anders is vermeld zijn de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben, ongeacht of ze tot ontvangsten of uitgaven hebben geleid. Baten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Lasten en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het maken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

2. Indeling jaarrekening

Met ingang van 1 januari 2009 is het nieuwe Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen 2009-2012 van kracht. De richtlijnen in dit handboek sluiten zo veel mogelijk aan op de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek, Boek 2, Titel 9 en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (in het bijzonder RJ 640). De in het handboek gestelde eisen beogen enerzijds duidelijkheid te bieden aan de instellingen zelf en anderzijds uniformiteit te bevorderen in de presentatie van de te leveren (financiële) gegevens. Per 22 december 2011 is een herziene versie van dit handboek in werking getreden. Het nieuwe Handboek is op een drietal punten gewijzigd:

1. Bestemmingsfonds OCW

Op 21 november 2011 is de Regeling frictie- en transitiekosten culturele basisinfrastructuur 2009-2012 bekendgemaakt. In artikel 9 van deze regeling is bepaald dat voor iedere aanwending van het bestemmingsfonds OCW toestemming nodig is van de bewindspersoon, ook wanneer sprake is van een negatief exploitatieresultaat. In beginsel zal toestemming geweigerd worden.

2. Wijziging in de modellen voor de exploitatierekening

In de modellen voor de exploitatierekening zijn wijzigingen aangebracht zodat de eigen inkomsten meer gespecificeerd worden. Het gaat niet om nieuwe posten in het model maar om nadere specificering van bestaande posten.

3. Wijziging in toelichting exploitatierekening

In de toelichting worden wijzigingen in de modellen toegelicht. Ook wordt de gewenste mate van specificatie verwoord voor de

jaarrekeningposten die betrekking hebben op de eigen inkomsten. Ten slotte wordt vermeld of de post ook door het ministerie van OCW wordt meegenomen bij de berekening van het percentage eigen inkomsten. Als eigen inkomsten worden uitgesloten alle baten die naar de aard niet als eigen inkomsten zijn op te vatten voor de toepassing van de Regeling op het specifiek cultuurbeleid. Als voorbeelden hiervan worden genoemd de waardering van vrijkaarten, bijdragen en sponsoring in natura en de kapitalisatie van de inzet van vrijwilligers. Naar aanleiding van deze wijzigingen zijn de vergelijkende cijfers 2010 aangepast. Het effect van deze aanpassing op het vermogen en het resultaat bedraagt nihil.

3. Criteria voor consolidatie

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de financiële gegevens opgenomen van Stichting Het Rijksmuseum en van de groepsmaatschappijen waarin Stichting Het Rijksmuseum direct of indirect meer dan de helft van het stemgerechtigde kapitaal houdt of waarin Stichting Het Rijksmuseum op grond van aanvullende regelingen beschikt over de beslissende zeggenschap ter zake van het bestuur en het financiële beleid. De activa, passiva, resultaten en kasstromen van deze groepsmaatschappijen zijn in de consolidatie betrokken onder eliminatie van de onderlinge verhoudingen en transacties.

De opgenomen groepsmaatschappijen, gevestigd te Amsterdam, zijn:

- Rijksmuseum Holding B.V. (deelname 100%)
- Rijksmuseum Merchandising B.V. (deelname 100%)
- Rijksmuseum E-commerce B.V. (deelname 100%)
- Rijksmuseum Schiphol B.V. (deelname 100%)
- Rijksmuseum Publishing B.V. (deelname 100%)
- Rijksmuseum Tijdschrift B.V. (deelname 100%)

Naast de (100%-)groepsmaatschappijen wordt tevens de 50%-deelneming PP10 B.V. in de consolidatie betrokken. Voor deze vennootschap wordt de proportionele consolidatiemethode gehanteerd. PP10 B.V. is een joint venture van het Rijksmuseum en het Van Gogh Museum waarin vanaf 1 augustus 2009 de meldkameractiviteiten van beide musea gezamenlijk worden uitgevoerd die voorheen door ieder museum zelfstandig werden verricht. Gezien de ontstaansgeschiedenis en omdat de joint-venturegedachte bij deze vennootschap zowel op het financiële vlak als op het gebied van zeggenschap en aansturing wordt gehanteerd, is voor de verantwoording in de jaarrekening gekozen voor

de proportionele consolidatiemethode. Deze verwerkingswijze komt het meest tegemoet aan het wettelijk inzichtvereiste.

Op 19 december 2011 is in de algemene vergadering van aandeelhouders van Rijksmuseum Holding B.V. besloten om de vijf vennootschappen waarin Rijksmuseum Holding B.V. 100% van de aandelen houdt, te ontbinden. Dit betreft de volgende vennootschappen: Rijksmuseum Merchandising B.V., Rijksmuseum E-commerce B.V., Rijksmuseum Schiphol B.V., Rijksmuseum Publishing B.V. en Rijksmuseum Tijdschrift B.V. De activiteiten van Rijksmuseum Merchandising B.V., bestaande uit het gezamenlijk met het Van Gogh Museum exploiteren van de winkel op het Museumplein, en Rijksmuseum E-commerce B.V., bestaande uit de webwinkel van het Rijksmuseum, worden met ingang van 1 januari 2012 ondergebracht in Stichting Het Rijksmuseum. Het bestaansrecht van Rijksmuseum Schiphol B.V. is vervallen met de beëindiging van de exploitatie van de winkel op luchthaven Schiphol per 1 januari 2010. Het bestaansrecht van Rijksmuseum Publishing B.V. is vervallen met de beëindiging van de samenwerkingsovereenkomst met Uitgeverij Nieuw Amsterdam per 1 april 2011. Het bestaansrecht van Rijksmuseum Tijdschrift B.V. is vervallen met de beëindiging van de uitgave van *OOG, Tijdschrift van het Rijksmuseum* na het eerste nummer van de jaargang 2011. De afwikkeling van de ontbinding van de vennootschappen zal gedurende 2012 plaatsvinden.

4. Omrekening van vreemde valuta

Vorderingen, schulden en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers van afwikkeling. De uit de omrekening per balansdatum voortvloeiende koersverschillen worden opgenomen in de exploitatierekening.

5. Kunstcollectie

De collectie die bij de verzelfstandiging van het Rijksmuseum in 1995 middels de beheersovereenkomst in beheer is gegeven, is eigendom van de Staat der Nederlanden en is daarom niet in de balans opgenomen. De beheersovereenkomst regelt niet dat nieuwe aanwinsten die na de verzelfstandiging door het Rijksmuseum zijn verworven automatisch ook eigendom worden van de Staat. Bij de verzelfstandiging is wel de intentie (kamerstukken bij Verzelfstandigingswet) uitgesproken dat nieuwe verwervingen worden toegevoegd aan de rijkscollectie, maar daarvoor is afzonderlijke en expliciete overdracht (bijvoorbeeld door schenking) aan de Staat vereist. Het Rijksmuseum heeft net zoals de andere

verzelfstandigde rijksmusea een volmacht verkregen om schenkingen en legaten namens de Staat te aanvaarden. De schenkingen en legaten na verzelfstandiging zijn daarmee ook eigendom van de Staat geworden. Daarnaast heeft het Rijksmuseum een volmacht verkregen om namens de Staat te verwerven. Bij aankopen van particulieren is van deze volmacht gebruikgemaakt. Voor de overige verwervingen na verzelfstandiging geldt dat deze objecten nog eigendom van het Rijksmuseum zijn. Aangezien het de intentie is om deze objecten op enig moment over te dragen aan de Staat zijn deze objecten net als de rest van de (in beheer gegeven) collectie niet in de balans opgenomen. De collectie is niet verzekerd.

6. Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

6.1. Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. De afschrijvingen zijn gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. De in 2005 overgedragen bedrijfsinstallaties van de Rijksgebouwdienst worden gewaardeerd op de geraamde aanschaf- en boekwaarden herleid aan de hand van de lijsten van het planmatig onderhoud. Deze lijsten zijn ook de basis geweest voor de (her)verdeling van de servicebedragen en worden door het ministerie van Financiën geaccepteerd ter bepaling van de door het ministerie van OCW verschuldigde overdrachtsbelasting.

6.2. Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs of lagere netto-opbrengstwaarde. Hierbij wordt rekening gehouden met mogelijke incourantheid.

6.3. Vorderingen

De vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde, onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen voor oninbaarheid. Deze voorzieningen zijn bepaald op basis van een beoordeling van de individuele vorderingen.

6.4. Voorzieningen

De voorziening VUT en overgangmaatregel prepensioen, en de voorziening inzake jubilea-uitkeringen zijn conform RJ 271 volgens de actuariële Projected Unit Credit Method berekend. De overige voorzieningen worden op nominale waarde gewaardeerd.

6.5. Investeringsbijdragen

Ontvangen investeringssubsidies en bijdragen ten behoeve van de aanschaf van materiële vaste activa worden verantwoord on-

der de langlopende schulden onder de post investeringsbijdragen. Deze post valt vrij ten gunste van de exploitatierekening overeenkomstig de afschrijving op de met deze subsidies en bijdragen verkregen materiële vaste activa.

7. Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

7.1. Buitengewone resultaten

Buitengewone baten en lasten vloeien voort uit handelingen en gebeurtenissen die zich onderscheiden van de normale bedrijfsactiviteiten en zijn derhalve van incidentele aard.

7.2. Kunstaankopen en bijdragen ten behoeve van kunstaankopen

De onderdelen van de subsidie, de schenkingen en overige bijdragen die bestemd zijn voor het doen van kunstaankopen worden, evenals de kunstaankopen zelf, in de exploitatierekening verantwoord. De bedragen verkregen van derden ten behoeve van kunstaankopen die ultimo boekjaar nog niet zijn besteed aan de verwerving van kunstaankopen, worden ultimo boekjaar toegevoegd aan het bestemmingsfonds kunstaankopen. Bij aankoop van kunstvoorwerpen in latere jaren vallen deze bedragen vrij ten gunste van de exploitatie. Deze mutatie in het bestemmingsfonds kunstaankopen wordt separaat verantwoord in de exploitatierekening. Het bestemmingsfonds kunstaankopen maakt geen deel uit van het eigen vermogen.

7.3. Opbrengst reizende tentoonstellingen

De opbrengsten van deze tentoonstellingen dienen ter dekking van teruglopende exploitatieopbrengsten in de periode van de renovatie en zijn bedoeld als aanvulling op de in deze periode in te zetten exploitatiebijdrage van het nieuwe Rijksmuseum. De reizende tentoonstellingen zijn niet bedoeld als reguliere, algemene bron van opbrengsten voor het Rijksmuseum. De baten die voortvloeien uit de inzet van het instrument van de reizende tentoonstellingen worden gemacht met de gevolgen die de renovatie kent voor de exploitatie van het Rijksmuseum (afnemende bezoekersaantallen). Dit betekent dat op het moment waarop de ontwikkeling van het exploitatiesaldo dit noodzakelijk maakt de gepassiveerde bedragen inzake de inzet van reizende tentoonstellingen ten gunste van het resultaat worden gebracht. Een eventueel resterend saldo na renovatie zal worden aangewend voor de inrichting van het nieuwe Rijksmuseum.

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Toelichting op de geconsolideerde balans

I. Materiële vaste activa					
(bedragen x € 1.000)	Vooruitbetaald op materiële vaste activa	Verbouwingen	Inventaris, apparatuur en inrichting	Museale inventaris	Totaal
Stand 1 januari					
Aanschafwaarde	1.847	5.403	11.952	3.309	22.511
Cumulatieve afschrijvingen	-	-5.313	-3.958	-2.579	-11.850
Boekwaarde 1 januari	1.847	90	7.994	730	10.661
Mutaties boekjaar					
Investeringen	1.356	-	1.401	21	2.778
Afschrijvingen	-	-19	-1.488	-364	-1.871
	1.356	-19	-87	-343	907
Stand per 31 december					
Aanschafwaarde	3.203	5.403	13.353	3.330	25.289
Cumulatieve afschrijvingen	-	-5.332	-5.446	-2.943	-13.721
Boekwaarde 31 december	3.203	71	7.907	387	11.568

Bij aanschaffingen in de loop van het jaar worden de afschrijvingspercentages pro rato toegepast. De verzekerde waarde ultimo 2011 bedraagt € 24 miljoen. In 2005 zijn de bedrijfsinstallaties van de Rijksgebouwdienst overgedragen aan het Rijksmuseum. De geraamde aanschaf- en boekwaarden zijn bepaald aan de hand van de lijsten van het planmatig onderhoud. Deze lijsten zijn ook de basis geweest voor de (her)verdeling van de servicebedragen en worden door het ministerie van Financiën geaccepteerd ter bepaling van de door het ministerie van OCW verschuldigde overdrachtsbelasting. Investeringen op tijdelijke locaties worden afgeschreven over de geraamde periode van de tijdelijke huisvesting.

III. Vorderingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2011	31-12-2010
III.1. Debiteuren	2.146	1.072
III.2. Vorderingen op gelieerde rechtspersonen	2.368	482
III.3. Vooruitbetaalde pensioenpremie	-	832
III.4. Te declareren projectgelden het nieuwe Rijksmuseum	-	391
III.5. Belastingen en sociale premies	1.063	1.251
III.6. Overige vorderingen	1.222	774
III.7. Overlopende activa	183	286
	6.982	5.088

ad III.2. Stichting Het Rijksmuseum Fonds

Stichting Het Rijksmuseum Fonds is opgericht op 8 december 1994 en heeft tot doel:

- het aantrekken, het beheren en het beleggen van gelden welke door schenkers ten bate van het Rijksmuseum te Amsterdam aan de stichting zijn geschonken;
- het uitkeren van gelden aan het Rijksmuseum, waarbij in beginsel de ter beschikking gestelde gelden niet worden aangesproken, tenzij zulks in andere zin met schenkers is overeengekomen;
- het verlenen van steun in de meest uitgebreide zin des woords aan het Rijksmuseum.

Het Rijksmuseum verleent huisvesting aan Stichting Het Rijksmuseum Fonds. Ook de administratie wordt gevoerd door het Rijksmuseum. Het Rijksmuseum berekent geen kosten door voor de administratieve dienstverlening en huisvesting. Het Rijksmuseum heeft de accountmanager Rijksmuseum Fonds in dienst van wie de werkzaamheden geheel ten behoeve van Stichting Het Rijksmuseum Fonds zijn. De kosten hiervan worden door Stichting Het Rijksmuseum Fonds vergoed.

Het Rijksmuseum Fonds is per 1 oktober 2005 gecertificeerd door het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF).

De jaarrekening van Stichting Het Rijksmuseum Fonds wordt opgesteld conform richtlijn 650 Fondsenwervende instellingen en kan worden opgevraagd bij Stichting Het Rijksmuseum. Het keurmerk is per 1 januari 2010 voor een periode van drie jaar verlengd.

IV. Liquide middelen

De banktegoeden zijn direct opeisbaar. De stichting beschikt over een kredietfaciliteit van € 2.000.000 waarbij een rente verschuldigd is gelijk aan de ING Basisrente verhoogd met een opslag van 1%.

V. Groepsvermogen					
(bedragen x € 1.000)	Reserve kunst-aankopen	Reserve bedrijfs-installaties	Bestemmingsfonds OCW	Algemene reserve	Totaal
Stand 1 januari	1.305	489	-	5.144	6.938
- Overboeking	-1.305	-489	-	1.794	-
- Uit bestemming van het resultaat	-	-	143	113	256
Stand per 31 december	-	-	143	7.051	7.194

Algemene reserve

De algemene reserve is het gedeelte van het eigen vermogen waarover zonder belemmering door wettelijke of statutaire bepalingen kan worden beschikt voor het doel waarvoor het Rijksmuseum is opgericht. Deze reserve wordt aangehouden om de continuïteit van de stichting op langere termijn te waarborgen.

Functies van het groepsvermogen

De functie van het groepsvermogen (exclusief Bestemmingsfonds OCW) bestaat uit:

- A. Bufferfunctie voor toekomstige risico's aan de uitgaven- en/of inkomstenkant van de exploitatie.
- B. Financieringsfunctie voor vaste activa.

A. Bufferfunctie

Voor toekomstige risico's in de exploitatie hanteert het Rijksmuseum een horizon van een jaar; het benodigd vermogen dient een omvang te hebben om maximaal een jaar discontinuïteit in de exploitatie op te kunnen vangen. Als praktische vertaling van dit uitgangspunt kan de dan benodigde omvang van het groepsvermogen (exclusief Bestemmingsfonds OCW) berekend worden op de in een jaar te derven inkomsten van entree- en winkelinkomsten. Gedurende de periode van de renovatie bedraagt dit circa € 7 miljoen.

- B. Financieringsfunctie

Het Rijksmuseum is voor de financiering van de vaste activa aangewezen op het eigen vermogen omdat door het ontbreken van langjarige subsidietoezeggingen geen beroep gedaan kan worden op de kapitaalmarkt. Het benodigd vermogen voor financiering van de vaste activa komt overeen met de gemiddelde boekwaarde van de vaste activa gedurende een zekere periode. Gedurende de periode van de renovatie bedraagt dit circa € 7 miljoen.

Voor genoemde functies kan het groepsvermogen in zijn geheel worden ingezet met uitzondering van het Bestemmingsfonds OCW.

Bestemmingsfonds OCW

Subsidie OCW die nog niet is besteed aan doeleinden waarvoor de subsidie is verstrekt (zie artikel 2.16 van de Regeling op het specifiek cultuurbeleid) dient opgenomen te worden in het Bestemmingsfonds OCW. De toevoegingen aan het Bestemmingsfonds OCW vinden plaats naar rato van de structurele subsidie OCW ten opzichte van het totaal van de baten. Over de bestemming van de aan het eind van de betreffende subsidieperiode resterende middelen in het Bestemmingsfonds OCW wordt bij de vaststelling van de subsidie van de betreffende subsidieperiode een beslissing genomen. Op 21 november 2011 is de Regeling frictie- en transitiekosten culturele basisinfrastructuur 2009-2012 gepubliceerd in de Staatscourant (nr. 20943). In artikel 9 van deze

regeling staat dat voor iedere aanwending van het Bestemmingsfonds OCW toestemming nodig is van de bewindspersoon, ook wanneer sprake is van een negatief exploitatieresultaat. In beginsel zal toestemming geweigerd worden. Voor de berekening van de toevoeging aan deze reserve wordt verwezen naar de toelichting op de resultaatverdeling elders in dit verslag.

Reserve bedrijfsinstallaties en Reserve kunst aankopen

De Reserve bedrijfsinstallaties is ontstaan door de overdracht van de bedrijfsinstallaties door de Rijksgebouwendienst in 2005. Deze overdracht van de bedrijfsinstallaties was een gevolg van de in 1999 doorgevoerde stelselwijziging bij de Rijksgebouwendienst. De waarde van de in 2005 overgedragen bedrijfsinstallaties is samen met het bedrag uit hoofde van niet gepleegde vervangingsinvesteringen in het kader van het serviceprogramma van de Rijksgebouwendienst aan deze reserve toegevoegd. De reserve valt in 15 jaar vrij (circa € 55.000 per jaar) ten gunste van de algemene reserve en vervult een deel van de financieringsfunctie

voor vaste activa van de algemene reserve.

Met betrekking tot de Reserve kunst aankopen geldt dat met ingang van 2006 is besloten dat 30% van een ten opzichte van de begroting positief resultaat behaald op de publieksgerelateerde onderdelen van de begroting, bij de resultaatbestemming wordt toegevoegd aan deze Reserve kunst aankopen. Dit geldt voor de onderdelen inkomsten uit entree (inclusief toeslagen bijzondere tentoonstellingen), de brutomarge op museumwinkelverkoop en de kosten van tentoonstellingen. Hierbij is als randvoorwaarde opgenomen dat het positieve resultaat uit deze berekening de in reserve gehouden post opbrengst reizende tentoonstellingen niet overschrijdt. Aanwending van deze reserve zal pas kunnen geschieden na afronding van het project het nieuwe Rijksmuseum. Gezien de naderende eindfase van het project het nieuwe Rijksmuseum en de komende heropening van het Hoofdgebouw begin 2013, de daarna volgende verbouwing en heropening van de Philipsvleugel en de verschillende onvoorziene omstandigheden die zich rondom deze gebeurtenissen kunnen voordoen, is een her-

VI. Bestemmingsfonds kunst aankopen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2011		31-12-2010	
Stand 1 januari			70	-
<i>Bij: Ontvangen bijdragen</i>				
- BankGiro Loterij	1.890		1.590	
- Sponsoring Baker & McKenzie	116		103	
- Overige bijdragen en schenkingen	1.470		1.142	
		3.476		2.835
<i>Af: Kunst aankopen</i>				
- Aankoop kunstvoorwerpen	-3.773		-3.195	
- Eigen middelen	422		430	
		-3.351		-2.765
Mutatie bestemmingsfonds kunst aankopen			125	70
Stand 31 december			195	70

VII. Voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	VUT en overgang-regeling prepensioen	Wachtgelden	Suppletie- en afkoopregelingen	Jubilea-uitkeringen	Totaal
Stand 1 januari	4.139	168	65	305	4.677
Dotatie boekjaar	10	-	212	24	246
Aangewend in boekjaar	-1.009	-49	-57	-	-1.115
Vrijval ten gunste van resultaat	-1.799	-	-3	-	-1.782
Stand 31 december	1.361	119	217	329	2.026

overweging gemaakt ten aanzien van het separaat aanhouden van bestemmingsreserves voor verschillende doelen. De directie acht het verstandiger om in deze fase voor deze veelheid van exploitatie- en andere risico's in tijd en geld die mogelijk kunnen optreden één algemene reserve aan te houden die vrijelijk ter beschikking staat ter dekking van deze risico's. Om deze reden zijn ultimo 2011 de Reserve kunstaankopen en de Reserve bedrijfsinstallaties toegevoegd aan de Algemene reserve.

VUT en overgangsregeling prepensioen

De voorziening VUT en overgangsregeling prepensioen is berekend volgens de actuariële methode Projected Unit Credit Method. Bij de actuariële berekening wordt rekening gehouden met geaggregeerde blijfkansen waarin onder meer zijn begrepen de sterfte-, arbeidsongeschiktheid- en vertrekken. Deze kansen zijn afhankelijk van leeftijd en geslacht. Voor de indexering van de verplichting is uitgegaan van 3,0% bestaande uit een algemene loonontwikkeling van 2,5% en een carrièreontwikkeling van 0,5%. De verplichtingen zijn contant gemaakt op basis van de rentetermijnstructuur ultimo boekjaar. In november 2011 zijn de sociale partners overeengekomen om de garantieregeling voor werknemers geboren na 1949 af te schaffen. Voor werknemers geboren in de periode 1950-1954 is een tegemoetkoming overeengekomen. Het resterende deel van de voorziening is ultimo 2011 vrijgevallen ten gunste van het resultaat.

Personeelsverplichtingen: wachtgeld en suppletie- en afkoopregelingen

Deze voorzieningen betreffen de geschatte verplichtingen voor wachtgeld en suppletie- en afkoopregelingen personeel. Deze voorzieningen hebben een langlopend karakter.

Jubilea-uitkeringen

De verplichting inzake jubilea-uitkeringen is evenals de voorziening VUT en overgangsregeling prepensioen berekend volgens de actuariële methode Projected Unit Credit Method. Voor de hierbij gehanteerde uitgangspunten wordt verwezen naar de toelichting op de voorziening VUT en overgangsregeling prepensioen.

VIII. Langlopende schulden

(bedragen x € 1.000)	31-12-2011	31-12-2010
X.1. Investeringsbijdragen	31.944	30.888
	31.944	30.888

VIII.1. Investeringsbijdragen

(bedragen x € 1.000)	Brandveiligheidsvoorzieningen Lelystad	Inrichting het nieuwe Rijksmuseum	Inventaris, apparatuur en inrichting	Museale inventaris	Totaal
Stand 1 januari	1.863	28.703	74	248	30.888
Ontvangen investeringsbijdragen	858	333	351	-	1.542
Toevoeging uit huisvestingssubsidie	-	47	-	-	47
Overboeking, correctie 2010	-	-	-9	-	-9
Vrijval ten gunste van de exploitatierekening	-342	-	-99	-83	-524
Stand per 31 december	2.379	29.083	317	165	31.944

Brandveiligheidsvoorzieningen Lelystad

Op basis van een interne risicoanalyse, een brandoefening medio 2009 en een brandscan van de Rijksgebouwendienst heeft het Rijksmuseum in kaart gebracht welke maatregelen getroffen moeten worden om de veiligheid in het depot in Lelystad op een bij de collectie behorend niveau te brengen. De urgentie om de maatregelen te treffen werden verhoogd door het vertrek van De Nederlandsche Bank van deze locatie. Het ministerie van OCW

heeft om deze investeringen mogelijk te maken extra middelen ter beschikking gesteld in de vorm van een eenmalige bijdrage van € 1,6 miljoen en een structurele bijdrage per 1 juli 2010 van € 0,4 miljoen op jaarbasis. Deze middelen worden tot het moment van ingebruikname van de investeringen opgenomen als investeringsbijdrage. Vanaf het moment van ingebruikname zullen deze middelen vrijvallen ten gunste van het resultaat conform de afschrijvingstermijn van de betreffende investeringen. In 2011 is

van de medehuurder de Koninklijke Nederlandse Munt een bijdrage van € 0,4 miljoen verkregen voor het eerste projectonderdeel, waarin de basisbeveiliging is gerealiseerd. Deze bijdrage is toegevoegd aan de post investeringsbijdragen en valt conform bovengenoemde systematiek vrij ten gunste van het resultaat.

Inrichting het nieuwe Rijksmuseum

Tot het moment van de oorspronkelijk verwachte aanvang van de inrichting van het nieuwe Rijksmuseum medio 2007 zijn de ontvangen bijdragen van de founder Philips en de twee hoofdsponsors BankGiroLoterij en ING uitgezet op een depositorekening. De op deze depositorekening ontvangen rente werd tot 1 juli 2007 toegevoegd aan de ontvangen bijdragen. Tevens worden in de periode van de renovatie aan deze post toegevoegd het verschil tussen de ontvangen subsidie OCW voor huisvesting en de aan de Rijksgebouwendienst betaalde huren. Verschillen tussen de huisvestingssubsidie OCW en de te betalen huur ontstaan door een verschillende manier van indexeren van de huur en de huisvestingssubsidie OCW. Het saldo van deze post zal worden aangewend ter dekking van de bijdrage van het Rijksmuseum voor de inrichtingskosten van het nieuwe Rijksmuseum.

Inventaris, apparatuur, inrichting en museale inventaris

Dit betreft ontvangen investeringsbijdragen voor activa die vrijvallen vanaf het moment van ingebruikname van de betreffende investeringen conform de hiervoor gehanteerde afschrijvingstermijnen..

IX. Kortlopende schulden

(bedragen x € 1.000)	31-12-2011	31-12-2010
IX.1. Belastingen en sociale premies	908	603
IX.2. Pensioenpremies	198	4
IX.3. Te betalen projectgelden het nieuwe Rijksmuseum	1.957	-
IX.4. Crediteuren	1.700	2.245
IX.5. Overige schulden	1.172	734
IX.6. Overlopende passieve	10.593	8.157
	16.528	11.743

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Huurverplichtingen

Stichting Het Rijksmuseum is met ingang van 1 januari 2001 gebruikersovereenkomsten aangegaan met de Rijksgebouwendienst voor de huur van de gebouwen. De jaarlijkse huur hiervan

bedraagt € 5,4 miljoen. De looptijd van de contracten bedraagt 15 jaar. In het kader van het project het nieuwe Rijksmuseum zijn voor tijdelijke huisvesting aanvullend enkele panden gehuurd. De huur van deze panden bedraagt in totaal € 4,2 miljoen per jaar. Ten behoeve van de meldkameractiviteiten is door het Rijksmuseum het pand Paulus Potterstraat 10 gehuurd. De jaarhuur bedraagt € 0,2 miljoen. De looptijd van het contract is 15 jaar.

Asbest

In gebouwen gehuurd door het Rijksmuseum is in april 2003 asbestverontreiniging geconstateerd. Tot op heden zijn geen claims op grond van gezondheidsproblemen van (ex-)medewerkers ingediend.

Pensioenfondsen Zorg & Welzijn (PFZW) en Stichting Federatief Pensioenfondsen (SFP)

Eind 2010 heeft het bestuur van SFP het voornemen tot liquidatie van het fonds kenbaar gemaakt aan de werkgevers en werknemersorganisaties en de uitvoeringsovereenkomsten met de werkgevers onder voorbehoud per 31 december 2010 opgezegd. De VRM heeft in dit traject vervolgens gekozen voor PFZW als nieuwe pensioenuitvoerder en op 21 december 2010 besloten, vooruitlopend op de afwikkeling van de liquidatie van SFP en de collectieve waardeoverdracht van de tot 31 december 2010 opgebouwde rechten, om de toekomstige pensioenopbouw vanaf 1 januari 2011 reeds uit te laten voeren door PFZW. Op 18 februari 2011 heeft het bestuur van SFP het definitieve besluit tot liquidatie genomen en vervolgens het liquidatieplan ingediend bij De Nederlandsche Bank (DNB), waarna op 24 juni 2011 DNB te kennen heeft gegeven geen verbod te zullen opleggen voor de collectieve waardeoverdrachten naar de diverse nieuwe pensioenuitvoerders. Naar verwachting zal zich bij de liquidatie van SFP geen liquidatietekort voordoen en kunnen de tot en met 2010 opgebouwde rechten zonder korting worden overgedragen aan de nieuwe pensioenuitvoerders. De definitieve afwikkeling van de collectieve waardeoverdrachten zal naar verwachting medio 2012 plaatsvinden waarna SFP zal worden ontbonden.

PFZW wordt gekwalificeerd als een bedrijfstakpensioenfonds in de zin van IAS 19 en RJ 271. Voor de aangesloten ondernemingen geldt dat er geen andere verplichting bestaat bij een tekort dan het accepteren van een hogere bijdrage. Net als bij de andere pensioenfondsen in Nederland staat de dekkingsgraad van PFZW onder druk. Ultimo 2011 bedroeg de dekkingsgraad van PFZW 97%. PFZW heeft echter te kennen gegeven dat men naar verwachting de pensioenen niet zal hoeven te korten in 2013. Om het herstel

te bespoedigen zijn wel de pensioenpremies voor 2012 verhoogd met 0,4% naar 23,8% van de pensioengrondslag.

Horizontaal Toezicht

Op 25 juni 2009 heeft het Rijksmuseum een handhavingsconvenant inzake horizontaal toezicht (HT) afgesloten met de Belastingdienst Amsterdam. In het kader van het convenant is het Rijksmuseum begonnen met het bouwen en implementeren van een Tax Control Framework (TCF). Hiermee is een start gemaakt door middel van het uitvoeren van een nulmeting met als referentiejaar 2009. Deze nulmeting is in 2010 uitgevoerd door PricewaterhouseCoopers (PWC) en had als doelstelling het vaststellen van de huidige situatie rondom de fiscale processen en gerelateerde beheersingsmaatregelen. De bevindingen van de nulmeting zijn met de Belastingdienst besproken en vervolgens is besloten geen verder onderzoek te doen naar de jaren 2005 tot en met 2008. Hiermee was gekomen tot een volledige afronding van het verleden met de Belastingdienst tot en met 2009. Op één punt werd hier echter een uitzondering gemaakt. Dit betrof de vooraf trek van omzetbelasting op kunstankopen. Gedurende 2011 is nader overleg gepleegd over dit onderwerp en inmiddels is vastgesteld dat waar dit aan de orde is geweest de vooraf trek bij kunstankopen terecht plaats heeft gevonden. Bij de (nog te realiseren) overdracht om niet aan de Staat van aankopen waarbij vooraf trek heeft plaatsgevonden kan echter mogelijk sprake zijn van af te dragen omzetbelasting. De Belastingdienst en het Rijksmuseum voeren momenteel nog overleg over dit onderwerp. Het ministerie van OCW wordt op de hoogte gehouden van de ontwikkelin-

gen op dit gebied en zal hiermee rekening houden bij de nog nader uit te werken procedure inzake de overdracht van kunstankopen na verzelfstandiging aan de Staat. Het streven van het Rijksmuseum en de Belastingdienst is om zo spoedig mogelijk duidelijkheid te verkrijgen over dit punt.

Niet in de balans opgenomen activa

Subsidie

Voor de periode 2009 tot en met 2012 is door OCW aan Stichting Het Rijksmuseum een totaal bedrag aan subsidie toegekend van € 28 miljoen per jaar. In het kader van de bezuinigingen bij de Rijksoverheid is inmiddels voor 2012 een korting aangekondigd van 2,2% oplopend naar 5% in 2013 over het exploitatiedeel van de subsidie OCW, die € 17 miljoen bedraagt.

CBF-keur Stichting Het Rijksmuseum Fonds

In oktober 2005 heeft Stichting Het Rijksmuseum Fonds het keurmerk van Stichting Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF) verkregen.

Concessieovereenkomst

In 2010 zijn NV Luchthaven Schiphol en Rijksmuseum Schiphol B.V. een overeenkomst aangegaan tot de exploitatie van een museum en een museumwinkel op de luchthaven. Doel van de samenwerking is het creëren van een gezamenlijk marketinginstrument voor zowel Schiphol als het Rijksmuseum. Het Rijksmuseum ontvangt hiervoor jaarlijks een vast bedrag van Schiphol als bijdrage in de kosten.

Toelichting op de geconsolideerde categoriale exploitatierekening

Baten			
(bedragen x € 1.000)	2011 uitkomst	2011 begroting	2010 uitkomst
A. Opbrengsten			
Directe opbrengsten			
A.1.1. Publieksinkomsten	13.404	11.840	12.102
A.1.1.1. Entree	8.951	7.363	7.573
A.1.1.2. Diverse opbrengsten uit entree	1.049	850	911
A.1.1.3. Uit horeca-exploitatie	183	191	173
A.1.1.4.1. Museumwinkel	2.442	2.338	2.322
A.1.1.4.2. Verkopen uit Museumpleinwinkel	390	355	331
A.1.1.4.3. Verkopen Webwinkel	31	35	39
A.1.1.5. Opbrengst Beeld	133	160	122
A.1.1.6. Publicaties	225	548	631
A.1.2. Sponsorinkomsten	1.213	541	610
A.1.2. Sponsorinkomsten	1.213	541	610
A.1.3. Overige inkomsten	186	1.875	1.079
A.1.3. Overige inkomsten	186	1.875	1.079
Indirecte opbrengsten	2.867	2.626	2.576
A.2.1. Omzet dienstverleningsovereenkomsten	2.091	2.081	2.086
A.2.2. Doorberekende kosten	776	545	490
Totaal opbrengsten	17.670	16.882	16.367
B. Bijdragen			
B.1. Subsidie ministerie OCW	47.698	50.687	47.325
B.1.1. Subsidie Huisvesting	11.040	11.082	10.491
B.1.2. Subsidie Exploitatiebijdrage	16.837	16.721	16.721
B.1.3. Subsidie Incidenteel	19.821	22.884	20.113
B.3. Overige (niet-structurele) subsidies/bijdragen	4.474	3.684	3.470
B.3.1. Overige subsidies/bijdragen uit publieke middelen	492	-	362
B.3.2. Overige bijdragen uit private middelen	3.982	3.684	3.108
- Private fondsen en particulieren (incl. vriendenverenigingen)	1.736	1.184	1.448
- Bedrijven	133	-	70
- Goededoelenorganisaties	2.113	2.500	1.590
Totaal bijdragen	52.172	54.371	50.795
Som der baten	69.842	71.253	67.162

Lasten			
(bedragen x € 1.000)	2011 <i>uitkomst</i>	2011 <i>begroting</i>	2010 <i>uitkomst</i>
C. Personeelslasten	19.641	20.922	20.402
C.1. Lonen en salarissen	16.697	16.533	15.270
C.2. Sociale lasten	2.187	2.141	1.900
C.3. Pensioenlasten	-291	2.248	1.876
C.4 Inhuur derden/uitzendkrachten	1.048	-	1.356
D. Afschrijvingen	1.871	2.405	1.845
E. Huur	7.870	7.720	7.802
F. Aankopen	3.773	3.172	3.195
G. Overige lasten	37.038	37.497	34.421
Directieteam	589	541	251
Projectbureau Huisvesting	2	14	5
Directiesecretariaat	107	178	206
Communicatie & Marketing	775	466	766
Development	317	444	267
Bibliotheek	237	385	216
Bureau Collecties	185	185	199
Conservering & Restauratie	289	415	456
Beeldende Kunst	198	223	138
Geschiedenis	12	43	10
Rijksprentenkabinet	23	49	23
Tentoonstellingen	970	950	585
Publicaties	680	420	280
Publiek & Educatie	730	750	748
Veiligheidszaken	221	189	159
Financiële Zaken	450	148	292
Automatisering	1.122	831	1.343
Facilitair Bedrijf	2.390	2.522	2.734
Commerciële Zaken	1.063	1.133	1.042
Personeel & Organisatie	463	622	545
PP10	32	56	94
Publishing B.V.	95	-	150
Tijdschrift B.V.	173	690	724
E-Commerce B.V.	17	18	12
Merchandising B.V.	289	326	284
Holding B.V.	2	-	-
Schiphol B.V.	40	32	67
Het nieuwe Rijksmuseum	25.567	25.867	22.825
Som der lasten	70.193	71.716	67.665
H.1. Rentebaten en soortgelijke baten	768	481	601
H.2. Rentelasten en bankkosten	-36	-18	-28
Totaal saldo rentebaten en -lasten	732	463	573
Saldo uit gewone bedrijfsuitoefening	381	-	70
Saldo uit bedrijfsuitoefening	381	-	70
I. Mutatie bestemmingsfonds kunstaankopen	-125	-	-70
Exploitatiesaldo	256	-	-

Overige gegevens met betrekking tot de personele lasten

Het gemiddelde aantal personeelsleden in 2011 op fulltime basis bedroeg 346 fte's (2010: 336 fte's). De totale bezoldiging, inclusief pensioenlasten, van de drie directieleden in 2011 bedroeg € 421.972 (2010: € 797.942). De bezoldiging aan de leden van de Raad van Toezicht in 2011 bedroeg nihil (2010: eveneens nihil).

Overige gegevens

Controleverklaring

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de Raad van Toezicht en de directie van Stichting Het Rijksmuseum te Amsterdam

Bijgesloten samengevatte jaarrekening, bestaande uit de samengevatte balans per 31 december 2011, de samengevatte exploitatierekening en het samengevatte kasstroomoverzicht over 2011 met bijbehorende toelichtingen, zijn ontleend aan de gecontroleerde jaarrekening van Stichting Het Rijksmuseum te Amsterdam per 31 december 2011. Wij hebben een goedkeurend oordeel verstrekt bij die jaarrekening in onze controleverklaring van 28 maart 2012. Desbetreffende jaarrekening en deze samenvatting daarvan, bevatten geen weergave van gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden sinds de datum van onze controleverklaring van 28 maart 2012.

De samengevatte jaarrekening bevat niet alle toelichtingen die zijn vereist op basis van het Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen. Het kennisnemen van de samengevatte jaarrekening kan derhalve niet in de plaats treden van het kennisnemen van de gecontroleerde jaarrekening van Stichting Het Rijksmuseum.

Verantwoordelijkheid van de directie

De directie van Stichting Het Rijksmuseum is verantwoordelijk voor het opstellen van een samenvatting van de gecontroleerde jaarrekening in overeenstemming met de grondslagen zoals beschreven in de toelichting.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de samengevatte jaarrekening op basis van onze werkzaamheden, uitgevoerd in overeenstemming met Nederlands Recht, waaronder de Nederlandse Standaard 810, "Opdrachten om te rapporteren betreffende samengevatte financiële overzichten".

Oordeel

Naar ons oordeel is de samengevatte jaarrekening in alle van materieel belang zijnde aspecten consistent met de gecontroleerde jaarrekening van Stichting Het Rijksmuseum per 31 december 2011 en in overeenstemming met de grondslagen zoals beschreven in de toelichting.

Den Haag, 18 september 2012

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend, drs. V.W.J.A. van Stijn RA MGA

Bestemming van het exploitatiesaldo

Algemene reserve en Bestemmingsfonds OCW

Het deel van de subsidie OCW dat nog niet is besteed aan de doeleinden waarvoor de subsidie is verstrekt (zie artikel 2.16 van de Regeling op het specifiek cultuurbeleid) dient opgenomen te worden in het Bestemmingsfonds OCW. Voor deze toerekening van het exploitatiesaldo moet worden uitgegaan van de verhouding subsidie OCW ten opzichte van het totaal van de baten. De incidentele subsidies kunnen bij deze toerekening buiten beschouwing worden gelaten. Deze voorschriften leiden tot de volgende bestemming van het exploitatiesaldo:

Totale baten	69.842	
af: Incidentele subsidie OCW het nieuwe Rijksmuseum	-19.821	
Totale baten exclusief incidentele subsidie OCW	50.021	100,00%
Subsidie OCW	27.877	55,73%
Exploitatiesaldo 2011	256	
Toegevoegd aan Bestemmingsfonds OCW	143	55,73%
Toegevoegd aan Algemene reserve	113	44,27%
	256	100,00%

Dit voorstel is reeds verwerkt in de balans ultimo 2011.

Gezien de naderende eindfase van het project het nieuwe Rijksmuseum en de komende heropening van het Hoofdgebouw begin 2013, de daarna volgende verbouwing en heropening van de Philipsvleugel en de verschillende onvoorziene omstandigheden die zich rondom deze gebeurtenissen kunnen voordoen, is een heroverweging gemaakt ten aanzien van het separaat aanhouden

van bestemmingsreserves voor verschillende doelen. De directie acht het verstandiger om in deze fase voor deze veelheid van exploitatie- en andere risico's in tijd en geld die mogelijk kunnen optreden één algemene reserve aan te houden die vrijelijk ter be-

schikking staat ter dekking van deze risico's. Om deze reden zijn ultimo 2011 de Reserve kunstaankopen en de Reserve bedrijfsinstallaties toegevoegd aan de Algemene reserve en vindt er geen toevoeging meer plaats aan de Reserve kunstaankopen.

Bezoekers van de Burenavond op 1 april 2011, mogelijk gemaakt door de BankGiro Loterij.
Foto: Myra May

Meerjarenoverzicht

Resultaten

(bedragen x € 1.000)	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Entreegelden	8.951	7.573	6.743	6.886	6.900	10.041
Winkels	2.863	2.692	3.079	3.403	3.420	4.511
Beeld	133	122	204	212	152	194
Sponsoring	1.213	610	886	580	552	1.210
Bijdragen inzake kunstaankopen	3.360	2.732	5.207	7.795	2.167	3.559
Subsidie OCW	47.698	47.325	28.552	40.099	37.549	37.236
Vrijval investeringsbijdragen	278	152	252	254	164	138
Overige opbrengsten	5.346	5.956	5.956	4.947	4.148	2.511
Totaal opbrengsten	69.842	67.162	50.879	64.176	55.052	59.400
Personeelslasten	19.641	20.402	20.353	20.154	18.003	19.314
Inkoop winkels	1.031	1.064	1.119	1.290	1.367	1.886
Afschrijvingen vaste activa	1.871	1.845	1.780	1.825	2.213	2.019
Kunstaankopen	3.773	3.195	5.798	8.640	2.678	3.821
Huisvestingslasten	10.260	10.536	10.564	10.037	9.598	7.939
Kosten het nieuwe Rijksmuseum	25.567	22.825	3.628	14.847	13.692	15.367
Overige lasten	8.050	7.798	8.292	9.381	8.553	8.950
Totaal lasten	70.193	67.665	51.534	66.174	56.104	59.296
Financiële baten en lasten	732	573	645	1.498	1.051	329
Saldo uit gewone bedrijfsuitoefening	381	70	-10	-500	-1	432
Mutatie bestemmingsfonds kunstaankopen	-125	-70	10	298	-41	-188
Exploitatiesaldo	256	-	-	-202	-42	244

Vermogen

Vaste activa	11.568	10.661	10.445	9.912	9.077	4.668
Vlottende activa	46.319	43.655	39.137	41.129	42.605	45.516
Kortlopende schulden	16.528	11.743	10.599	13.752	17.147	19.362
Eigen vermogen	7.194	6.938	6.938	6.938	7.140	7.182
Bestemmingsfonds kunstaankopen	195	70	-10	10	308	267
Voorzieningen	2.026	4.677	5.159	5.458	5.104	5.024
Langlopende schulden	31.944	30.888	26.886	24.883	21.983	18.349
Totaal vermogen	57.887	54.316	49.572	51.041	51.682	50.184

Medewerkers (aantal)

	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Gemiddeld aantal medewerkers (fte's)	346	336	357	335	327	304
Gemiddelde loonsom	56.485	55.351	53.165	52.429	51.604	50.941

Bezoekers (aantal)

	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Rijksmuseum						
Totaal aantal bezoekers	993.625	896.393	876.453	975.977	969.561	1.142.182
Nationaal	286.403	283.606	286.881	329.828	332.836	431.858
Internationaal	707.222	612.787	589.572	646.149	636.725	710.324
Betalende bezoekers	815.074	729.586	696.997	799.466	790.614	950.462
Gratis bezoek	178.551	166.807	179.456	176.511	178.947	191.720
Schoolverband	40.239	46.304	36.941	38.237	37.033	43.071
Bezoekers Museumkaart	105.656	96.365	82.380	82.266	71.338	84.093
Jeugd tot en met 18 jaar	136.495	136.782	135.806	145.420	134.639	159.180
Rijksmuseum Amsterdam Schiphol, Rembrandt-Caravaggio, Fashion DNA en HELD						
Totaal aantal bezoekers Schiphol	208.923	150.000	103.457	164.970	192.844	222.350
Totaal aantal bezoekers Rembrandt-Caravaggio						400.783
Totaal aantal bezoekers Fashion DNA						67.054
Totaal aantal bezoekers HELD					39.095	
Totaal aantal bezoekers Hoofdgebouw	16.777					
Totaal bezoek Rijksmuseum	1.219.325	1.046.393	979.910	1.140.947	1.201.500	1.832.369

Reizende tentoonstellingen

	2011	2010	2009	2008	2007	2006
The Dayton Institute of Art (USA)						52.000
Phoenix (USA)					135.000	
Portland (USA)					95.923	
Tokyo (Japan)					493.886	
Shanghai (China)				100.765	178.249	
Vancouver (Canada)			108.322			
Parijs (Frankrijk)		180.000	390.000			
Beijing (China)	177.377					
Doha (Qatar)	14.334					
Kyoto (Japan)	374.837					
Mexico City (Mexico)	27.251					
Parijs (Frankrijk)	3.267					
Sendai (Japan)	117.410					
Tokyo (Japan)	22.256					
Totaal reizende tentoonstellingen	736.732	180.000	498.322	100.765	903.058	52.000

Kengetallen (in %)

	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Eigen inkomsten/totale baten exclusief subsidie	43,3%	41,4%	44,7%	46,9%	39,7%	46,0%
Subsidie OCW/totale baten	68,3%	70,5%	56,1%	62,5%	68,2%	62,7%
Eigen inkomsten/totale baten	31,7%	29,5%	43,9%	37,5%	31,8%	37,3%
Eigen inkomsten/totale baten exclusief subsidie OCW huur en OCW incidenteel	55,5%	53,3%	56,7%	58,8%	51,8%	58,1%
Personeelslasten/subsidie OCW	41,2%	43,1%	71,3%	50,3%	47,9%	51,9%
Personeelslasten/totale lasten	28,0%	30,2%	39,5%	30,5%	32,1%	32,7%
Vlottende activa/kortlopende schulden	280,2%	371,8%	369,3%	299,1%	248,5%	235,1%
Eigen vermogen/totaal vermogen	12,4%	12,8%	14,0%	13,6%	13,8%	14,3%
Brutomarge winkels	64,0%	60,5%	63,7%	62,1%	60,0%	58,2%
Nationaal bezoek/totaal bezoek	28,8%	31,6%	32,7%	33,8%	34,3%	37,8%
Internationaal bezoek/totaal bezoek	71,2%	68,4%	67,3%	66,2%	65,7%	62,2%

Bezoekers van de Familierondeleiding op 26 februari 2011.
Foto: Myra May

Colofon

Samenstelling en redactie

Pia van de Wiel (directiesecretaris) en
Mischa Janknegt (afdeling Tentoonstel-
lingen)

Fotografie

Afdeling Beeld van het Rijksmuseum en
andere fotografen/instanties die in de
bijschriften zijn vermeld.

Tekstredactie

Aggie Langedijk, Amsterdam

Ontwerp en uitwerking

Studio Jas BV, Amsterdam

Druk

Drukkerij Wilco, Amersfoort

© 2012 Rijksmuseum, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze
uitgave mag worden verveelvoudigd,
opgeslagen in een geautomatiseerd
gegevensbestand, of openbaar gemaakt,
in enige vorm of op enige wijze, hetzij
elektronisch, mechanisch, door foto-
kopieën, opnamen of enige andere manier,
zonder voorafgaande schriftelijke toe-
stemming van de uitgever.

Voor meer informatie over de activiteiten
van het Rijksmuseum, zie
www.rijksmuseum.nl.

Founder

PHILIPS

Hoofdsponsors

BankGiroLoterij

ING

Omslag: Eindexamentour geschiedenis, 20 december
2011

Foto: Myra May

RIJKS MUSEUM
a m s t e r d a m

www.rijksmuseum.nl